ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 1ης Ιουλίου 2010*

Στην υπόθεση Τ-62/08,

ThyssenKrupp Acciai Speciali Terni SpA, με έδρα το Terni (Ιταλία), εκπροσωπούμενη από τους T. Salonico, G. Pellegrino, G. Pellegrino και G. Barone, δικηγόρους,

προσφεύγουσα,

κατά

Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκπροσωπουμένης από τους C. Giolito και G. Conte,

καθής,

με αντικείμενο αίτημα ακυρώσεως της αποφάσεως 2008/408/ΕΚ της Επιτροπής, της 20ής Νοεμβρίου 2007, σχετικά με την κρατική ενίσχυση C 36/A/06 (πρώην NN 38/06)

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

που έθεσε σε εφαρμογή η Ιταλία υπέρ των ThyssenKrupp, Cementir και Nuova Terni Industrie Chimiche (ΕΕ 2008, L 144, σ. 37),

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Βηλαρά (εισηγητή), πρόεδρο, M. Prek και V. M. Ciucă, δικαστές,

γραμματέας: J. Palacio González, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 1ης Ιουλίου 2009,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

1 Η Ιταλική Δημοκρατία εθνικοποίησε τον τομέα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με τον νόμο 1643, της 6ης Δεκεμβρίου 1962, περί ιδρύσεως της Ente nazionale per l'energia elettrica (ENEL) [δημόσιας επιχειρήσεως ηλεκτρισμού] και περί της

υπαγωγής σ' αυτήν των εργοστασίων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας (*GURI* 316, της 12ης Δεκεμβρίου 1962, σ. 5007, στο εξής: νόμος 1643/62). Με τον νόμο αυτό, παραχωρήθηκε στην ENEL το μονοπώλιο της ασκήσεως στην εθνική επικράτεια δραστηριοτήτων παραγωγής, εισαγωγής και εξαγωγής, μεταφοράς, μετασχηματισμού, διανομής και πωλήσεως ηλεκτρικής ενέργειας ανεξαρτήτως του τρόπου παραγωγής της, με ορισμένες, πάντως, εξαιρέσεις.

2 Έτσι, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 6, του νόμου 1643/62, οι επιχειρήσεις που παρήγαν ηλεκτρική ενέργεια κυρίως προς αυτοκατανάλωση (στο εξής: παραγωγοί προς αυτοκατανάλωση) εξαιρέθηκαν από τη διαδικασία εθνικοποιήσεως του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας.

3 Την περίοδο εκείνη, η Terni, εταιρία της οποίας το κράτος ήταν ο έχων την πλειοψηφία μέτοχος, ασκούσε τις δραστηριότητές της στους τομείς της σιδηροβιομηχανίας, των χημικών προϊόντων και της παραγωγής σκυροδέματος. Επιπλέον, είχε την κυριότητα και την εκμετάλλευση υδροηλεκτρικών εργοστασίων, τα οποία παρείχαν ηλεκτρική ενέργεια κυρίως στις βιομηχανικές εγκαταστάσεις παραγωγής της.

4 Λαμβανομένης υπόψη της στρατηγικής του σημασίας για τον εφοδιασμό της χώρας με ενέργεια, ο αφορών την υδροηλεκτρική ενέργεια τομέας δραστηριοτήτων της Terni περιελήφθη στην εθνικοποίηση, παρά το ότι η επιχείρηση αυτή ήταν παραγωγός προς αυτοκατανάλωση.

5 Με το προεδρικό διάταγμα 1165 της 21ης Αυγούστου 1963, περί συνολικής μεταβιβάσεως στην ENEL οργανωμένων περιουσιακών στοιχείων που προορίζονται για τις δραστηριότητες περί των οποίων γίνεται λόγος στο άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, του νόμου 1643/62 και τις οποίες ασκεί η εταιρία «Terni: Società per l'Industria e l'Elettricità» SpA (τακτικό συμπλήρωμα στην *GURI* 230, της 31ης Αυγούστου 1963, σ. 58, στο εξής: διάταγμα 1165/63), η Ιταλική Δημοκρατία αποζημίωσε την Terni για τη μεταβίβαση των στοιχείων ενεργητικού της, προβλέποντας υπέρ αυτής ένα προνομιακό τιμολόγιο ηλεκτρικής ενέργειας (στο εξής: τιμολόγιο Terni) για την περίοδο 1963 έως 1992.

6 Το 1964 η Terni διαιρέθηκε σε τρεις εταιρίες: την Terni Acciai Speciali, που παράγει χάλυβα, τη Nuova Terni Industrie Chimiche, με δραστηριότητες στον τομέα των χημικών προϊόντων, και τη Cementir, που παράγει σκυρόδεμα (στο εξής, από κοινού: εταιρίες διάδοχοι της Terni). Στη συνέχεια, οι εταιρίες αυτές ιδιωτικοποιήθηκαν και εξαγοράστηκαν, αντιστοίχως, από τις ThyssenKrupp, Norsk Hydro και Caltagirone, με αποτέλεσμα τη δημιουργία, αντιστοίχως, των εταιριών ThyssenKrupp Acciai Speciali Terni SpA, Nuova Terni Industrie Chimiche SpA και Cementir SpA, οι οποίες συνέχισαν να επωφελούνται του τιμολογίου Terni.

7 Με τον νόμο 9 της 9ης Ιανουαρίου 1991, περί θεσπίσεως διατάξεων για την ενημέρωση του νέου εθνικού ενεργειακού σχεδίου: πτυχές θεσμικού χαρακτήρα, υδροηλεκτρικά εργοστάσια και άλλα εργοστάσια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, υδρογονάνθρακες και γεωθερμία, παραγωγή ενέργειας προς ίδια χρήση και φορολογικές διατάξεις (τακτικό συμπλήρωμα στην *GURI* 13, της 16ης Ιανουαρίου 1991, σ. 3, στο εξής: νόμος 9/91), η Ιταλική Δημοκρατία παρέτεινε μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2001 τις υφιστάμενες άδειες λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών, άδειες βάσει των οποίων λειτουργούσαν οι εταιρίες που εκμεταλλεύονταν δημόσιους υδάτινους πόρους με σκοπό την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

8 Κατά το άρθρο 20, παράγραφος 4, του νόμου αυτού, η Ιταλική Δημοκρατία παρέτεινε επίσης μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2001 το τιμολόγιο Terni. Ακόμη, προβλέφθηκε ότι η επιδοτούμενη ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας που θα παρεχόταν στις εταιρίες διαδόχους της Terni θα μειωνόταν σταδιακά κατά τη διάρκεια των έξι ακολούθων ετών (2002-2007), έτσι ώστε το εν λόγω τιμολογιακό πλεονέκτημα να λήξει πριν από το τέλος του έτους 2007.

9 Οι ιταλικές αρχές κοινοποίησαν τον νόμο 9/91 στην Επιτροπή, η οποία αποφάσισε, στις 6 Αυγούστου 1991, να μην προβάλει αντιρρήσεις συναφώς (απόφαση σχετικά με την κρατική ενίσχυση NN 52/91, στο εξής: απόφαση της 6ης Αυγούστου 1991).

10 Με το νομοθετικό διάταγμα 79 της 16ης Μαρτίου 1999, όσον αφορά την οδηγία 96/92/ΕΚ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (*GURI* αριθ. 75, της 31ης Μαρτίου 1999, σ. 8, στο εξής: διάταγμα 79/99), η Ιταλική Δημοκρατία παρέτεινε την ισχύ των υφισταμένων αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών. Το άρθρο 12, παράγραφοι 7 και 8, του εν λόγω διατάγματος προέβλεπε τα ακόλουθα:

«7. Οι άδειες που έχουν λήξει ή λήγουν το αργότερο στις 31 Δεκεμβρίου 2010 παρατείνονται κατά την ημερομηνία αυτή, οι δε δικαιούχοι των σχετικών αδειών συνεχίζουν τη δραστηριότητά τους ενημερώνοντας την παραχωρούσα τις άδειες διοίκηση εντός ενενήντα ημερών από την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος του παρόντος διατάγματος, χωρίς να απαιτείται η έκδοση διοικητικών πράξεων […].

8. Για τις άδειες των οποίων η λήξη έχει προσδιοριστεί μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2010, έχουν εφαρμογή οι όροι λήξεως της ισχύος που προβλέπονται στην πράξη περί χορηγήσεως αδείας.»

11 Κατά το άρθρο 11, παράγραφος 11, του νομοθετικού διατάγματος 35 της 14ης Μαρτίου 2005, περί επειγουσών διατάξεων σχετικών με το σχέδιο δράσεως για την οικονομική, κοινωνική και περιφερειακή ανάπτυξη (*GURI* αριθ. 62, της 16ης Μαρτίου 2005, σ. 4), που κατέστη στη συνέχεια ο νόμος 80, της 14ης Μαΐου 2005 (στο εξής: νόμος 80/05), η Ιταλική Δημοκρατία παρέτεινε, εκ νέου, το τιμολόγιο Terni μέχρι το 2010, ενώ το μέτρο αυτό άρχισε να ισχύει από 1ης Ιανουαρίου 2005 (στο εξής: επίμαχο μέτρο). Ο νόμος 80/05 ορίζει περαιτέρω ότι, μέχρι το 2010, οι εταιρίες διάδοχοι της Terni θα συνεχίσουν να απολαύουν της μεταχειρίσεως που τους επιφυλασσόταν στις 31 Δεκεμβρίου 2004 όσον αφορά τις παρεχόμενες ποσότητες (συνολικά 926 GWh για τις τρεις εταιρίες) και τις τιμές (1,32 λεπτά του ευρώ/kWh). Λίγο αργότερα, οι άδειες λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών ανανεώθηκαν, γενικά, μέχρι το 2020 με τον νόμο 266, της 23ης Δεκεμβρίου 2005.

12 Όταν έλαβε γνώση του ως άνω μέτρου παρατάσεως στο πλαίσιο έρευνας για άλλη υπόθεση, η Επιτροπή ζήτησε πληροφορίες από τις ιταλικές αρχές με έγγραφο της 23ης Δεκεμβρίου 2005, οι οποίες της παρασχέθηκαν με έγγραφο της 24ης Φεβρουαρίου 2006, ακολουθούμενο από δύο άλλα έγγραφα, αντιστοίχως, της 2ας Μαρτίου και της 27ης Απριλίου 2006.

13 Με έγγραφο της 19ης Ιουλίου 2006 η Επιτροπή πληροφόρησε την Ιταλική Δημοκρατία περί της αποφάσεώς της να κινήσει τη διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ. Η απόφαση αυτή δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* (ΕΕ C 214, σ. 5), η δε Επιτροπή κάλεσε τους τρίτους ενδιαφερόμενους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους επί των ως άνω μέτρων.

14 Η Ιταλική Δημοκρατία υπέβαλε τις παρατηρήσεις της με έγγραφο της 25ης Οκτωβρίου 2006 και παρέσχε συμπληρωματικές πληροφορίες με έγγραφα της 9ης Νοεμβρίου και της 7ης Δεκεμβρίου 2006.

15 Η Επιτροπή έλαβε παρατηρήσεις τρίτων ενδιαφερομένων και τις διαβίβασε στις ιταλικές αρχές, παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να εκφράσουν την άποψή τους. Οι παρατηρήσεις περιήλθαν στην Επιτροπή με έγγραφο της 22ας Δεκεμβρίου 2006.

16 Με έγγραφο της 20ής Φεβρουαρίου 2007 η Επιτροπή ζήτησε συμπληρωματικές πληροφορίες, τις οποίες παρέσχαν οι ιταλικές αρχές με έγγραφα της 16ης Απριλίου και της 10ης και της 14ης Μαΐου 2007.

17 Στις 20 Νοεμβρίου 2007 η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση σχετικά με την κρατική ενίσχυση C 36/A/06 (πρώην NN 38/06) που έθεσε σε εφαρμογή η Ιταλία υπέρ των ThyssenKrupp, Cementir και Nuova Terni Industrie Chimiche (ΕΕ 2008, L 144, σ. 37, στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση).

18 Η αιτιολογική σκέψη 163 της προσβαλλομένης αποφάσεως έχει ως εξής:

«Η Επιτροπή κρίνει ότι η [Ιταλική Δημοκρατία] έθεσε παράνομα σε εφαρμογή, κατά παράβαση του άρθρου 88, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΚ, τη διάταξη του άρθρου 11, παράγραφος 11, του νομοθετικού διατάγματος [35]/2005, το οποίο μετατράπηκε στον νόμο [80/2005], στην οποία προβλέπεται η μεταβολή και παράταση έως το 2010 του προνομιακού καθεστώτος τιμολόγησης της ηλεκτρικής ενέργειας για τις τρεις εταιρίες Terni. Η Επιτροπή θεωρεί ότι το εν λόγω μέτρο, το οποίο συνιστά αμιγή λειτουργική ενίσχυση, δεν υπάγεται σε καμία από τις εξαιρέσεις που προβλέπονται στη Συνθήκη ΕΚ και συνεπώς δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά. Κατά συνέπεια, τα στοιχεία του ανωτέρω μέτρου που δεν έχουν χορηγηθεί ή καταβληθεί μέχρι στιγμής δεν πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή, ενώ η ενίσχυση που ήδη καταβλήθηκε πρέπει να ανακτηθεί. Από το σύνολο του προς ανάκτηση ποσού μπορούν να αφαιρεθούν τα ποσά που θα είχαν δικαίωμα να εισπράξουν οι δικαιούχοι κατά τα έτη 2005, 2006 και 2007 βάσει του νόμου [9/91].»

19 Το διατακτικό της προσβαλλομένης αποφάσεως περιλαμβάνει τις ακόλουθες διατάξεις:

«*Άρθρο 1*

1. Η κρατική ενίσχυση που χορηγήθηκε από την [Ιταλική Δημοκρατία] στις ThyssenKrupp, Cementir και Nuova Terni Industrie Chimiche δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά.

2. Η κρατική ενίσχυση την οποία η [Ιταλική Δημοκρατία] χορήγησε πλην όμως δεν κατέβαλε ακόμη στις ThyssenKrupp, Cementir και Nuova Terni Industrie Chimiche επίσης δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά και, κατά συνέπεια, δεν μπορεί να τεθεί σε εφαρμογή.

Άρθρο 2

1. Η [Ιταλική Δημοκρατία] υποχρεούται να ανακτήσει από τους δικαιούχους την ενίσχυση που αναφέρεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 1.

[…]»

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

20 Με δικόγραφο που κατέθεσε στις 6 Φεβρουαρίου 2008 στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου, νυν Γενικού Δικαστηρίου, η προσφεύγουσα άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.

21 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

— να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση στο σύνολό της·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα·

— αν είναι αναγκαίο, να διατάξει στην Επιτροπή να προσκομίσει, σύμφωνα με τα άρθρα 64 και 66 του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου, τις ανακοινώσεις που απέστειλαν και αυτές που έλαβαν οι ιταλικές αρχές τον Σεπτέμβριο και τον Νοέμβριο του 1991, αντιστοίχως, καθώς και κάθε άλλο πρόσφορο μέτρο οργανώσεως της διαδικασίας ή αποδεικτικό μέσο·

ή, επικουρικώς, να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση καθόσον αυτή:

— δέχεται ότι η Ιταλική Δημοκρατία χορήγησε την ενίσχυση στην προσφεύγουσα, την Cementir και τη Nuova Terni Industrie Chimiche κατά παράβαση του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ·

— δέχεται ότι η προσφεύγουσα, η Cementir και η Nuova Terni Industrie Chimiche πρέπει να επιστρέψουν ορισμένα χρηματικά ποσά και, κατά συνέπεια

— διατάσσει την Ιταλική Δημοκρατία να προβεί αμελλητί στην αναζήτηση των ποσών αυτών εντόκως·

ή επικουρικότερον, να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση καθόσον διατάσσει την Ιταλική Δημοκρατία να προβεί αμελλητί στην αναζήτηση της ενισχύσεως εντόκως, καθόσον η αναζήτηση αυτή είναι αντίθετη προς τη γενική αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

22 Η Επιτροπή ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Σκεπτικό

23 Η προσφεύγουσα προβάλλει τέσσερις λόγους ακυρώσεως, αντλούμενους, ο πρώτος, από παράβαση του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, ο δεύτερος, από παράβαση ουσιώδους τύπου και από παράβαση των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ λόγω πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως της οικονομικής μελέτης που προσκόμισαν οι ιταλικές αρχές, ο τρίτος από παράβαση του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ και, ο τέταρτος, από παράβαση του άρθρου 14, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου [88 ΕΚ] (ΕΕ L 83, σ. 1), και από προσβολή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

Επί του λόγου που αντλείται από παράβαση του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ

Επιχειρήματα των διαδίκων

24 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι κακώς η Επιτροπή χαρακτήρισε ως κρατική ενίσχυση το επίμαχο μέτρο και έκρινε, κατά συνέπεια, ότι το εν λόγω μέτρο έπρεπε να της κοινοποιηθεί.

25 Εκθέτει ότι αντισταθμιστικά μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη μέλη προς αποκατάσταση της ζημίας που προκαλείται σε επιχειρήσεις κατόπιν, ιδίως, απαλλοτριώσεως δεν μπορούν να αποτελούν κρατικές ενισχύσεις, πράγμα το οποίο δέχεται η ίδια η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 70 της προσβαλλομένης αποφάσεως

26 Εν προκειμένω, η αποτελούσα εξαιρετική περίσταση απαλλοτρίωση που επιβλήθηκε στην Terni το 1962 είχε ως αποτέλεσμα να περιέλθει προδήλως η εταιρία αυτή σε κατάσταση συνεπαγόμενη ανταγωνιστικό μειονέκτημα σε σχέση με τους ανταγωνιστές της, πράγμα το οποίο παρακίνησε τον νομοθέτη να προβλέψει για την Terni, προς αποκατάσταση της εν λόγω σοβαρής δυσμενούς διακρίσεως σε βάρος της, ένα «κριτήριο» αποζημιώσεως εντελώς διαφορετικό από εκείνο που προβλεπόταν, με τη καταβολή μιας ενιαίας οικονομικής αποζημιώσεως, για τις απαλλοτριωνόμενες επιχειρήσεις και, με τον τρόπο αυτόν, να «μην διαταράξει την εσωτερική ισορροπία της επιχειρήσεως αυτής», η οποία, σύμφωνα με τον νόμο, έπρεπε να εξαιρεθεί από την εθνικοποίηση.

27 Έτσι, ο νόμος 1643/62 προέβλεψε την παροχή στην Terni του δικαιώματος να εισπράττει στο μέλλον οικονομική αποζημίωση, με τη μορφή ενός ειδικού τιμολογίου παροχής ηλεκτρικής ενέργειας, έτσι ώστε η εταιρία αυτή να περιέλθει στην κατάσταση ενός «εικονικού» παραγωγού προς αυτοκατανάλωση, προκειμένου να καλύψει μακροπρόθεσμα τις ενδεχόμενες επιπλέον ζημίες —των οποίων ο υπολογισμός ήταν

δυσχερής κατά τον χρόνο της απαλλοτριώσεως— εξαιτίας της εξελίξεως των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας και να εξουδετερώσει με τον τρόπο αυτόν συνεχώς τα αποτελέσματα της εν λόγω εξελίξεως.

28 Κατ' εφαρμογήν του εν λόγω ευέλικτου κριτηρίου, που συνίσταται στη διατήρηση παραλληλισμού μη συνεπαγόμενου δυσμενείς διακρίσεις μεταξύ Terni και άλλων παραγωγών προς αυτοκατανάλωση τους οποίους δεν αφορούσε η απαλλοτρίωση, το διάταγμα 1165/63 προέβλεψε ότι το τιμολόγιο Terni έπρεπε να έχει την ίδια διάρκεια με εκείνη των αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών των παραγωγών προς αυτοκατανάλωση τους οποίους δεν αφορούσε η απαλλοτρίωση, ήτοι μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1992, ημερομηνία κατά την οποία θα έπαυαν τα συνεπαγόμενα δυσμενείς διακρίσεις αποτελέσματα της απαλλοτριώσεως του αφορώντος την υδροηλεκτρική ενέργεια τομέα της Terni. Πράγματι, η Terni θα έχανε, στα τέλη του έτους 1992, τις άδειες εκμεταλλεύσεως υδροηλεκτρικών πόρων με τον σκοπό την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας προς αυτοκατανάλωση.

29 Επομένως, η προσδιοριζόμενη με τον τρόπο αυτόν αποζημίωση συντίθεται από τρία στοιχεία: από την ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας, την τιμή της και τη διάρκειά της. Μόνον το πρώτο από τα στοιχεία αυτά προσδιορίστηκε οριστικά, σε συνάρτηση με την κατανάλωση της Terni το 1961 και την πρόβλεψη της αυξήσεως της καταναλώσεως που συνδέεται με τις επενδύσεις που είχαν ήδη αρχίσει να πραγματοποιούνται, αλλά που δεν είχαν ακόμη ολοκληρωθεί το 1962. Η τιμή δεν προσδιοριζόταν σε ένα συγκεκριμένο ύψος, αλλά με μια μέθοδο υπολογισμού, δεδομένου ότι μόνον η ευελιξία της τιμής θα παρείχε τη δυνατότητα τηρήσεως της ακολουθηθείσας λογικής της αποζημιώσεως. Η σχετική διάρκεια ορίστηκε σε 30 έτη, όχι διότι η διάρκεια αυτή παρέχει τη δυνατότητα καλύψεως της αξίας των αγαθών που απαλλοτριώθηκαν, αλλά διότι ταυτίζεται πάντοτε, σύμφωνα με το κριτήριο της συγκρίσεως με τους παραγωγούς προς αυτοκατανάλωση τους οποίους δεν αφορούσε η απαλλοτρίωση, με εκείνη των αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών, πράγμα το οποίο αναγνωρίζει η Επιτροπή στις αιτιολογικές σκέψεις 18 και 77 της προσβαλλομένης αποφάσεως

30 Ο σκοπός της αποκαταστάσεως, στο μέτρο του δυνατού, των οικονομικών προϋποθέσεων και της καταστάσεως ισορροπίας της Terni πριν από την απαλλοτρίωση τάχθηκε επίσης κατ' εφαρμογήν των ιταλικών συνταγματικών αρχών, εν προκειμένω της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων και της αρχής που προβλέπει μια

«σοβαρή» και «πρόσφορη» αποζημίωση κατόπιν απαλλοτριώσεως, καθώς και της αρχής του κοινοτικού δικαίου περί προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού, που προβλέπεται στο άρθρο 4, πρώτο εδάφιο, ΕΚ.

31 Ο εν λόγω αρχικός μηχανισμός αποζημιώσεως είναι επίσης σύμφωνος προς τις αρχές που προβλέπει το άρθρο 1 του προσθέτου πρωτοκόλλου στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ), καθώς και προς τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (στο εξής: ΕΔΔΑ).

32 Κακώς η Επιτροπή διατείνεται ότι κάθε παράταση του εν λόγω καθεστώτος συνεπάγεται τροποποίηση του αρχικού μηχανισμού, ικανή να μεταβάλει, αναμφισβήτητα και χωρίς τη δυνατότητα υπάρξεως εξαιρέσεως, τον αποζημιωτικό χαρακτήρα του καθεστώτος αυτού. Η ενδεχόμενη μεταβολή της φύσεως της αποζημιώσεως με την παράταση του τιμολογιακής φύσεως μέτρου πρέπει να εκτιμηθεί σε σχέση με την τήρηση του προαναφερθέντος σκοπού, όπως αυτός καθορίστηκε ex ante.

33 Η προσφεύγουσα εκθέτει ότι ο νόμος 529 της 7ης Αυγούστου 1982, περί ρυθμίσεως των σχέσεων μεταξύ ENEL, επιχειρήσεων ηλεκτρισμού των τοπικών εταιριών και επιχειρήσεων που παράγουν ηλεκτρική ενέργεια προς αυτοκατανάλωση στον τομέα των αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών φραγμάτων (*GURI* αριθ. 222, της 13ης Αυγούστου 1982, σ. 5771), και το άρθρο 24 του νόμου 9/91 παρέτειναν μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2001, υπέρ των υφισταμένων δικαιούχων, τις άδειες λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών που έληγαν στα τέλη του έτους 1992 και ότι η εν λόγω ανανέωση, που είχε εντελώς εξαιρετικό χαρακτήρα και ήταν ασφαλώς απρόβλεπτη την περίοδο εκείνη της εθνικοποιήσεως, δημιούργησε το πρόβλημα της εφαρμογής του κριτηρίου αποζημιώσεως το οποίο είχε προβλεφθεί για την Terni. Σύμφωνα με τη μέθοδο αποζημιώσεως που καθόρισαν ο νόμος 1643/62 καθώς και το διάταγμα 1165/63 και προς διατήρηση του παραλληλισμού μεταξύ Terni και άλλων παραγωγών προς αυτοκατανάλωση, ο νομοθέτης αποφάσισε να παρατείνει μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2001 το τιμολόγιο Terni, θεσπίζοντας το άρθρο 20, παράγραφος 4, του νόμου 9/91.

34 Η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι, αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, το άρθρο 20 του νόμου 9/91, που προβλέπει την παράταση του τιμολογίου Terni, περιλαμβάνει δύο ρητές αναφορές και μια έμμεση αναφορά στους παραγωγούς προς αυτοκατανάλωση, οι οποίες επιβεβαιώνουν ότι η παράταση του εν λόγω τιμολογίου ήταν για το ιταλικό κράτος μια υποχρεωτική πράξη προκειμένου να εφαρμοστεί το «κριτήριο» αποζημιώσεως που είχε προβλεφθεί με τον νόμο 1643/62.

35 Υπογραμμίζει ακόμη ότι, με την απόφαση της 6ης Αυγούστου 1991, η Επιτροπή αποφάσισε «να μην προβάλει αντιρρήσεις» στην εφαρμογή του νόμου 9/91. Ακόμη, αφού ζήτησε από την Ιταλική Δημοκρατία συγκεκριμένες πληροφορίες «σχετικά με μια ενδεχόμενη ενίσχυση υπέρ της εταιρίας Ilva [διάδοχο της Terni] μέσω μιας μειώσεως του τιμολογίου παροχής ηλεκτρικής ενέργειας» και έλαβε απαντήσεις που επεξηγούν την πραγματική φύση της προνομιακής τιμής, υπό την έννοια ότι η τιμή αυτή έχει τον χαρακτήρα αποζημιώσεως, δεν κίνησε καμία σχετική διαδικασία. Επομένως, κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή αποδέχθηκε το συμπέρασμα ότι η ως άνω παράταση αποτελούσε την κατά νόμο συνέχεια του έχοντος τον χαρακτήρα αποζημιώσεως μέτρου που είχε ληφθεί υπέρ της Terni με τον νόμο 1643/62 καθώς και το διάταγμα 1165/63 και ότι, για τον λόγο αυτό, το εν λόγω τιμολογιακό καθεστώς δεν καλυπτόταν από την κοινοτική ρύθμιση περί κρατικών ενισχύσεων.

36 Η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι οι άδειες λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών παρατάθηκαν εκ νέου, μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2010, με το άρθρο 12, παράγραφος 7, του διατάγματος 79/99, ενώ το τιμολόγιο Terni δεν παρατάθηκε ταυτόχρονα, δεδομένου ότι η παράταση που προέβλεπε ο νόμος 9/91 είχε επίσης προβλέψει ένα καθεστώς σταδιακής εξόδου που έπρεπε να αρχίσει κατά τη λήξη της ισχύος των αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών (δηλαδή στα τέλη του έτους 2001) και να ολοκληρωθεί στο τέλος του έτους 2007. Επιπλέον, η απελευθέρωση της αγοράς του ηλεκτρισμού, που επίσης προβλέφθηκε με το διάταγμα 79/99, κατά τις σχετικές προβλέψεις έπρεπε να παρέχει τη δυνατότητα στις εταιρίες διαδόχους της Terni να προμηθεύονται ηλεκτρική ενεργεία, στην απελευθερωμένη αγορά, σε ανταγωνιστικές τιμές, που να προσεγγίζουν το κόστος παραγωγής με το οποίο θα επιβαρύνονταν οι ίδιες αν εξακολουθούσαν να έχουν την κυριότητα των απαλλοτριωμένων ηλεκτροπαραγωγικών σταθμών.

37 Εντούτοις, το 2005, η απελευθέρωση της αγοράς του ηλεκτρισμού στην Ιταλία δεν είχε τα αναμενόμενα ευνοϊκά αποτελέσματα επί του ανταγωνισμού και οι εταιρίες διάδοχοι της Terni βρέθηκαν εκ νέου σε κατάσταση συνεπαγόμενη δυσμενείς διακρίσεις σε σχέση με τους παραγωγούς προς αυτοκατανάλωση τους οποίους δεν αφορούσε η απαλλοτρίωση, πράγμα το οποίο παρακίνησε τον νομοθέτη να λάβει το επίμαχο μέτρο. Κατά την προσφεύγουσα, είναι προφανές ότι, όταν η Ιταλική Δημοκρατία αποφάσισε να παρατείνει εκ νέου, μέχρι το 2010, την ισχύ των αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών, η προσφεύγουσα και οι άλλες εταιρίες διάδοχοι της Terni εδικαιούντο ήδη να εξακολουθούν να απολαύουν του τιμολογίου Terni, έστω και σε βαθμό και για χρόνο που δεν ήταν αντίστοιχοι προς εκείνους των αδειών αυτών. Σε τελική ανάλυση, το επίμαχο μέτρο διατήρησε απαράλλακτη την αρχική λογική της αποζημιώσεως, που συνίσταται στην αντιμετώπιση της Terni ως «εικονικού» παραγωγού προς αυτοκατανάλωση.

38 Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι η ιδιότητα αυτή του «εικονικού» παραγωγού προς αυτοκατανάλωση διατηρήθηκε διαχρονικά για άλλους σκοπούς, ιδίως κατά τον χρόνο της προβλέψεως στην Ιταλία του λεγόμενου «sovrapprezzo termico» [της προσαύξησης της τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από καύσιμες ύλες] στα τιμολόγια ηλεκτρικής ενέργειας, προσαύξηση από την οποία η Terni απαλλασσόταν, όπως και όλοι οι παραγωγοί προς αυτοκατανάλωση. Επιπροσθέτως, τόσο το Corte suprema di cassazione (ανώτατο ακυρωτικό δικαστήριο της Ιταλίας) όσο και το Consiglio di Stato (ανώτατο διοικητικό δικαστήριο της Ιταλίας), με αποφάσεις εκδοθείσες σε ανύποπτο χρόνο και σε υποθέσεις των οποίων το αντικείμενο διέφερε από αυτό της παρούσας διαδικασίας, δέχθηκαν επισήμως την ειδική λογική του παραλληλισμού και του κριτηρίου του «εικονικού» παραγωγού προς αυτοκατανάλωση, που αποτελούν το έρεισμα του τιμολογίου Terni. Πράγματι, τα ως άνω δύο ανώτατα δικαστήρια επιβεβαίωσαν ότι, ακόμα και μετά το 1992, η τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας που όφειλε να καταβάλλει η Terni στην ENEL έπρεπε να συντίθεται από τα ίδια στοιχεία που αποτελούσαν το κόστος των άλλων παραγωγών προς αυτοκατανάλωση. Η αντίρρηση της Επιτροπής, κατά την οποία η ερμηνεία αυτή δεν αφορά το διάταγμα 1165/63, αλλά μόνον τον νόμο 9/91, είναι φορμαλιστική και αναληθής, καθόσον τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγουν οι αποφάσεις αυτές στηρίζονται ακριβώς στην ειδική λογική της αποζημιώσεως που χορηγήθηκε στην Terni στο πλαίσιο της εθνικοποιήσεως, ιδίως στην ερμηνεία του άρθρου 4 του νόμου 1643/62 και των άρθρων 7 και 8 του διατάγματος 1165/63.

39 Η θέση της Επιτροπής ενέχει αντιφάσεις τόσο στην ίδια την προσβαλλόμενη απόφαση όσο και μεταξύ αυτής και του υπομνήματος αντικρούσεως.

40 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι ο ισχυρισμός της Επιτροπής κατά τον οποίο «κάθε αναθεώρηση ex post των ποσών ή του μηχανισμού μεταβάλλει οπωσδήποτε τη φύση του μέτρου» αντιφάσκει κατάφωρα προς αυτό το οποίο η ίδια η Επιτροπή αναγνωρίζει, ήτοι ότι η λογική των παρατάσεων συνίσταται στο να «διατηρηθεί μεταχείριση αντίστοιχη προς [την επιφυλασσόμενη στους] παραγωγούς υδροηλεκτρικής ενέργειας των οποίων οι συμβάσεις παραχώρησης [άδειες λειτουργίας] είχαν ανανεωθεί» (αιτιολογική σκέψη 92 της προσβαλλομένης αποφάσεως), ότι η αρχική διάρκεια είχε καθοριστεί σε συνάρτηση με την ημερομηνία λήξεως της ισχύος των αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών (αιτιολογική σκέψη 77 της προσβαλλομένης αποφάσεως) ή ότι η μέθοδος αποζημιώσεως που επέλεξε ο Ιταλός νομοθέτης το 1962 ήταν δικαιολογημένη, καθόσον θα «εξουδετέρωνε τον κίνδυνο πρόσθετης ζημίας που θα μπορούσε να υποστεί η [...] Terni με την πάροδο των ετών, σε περίπτωση π.χ. αύξησης της τιμής της ενέργειας» (αιτιολογική σκέψη 73 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

41 Η τελευταία αυτή δήλωση αποτελεί έμμεση αναγνώριση του γεγονότος ότι η ζημία που υπέστη η Terni κατόπιν της απαλλοτριώσεως συνδέεται στενά με το πλεονέκτημα το οποίο μπορούσαν να έχουν οι άλλοι παραγωγοί προς αυτοκατανάλωση όσον αφορά το κόστος προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, οπότε επιβάλλεται να γίνει δεκτό ότι η παράταση της διάρκειας της αποζημιώσεως, που συνδέεται με την παράταση της περιόδου ισχύος των αδειών, δεν αποτελεί νέο μέτρο (ούτε νέο κριτήριο), αλλά συνιστά αποκλειστικά ορθή εκτέλεση του αρχικού μέτρου.

42 Ο μόνος λόγος για τον οποίο, στην προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή αμφισβητεί ότι η παράταση του τιμολογίου Terni είχε τον χαρακτήρα αποζημιώσεως στηρίζεται στον χρόνο κατά τον οποίο αποφασίστηκε η παράταση αυτή, πράγμα το οποίο δείχνει μια υπερβολικά φορμαλιστική προσέγγιση, η οποία δεν συνάδει ούτε προς τα ερμηνευτικά κριτήρια της ιταλικής εννόμου τάξεως, που αναγνωρίζει τη σημασία της προθέσεως του νομοθέτη, ούτε προς την «ουσιαστική εκτίμηση» που υιοθετούν τόσο

η Επιτροπή όσο και η κοινοτική νομολογία, ιδίως κατά την εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης ΕΚ.

43 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι, εφόσον γίνεται δεκτό ότι η αποζημίωση δεν περιοριζόταν στην καταβολή της τότε αξίας των απαλλοτριωθέντων στοιχείων ενεργητικού, αλλά έπρεπε να διατηρήσει την οικονομική ισορροπία της Terni όσον αφορά το στοιχείο του κόστους της ηλεκτρικής ενέργειας, σύμφωνα με τη λογική της εξομοιώσεώς της προς έναν «εικονικό» παραγωγό προς αυτοκατανάλωση, δεν μπορεί πλέον να προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι ένα από τα στοιχεία που είχαν προσδιοριστεί προς επίτευξη του εν λόγω αποτελέσματος έπρεπε να παραμείνει αμετάβλητο σε περίπτωση μεταβολής του παράγοντος σε συνάρτηση με τον οποίο το στοιχείο αυτό είχε προσδιοριστεί αρχικά. Τούτο σημαίνει, κατά την προσφεύγουσα, ότι, όπως η τιμή της παρεχόμενης στην Terni ηλεκτρικής ενέργειας (δηλαδή το τιμολόγιο Terni) προοριζόταν να ακολουθεί την εξέλιξη των τιμολογίων της ENEL, ομοίως, η διάρκεια του δικαιώματός της να προμηθεύεται ηλεκτρική ενέργεια βάσει του τιμολογίου αυτού τροποποιήθηκε σε συνάρτηση με την παράταση της διάρκειας των αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών, που είχε οριστεί τότε ότι θα έληγαν στις 31 Δεκεμβρίου 2001. Η μόνη διαφορά είναι ότι, ενώ η μεταβολή της τιμής είχε προβλεφθεί σαφώς και ρητώς στο άρθρο 8 του διατάγματος 1165/63, καθόσον η διακύμανση των τιμών της ENEL ήταν ένα σύνηθες και προβλέψιμο γεγονός κατά τον χρόνο της θεσπίσεως του σχετικού κανόνα, η μεταβολή της διάρκειας ισχύος της δεν προβλέφθηκε ρητώς, καθόσον ουδείς μπορούσε να γνωρίζει, 30 έτη ενωρίτερα, ότι ο νομοθέτης θα αποφάσιζε να παρατείνει τη διάρκεια των αδειών.

44 Τέλος, η Επιτροπή υποπίπτει σε ένα άλλο σφάλμα συλλογιστικής ισχυριζόμενη ότι, αν η Terni δεν ήταν ικανοποιημένη από το έχον χαρακτήρα αποζημιώσεως μέτρο, έπρεπε να το αμφισβητήσει, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5, παράγραφος 5, του νόμου 1643/62. Η Επιτροπή παραλείπει να λάβει υπόψη ότι, δεδομένης της πολύ ειδικής φύσεως και της ευελιξίας της μεθόδου που επελέγη για την παροχή προνομιακής τιμής στην Terni, η τελευταία δεν μπορούσε να έχει κανένα συμφέρον να αμφισβητήσει τον πρόσφορο χαρακτήρα του εν λόγω τιμολογίου. Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι, στην πράξη, η ως άνω διάταξη ήταν εφαρμοστέα μόνον όταν καταβαλλόταν «ρευστό» έναντι των απαλλοτριωνόμενων περιουσιακών στοιχείων και όχι σε περίπτωση προβλέψεως προνομιακής τιμής, όπως συνέβη έναντι της Terni.

45 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι ο λόγος που προβάλλει η προσφεύγουσα πρέπει να απορριφθεί ως στηριζόμενος επί εσφαλμένης βάσεως και αμφισβητεί ότι η θέση της, στην υπόθεση αυτή, ενέχει αντίφαση.

46 Υπενθυμίζει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση εκθέτει ότι το τιμολόγιο Terni παραχωρήθηκε με συγκεκριμένο τρόπο για ορισμένο χρόνο σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 του διατάγματος 1165/63, δηλαδή μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1992. Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει σαφώς ότι το εν λόγω τιμολόγιο παραχωρήθηκε, ως αποζημίωση, για χρονικό διάστημα το οποίο προσδιορίστηκε οριστικά κατά τον χρόνο της απαλλοτριώσεως και ότι το διάστημα αυτό πιθανότατα καθορίστηκε λαμβάνοντας υπόψη την εναπομένουσα διάρκεια της αδείας λειτουργίας υδροηλεκτρικού σταθμού της Terni, η οποία αποτελούσε στοιχείο θεμελιώδους σημασίας για τον προσδιορισμό της αξίας της αδείας λειτουργίας του ηλεκτρικού σταθμού τον οποίο αφορούσε η απαλλοτρίωση.

47 Η Επιτροπή διατείνεται ότι ούτε ο νόμος 1643/62 ούτε το διάταγμα 1165/63 εξάρτησαν καθ' οιονδήποτε τρόπο τη διάρκεια του τιμολογίου Terni, με ένα είδος «μεταβλητής» παραπομπής, από τη μελλοντική διάρκεια των αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών άλλων παραγωγών προς αυτοκατανάλωση οι οποίοι δεν εθίγησαν από την απαλλοτρίωση, προβλέποντας την αυτόματη παράταση του τιμολογίου αυτού σε περίπτωση ανανεώσεως ή παρατάσεως των τελευταίων. Ακόμα και αν είναι ενδεχόμενο, κατά την Επιτροπή, να σκέφθηκε ο ιταλός νομοθέτης τη λήξη των άλλων αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών κατά τον καθορισμό της διάρκειας του τιμολογίου Terni, είναι αναμφισβήτητο ότι από το γράμμα του νόμου 1643/62 προκύπτει μόνον η απόφαση του νομοθέτη να αποζημιώσει την Terni (για την απαλλοτρίωση της αδείας λειτουργίας υδροηλεκτρικού σταθμού) όχι μέσω μιας εφάπαξ καταβολής, αλλά με την παροχή ηλεκτρικής ενέργειας σε μειωμένη τιμή κατά τη διάρκεια δεδομένης περιόδου (που καθορίστηκε αργότερα με το διάταγμα 1165/63).

48 Υπογραμμίζει ότι, κατά την ιταλική νομολογία, η αρχή κατά την οποία ο νόμος πρέπει να ερμηνεύεται σύμφωνα με τη γραμματική έννοια των λέξεων που χρησιμοποιεί, υπερέχει κάθε άλλου κριτηρίου όταν το γράμμα του νόμου δεν δίδει λαβή για αμφιβολίες. Τα κοινοτικά δικαστήρια ακολουθούν συνήθως την αρχή αυτή.

49 Η ερμηνεία του διατάγματος 1165/63 την οποία υποστηρίζει η Επιτροπή ουδόλως κλονίζεται λόγω των αποφάσεων του Corte suprema di cassazione και του Consiglio di Stato που μνημονεύει η προσφεύγουσα. Οι αποφάσεις αυτές δεν στηρίζονται στο αρχικό κείμενο του εν λόγω διατάγματος αλλά στην ισχύουσα κατόπιν της παρατάσεως του τιμολογίου Terni κανονιστική ρύθμιση που προβλέφθηκε με τον νόμο 9/91. Είναι πρόδηλο ότι οι ως άνω αποφάσεις υπενθυμίζουν τις διατάξεις που προβλέπει ο νόμος 1643/62 και το διάταγμα 1165/63 μόνον καθόσον αυτές παρατάθηκαν και κατέστησαν εφαρμοστέες, μετά την καταληκτική ημερομηνία της 31ης Δεκεμβρίου 1992, με τον νόμο 9/91. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι αποφάσεις αυτές είναι αντίθετες προς την άποψη της προσφεύγουσας.

50 Όσον αφορά τον νόμο 9/91, η προσβαλλόμενη απόφαση εκθέτει απλώς ότι, βάσει των πληροφοριών που παρέσχαν οι ιταλικές αρχές, η Επιτροπή σχημάτισε την εντύπωση ότι η απόφαση περί παρατάσεως του τιμολογίου Terni μέχρι το 2001 (με σταδιακή κατάργησή της κατά τη διάρκεια των ετών 2002 έως 2007) ελήφθη λαμβάνοντας υπόψη την σχεδόν ταυτόχρονη παράταση των αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών. Εντούτοις, από το γράμμα του ως άνω νόμου προκύπτει σαφώς ότι αυτός δεν συνέδεσε την παράταση του τιμολογίου Terni με εκείνη των αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών άλλων παραγωγών προς αυτοκατανάλωση, ενώ ο ισχυρισμός κατά τον οποίο η παράταση του τιμολογίου Terni ήταν «επιβεβλημένη» πράξη σαφώς στερείται ερείσματος, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων του νόμου 1643/62 και του διατάγματος 1165/63.

51 Δεν υπάρχει επίσης κανένας λόγος να θεωρηθεί ότι η παράταση του εν λόγω τιμολογίου που παραχωρήθηκε το 2005 με το επίμαχο μέτρο συνδέεται, ειδικότερα, με την παράταση των αδειών η οποία είχε προβλεφθεί, έξι έτη προηγουμένως, με το διάταγμα 79/99. Επιπλέον του γεγονότος ότι το γράμμα του επίμαχου μέτρου δεν περιλαμβάνει καμία ένδειξη επ' αυτού, δύσκολα μπορεί να εξηγηθεί γιατί ο νομοθέτης ανέμεινε έξι έτη μέχρις ότου παρατείνει το εν λόγω τιμολόγιο αν η πραγματική του πρόθεση ήταν να εξομοιώσει τη διάρκεια του τιμολογίου Terni προς τη νέα διάρκεια των αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών. Τούτο στερείται λογικής, πράγμα το οποίο καταδεικνύεται από το γεγονός ότι, μερικούς μήνες μετά την παράταση του τιμολογίου Terni, ο νόμος 266/05 παραχώρησε μια νέα παράταση των αδειών υδροηλεκτρικών σταθμών (μέχρι το 2020), χωρίς ωστόσο να προβλέψει αντίστοιχη παράταση του τιμολογίου Terni.

52 Αντιθέτως, από τον νόμο 80/05 προκύπτει σαφώς ότι η παράταση των ευνοϊκών τιμολογίων, μεταξύ των οποίων το τιμολόγιο Terni, παραχωρήθηκε συνολικά με σκοπό να «καταστεί δυνατή η ανάπτυξη και η αναδιάρθρωση της παραγωγής των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων», σκοπός τον οποίο ρητά επιβεβαίωσαν οι ιταλικές αρχές κατά τη διοικητική διαδικασία.

53 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, αν το διάταγμα 1165/63 είχε προβλέψει την αυτόματη παράταση του τιμολογίου Terni σε περίπτωση παρατάσεως των αδειών άλλων παραγωγών προς αυτοκατανάλωση, τούτο θα έθιγε την αρχή κατά την οποία η αποζημίωση που καταβάλλεται για την απαλλοτρίωση ενός αγαθού πρέπει να προσδιορίζεται λαμβανομένης υπόψη της αξίας του αγαθού κατά τον χρόνο της απαλλοτριώσεως (αξία η οποία, σε περίπτωση απαλλοτριώσεως μιας αδείας, εξαρτάται από επίσης από την εναπομένουσα διάρκεια αυτής). Όταν προσδιοριστεί λαμβανομένης υπόψη της αξίας του απαλλοτριωνόμενου αγαθού, η εν λόγω αποζημίωση δεν μπορεί να μεταβάλλεται ex post βάσει μεταγενέστερων διακυμάνσεων (αυξητικών ή μειωτικών) της αξίας του αγαθού, κατόπιν νομοθετικών ή κανονιστικών τροποποιήσεων.

54 Η επιλογή του τρόπου αποζημιώσεως της Terni δεν συνεπαγόταν απεριόριστο ή διαρκές δικαίωμα διατηρήσεως της προνομιακής αυτής τιμής και η Επιτροπή εκθέτει ότι δεν μπορεί να αντιληφθεί κατά πόσον η ερμηνεία που προτείνει η προσφεύγουσα επιβεβαιώνεται από τη νομολογία του ΕΔΔΑ.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

55 Κατά πάγια νομολογία, ο χαρακτηρισμός της «ενισχύσεως», υπό την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, απαιτεί τη συνδρομή όλων των προβλεπόμενων στη διάταξη αυτή προϋποθέσεων (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 21ης Μαρτίου 1990, C-142/87, Βέλγιο κατά Επιτροπής, λεγόμενη «Tubemeuse», Συλλογή 1990, σ. I-959,

σκέψη 25, και της 1ης Ιουλίου 2008, C-341/06 P και C-342/06 P, Chronopost και La Poste κατά Ufex κ.λπ., Συλλογή 2008, σ. I-4777, σκέψη 121).

56 Πρώτον, πρέπει να πρόκειται για παρέμβαση εκ μέρους του κράτους ή μέσω κρατικών πόρων. Δεύτερον, η παρέμβαση αυτή πρέπει να μπορεί να επηρεάζει τις μεταξύ κρατών μελών εμπορικές συναλλαγές. Τρίτον, πρέπει να χορηγεί πλεονέκτημα στον εξ αυτής ωφελούμενο. Τέταρτον, πρέπει να νοθεύει ή να απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό (αποφάσεις της 30ής Μαρτίου 2006, C-451/03, Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, Συλλογή 2006, σ. I-2941, σκέψη 56, και Chronopost και La Poste κατά Ufex κ.λπ., σκέψη 47 ανωτέρω, σκέψη 122).

57 Πρέπει να υπομνησθεί ότι αποτελούν ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ παρεμβάσεις οι οποίες, υπό διάφορες μορφές, ελαφρύνουν τις δαπάνες που συνήθως βαρύνουν τον προϋπολογισμό μιας επιχειρήσεως και οι οποίες, για τον λόγο αυτόν, έχουν τον χαρακτήρα επιδοτήσεως (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 23ης Φεβρουαρίου 1961, 30/59, De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg κατά Ανωτάτης Αρχής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 547, της 29ης Ιουνίου 1999, C-256/97, DM Transport, Συλλογή 1999, σ. I-3913, σκέψη 19, και της 14ης Σεπτεμβρίου 2004, C-276/02, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. I-8091, σκέψη 24), όπως είναι, ιδίως, η παροχή αγαθών ή υπηρεσιών υπό προνομιακούς όρους (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 16ης Σεπτεμβρίου 2004, T-274/01, Valmont κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-3145, σκέψη 44 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

58 Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι το επίμαχο μέτρο δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως κρατική ενίσχυση, καθόσον δεν πληρούται η προϋπόθεση χορηγήσεως πλεονεκτήματος στους δικαιούχους, επειδή το εν λόγω μέτρο έχει μόνον τον χαρακτήρα αποζημιώσεως.

59 Δεν αμφισβητείται ότι ορισμένες μορφές αποζημιώσεως χορηγούμενες στις επιχειρήσεις δεν αποτελούν ενίσχυση.

60 Συγκεκριμένα, με την απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1988, 106/87 έως 120/87, Αστερίς κ.λπ. (Συλλογή 1988, σ. 5515, σκέψεις 23 και 24), το Δικαστήριο δέχθηκε ειδικότερα ότι οι ενισχύσεις εκ μέρους του κράτους, που αποτελούν μέτρα της δημόσιας αρχής ευνοούντα ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένα προϊόντα, διαφέρουν θεμελιωδώς κατά τη νομική τους φύση από τις αποζημιώσεις τις οποίες οι εθνικές αρχές υποχρεώνονται να καταβάλλουν, ενδεχομένως, σε ιδιώτες προς αποκατάσταση της ζημίας την οποία τους προκάλεσαν και ότι, επομένως, οι εν λόγω αποζημιώσεις δεν αποτελούν ενισχύσεις υπό την έννοια των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ.

61 Το Δικαστήριο δέχθηκε επίσης ότι δημόσιες επιδοτήσεις υπέρ επιχειρήσεων που έχουν ρητά επιφορτιστεί με την εκπλήρωση υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας, οι οποίες χορηγούνται προς αντιστάθμιση των δαπανών που προκαλούνται από την εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτών και οι οποίες πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ (απόφαση του Δικαστηρίου της 24ης Ιουλίου 2003, C-280/00, Altmark Trans και Regierungspräsidium Magdeburg, Συλλογή 2003, σ. I-7747, σκέψη 94).

62 Η Επιτροπή εκθέτει εν προκειμένω ότι, γενικά, η αποζημίωση που καταβάλλεται από το κράτος ως αποζημίωση για απαλλοτρίωση περιουσιακών στοιχείων δεν συνιστά ενίσχυση (αιτιολογική σκέψη 70 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

63 Το επίμαχο μέτρο αποτελείται από την παράταση ενός αρχικού μέτρου περί παραχωρήσεως στην Terni προνομιακού τιμολογίου για την παροχή ηλεκτρικής ενέργειας, τούτο δε στο πλαίσιο αποζημιώσεως κατόπιν της εθνικοποιήσεως του αφορώντος την υδροηλεκτρική ενέργεια τομέα της εταιρίας αυτής το 1962.

64 Το άρθρο 6 του διατάγματος 1165/63, που προσδιορίζει την εν λόγω αποζημίωση, έχει ως εξής:

«Η ENEL υποχρεούται να παράσχει στην Terni […] 1 025 000 000 kWh (ένα δισεκατομμύριο είκοσι πέντε εκατομμύρια) κάθε έτος, με ισχύ 170 000 kW (εκατόν εβδομήντα χιλιάδες), ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας που κατανάλωσε το 1961 η Terni […] για δραστηριότητες μη περιλαμβανόμενες σε αυτές περί των οποίων γίνεται λόγος στο άρθρο 1 του νόμου 1643[/62], και 595 000 000 kWh (πεντακόσια ενενήντα πέντε εκατομμύρια) κατ' έτος, με συμπληρωματική ισχύ 100 000 kW (εκατό χιλιάδες), για τις δραστηριότητες που βρίσκονταν εν εξελίξει την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος του νόμου 1643[/62].

Η εν λόγω παροχή ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει να συντελείται μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1992 στα σημεία παραδόσεως πλησίον των βιομηχανικών εγκαταστάσεων της Terni που θα καθοριστούν κατόπιν κοινής συμφωνίας μεταξύ των μερών».

65 Η ως άνω σταθερή ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας έπρεπε να παρέχεται σε προνομιακή τιμή καθοριζόμενη στο άρθρο 7 του διατάγματος 1165/63, ως ακολούθως:

«Για την παροχή 1 025 000 000 kWh […] ετησίως, η τιμή παροχής ανά kWh θα καθορίζεται σε συνάρτηση με τις εσωτερικές τιμές που ίσχυαν κατά μέσο όρο κατά τη διάρκεια της περιόδου 1959-1961 στον τομέα της παραγωγής ηλεκτρισμού της Terni […] για τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις της εταιρίας με διαφορετική παραγωγική δραστηριότητα.

Για τις ποσότητες ενέργειας που θα καταναλώσει η Terni […] οι οποίες θα υπερβαίνουν το 1 025 000 000 kWh ετησίως μέχρι 595 000 000 kWh ετησίως, η τιμή περί της οποίας γίνεται λόγος στο προηγούμενο εδάφιο θα αυξάνεται κατά 0,45 [ιταλικές] λίρες ανά kWh.»

66 Κατά συνέπεια, το μέτρο του οποίου η Terni ήταν αποδέκτης συντίθεται από τρία στοιχεία: από την ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας, την τιμή της και τη διάρκεια του προτιμησιακού συστήματος.

67 Η Επιτροπή φρονεί ότι το αρχικό μέτρο αποτελούσε αποζημίωση, ότι η αποζημίωση αυτή ήταν πρόσφορη και ότι το τιμολόγιο Terni δεν παρέσχε κανένα πλεονέκτημα στους δικαιούχους καθ' όλη τη διάρκεια που προέβλεπε το εν λόγω μέτρο, ήτοι μέχρι το 1992. Στηριζόμενη σε απλή γραμματική ερμηνεία του άρθρου 6 του διατάγματος 1165/63 και στον σαφή καθορισμό μιας περιόδου 30 ετών για την εφαρμογή του εν λόγω τιμολογίου, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η παράταση του τιμολογίου αυτού δεν μπορεί να θεωρηθεί ως αποτελούσα αναπόσπαστο μέρος της αποζημιώσεως, συνάγει δε ότι το εν λόγω τιμολόγιο που παραχωρήθηκε στις εταιρίες διαδόχους της Terni από 1ης Ιανουαρίου 2005, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 11, παράγραφος 11, του νόμου 80/05, συνιστά κρατική ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ (αιτιολογικές σκέψεις 78, 79, 94 και 117 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

68 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί το ως άνω συμπέρασμα στηριζόμενη σε μια «δυναμική» ερμηνεία των εθνικών διατάξεων περί αποζημιώσεως. Υποστηρίζει ότι οι διατάξεις αυτές θεσπίζουν έναν ειδικό —λόγω της ευελιξίας του— μηχανισμό παροχής αποζημιώσεως, όπου η ποσότητα της παρεχόμενης ηλεκτρικής ενέργειας είναι ο μόνος αποφασιστικής σημασίας παράγων της αποζημιώσεως, επιπλέον της τιμής και της διάρκειας, ο οποίος προσδιορίστηκε οριστικά.

69 Ο εν λόγω μηχανισμός είχε ως σκοπό να εξασφαλίσει την οικονομική ισορροπία στην οποία βρισκόταν η Terni πριν από την εθνικοποίηση του 1962, μέτρο εξαιρετικής φύσεως που εισήγαγε δυσμενείς διακρίσεις σε σχέση με τους άλλους παραγωγούς προς αυτοκατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας, ανεξαρτήτως του αν αυτοί ήταν ανταγωνιστές της Terni. Υπό τις συνθήκες αυτές, η πρόθεση του νομοθέτη ήταν να αποζημιώσει την Terni μέσω ενός μηχανισμού στηριζόμενου στην εξομοίωση της εταιρίας αυτής προς έναν «εικονικό» παραγωγό προς αυτοκατανάλωση διασφαλίζοντος ένα διαρκή παραλληλισμό της μεταχειρίσεως της Terni σε σχέση με τους παραγωγούς προς αυτοκατανάλωση τους οποίους δεν αφορούσε η απαλλοτρίωση.

70 Επομένως, σύμφωνα με την αρχική λογική της αποζημιώσεως, οι ιταλικές αρχές παρέτειναν το τιμολόγιο Terni σε συνάρτηση με τις ανανεώσεις των αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών των παραγωγών προς αυτοκατανάλωση, η δε παράταση αυτή ήταν υποχρεωτική πράξη προκειμένου να εφαρμοστεί το σχετικό μέτρο αποζημιώσεως και δεν μπορούσε να αποσπαστεί από την αποζημίωση αυτήν.

71 Η ως άνω επιχειρηματολογία δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

72 Καταρχάς, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η παρούσα διαφορά εντάσσεται στο πλαίσιο της εθνικοποιήσεως του τομέα του ηλεκτρισμού στην Ιταλία, η οποία στηρίζεται στο άρθρο 43 του ιταλικού Συντάγματος, εθνικοποίηση η οποία συντελέστηκε έχοντας ως νομική βάση τον νόμο 1643/62, που συμπληρώθηκε με το διάταγμα 1165/63.

73 Επομένως, με βάση αυτές τις τελευταίες πράξεις πρέπει να εκτιμηθεί η εν λόγω εθνικοποίηση σε όλες τις διαστάσεις της, περιλαμβανομένης της αποζημιώσεως που επιβάλλεται νομικά σε μια τέτοια κατάσταση μεταβιβάσεως κυριότητας την οποία αποφασίζει μονομερώς το κράτος.

74 Όμως, από το γράμμα του άρθρου 6 του διατάγματος 1165/63, που δεν δίδει λαβή για αμφιβολίες, προκύπτει ότι το τιμολόγιο Terni παραχωρήθηκε ως αποζημίωση για σαφώς καθορισμένο χρονικό διάστημα, χωρίς δυνατότητα παρατάσεως. Έτσι, το ίδιο αυτό άρθρο ορίζει ότι η παροχή ηλεκτρικής ενέργειας στην Terni «πρέπει να λαμβάνει χώρα μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1992», η δε μνεία μιας συγκεκριμένης ημερομηνίας αποκλείει a priori κάθε ερμηνευτική δυσχέρεια επί του χρονικού πεδίου εφαρμογής της διατάξεως.

75 Επιπλέον, η προσφεύγουσα δεν επικαλείται καμία διάταξη του νόμου 1643/62 ή του διατάγματος 1165/63 προβλέπουσα αναθεώρηση της διάρκειας εφαρμογής του τιμολογίου Terni, με δυνατότητα παρατάσεως της εν λόγω διάρκειας μετά την προβλεπόμενη καταληκτική ημερομηνία. Πρέπει να σημειωθεί ότι, αντιθέτως, ο εθνικός νομοθέτης προέβλεψε ρητά στο άρθρο 8 του διατάγματος 1165/63 τη δυνατότητα αναθεωρήσεως της τιμής παροχής ηλεκτρικής ενέργειας στην Terni.

76 Υπογραμμίζοντας ότι, κατά την περίοδο της εθνικοποιήσεως, ο εθνικός νομοθέτης είχε λάβει υπόψη την ημερομηνία λήξεως των αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών των παραγωγών προς αυτοκατανάλωση προκειμένου να καθορίσει την ημερομηνία της 31ης Δεκεμβρίου 1992 με το διάταγμα 1165/63, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η έλλειψη ρητής διατάξεως όσον αφορά τη δυνατότητα αναθεωρήσεως της διάρκειας εφαρμογής του τιμολογίου Terni σε συνάρτηση με εκείνη των ως άνω αδειών εξηγείται από το γεγονός ότι η ανανέωση των τελευταίων ήταν, για τον νομοθέτη αυτόν κατά την ίδια περίοδο, «ασφαλώς απρόβλεπτο» γεγονός.

77 Πρέπει να σημειωθεί ότι ο αρχικός καθορισμός μιας διάρκειας ισχύος των αδειών έθετε ήδη, καθαυτός, το ζήτημα της μετέπειτα εξελίξεως των αδειών αυτών μετά τη λήξη τους, η δε διατήρησή τους σε ισχύ, κατόπιν νομοθετικώς προβλεπομένης παρατάσεως ή κατόπιν διαδικασίας συνεπαγόμενης άνοιγμα της αγοράς στον ανταγωνισμό, ήταν γεγονός ενδεχόμενο και όχι «ασφαλώς απρόβλεπτο». Συνεπώς, από τη δικογραφία προκύπτει ότι η έλλειψη ρητής διατάξεως στην εθνική νομοθεσία που να προβλέπει τη δυνατότητα αναθεωρήσεως της διάρκειας ισχύος του τιμολογίου Terni είναι απλώς το αποτέλεσμα της επιλογής του νομοθέτη να αποζημιώσει την Terni παραχωρώντας στην εταιρία αυτή μια προνομιακή τιμή παροχής ηλεκτρικής ενέργειας για σαφώς συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, το οποίο καθορίστηκε οριστικά κατά την περίοδο της εθνικοποιήσεως.

78 Ακόμα και αν υποτεθεί ότι έπρεπε να ληφθεί υπόψη, σύμφωνα με τις ενδείξεις της προσφεύγουσας, το γενικό πλαίσιο και οι προθέσεις του εθνικού νομοθέτη για την ερμηνεία των επίμαχων εθνικών κανόνων, παρά το ότι το γράμμα τους δεν δίδει λαβή για αμφιβολίες, η ανωτέρω αναπτυχθείσα ανάλυση δεν μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση.

79 Καταρχάς, η προσφεύγουσα κάνει λόγο για κοινοβουλευτικές προπαρασκευαστικές εργασίες και, ειδικότερα, για τη συνεδρίαση κοινοβουλευτικού τμήματος το απόγευμα της 18ης Σεπτεμβρίου 1962 και για τη συνεδρίαση της ιταλικής Γερουσίας το απόγευμα της 15ης Νοεμβρίου 1962.

80 Στο πλαίσιο της πρώτης σχετικής αναφοράς, παραθέτει το ακόλουθο απόσπασμα:

«[Τ]ι μπορούμε να κάνουμε, επομένως, [για να αποζημιώσουμε την Terni]; […] Η επιτροπή είχε δεχθεί αρχικά ένα πολύ συγκεκριμένο κριτήριο: την παροχή στα εργοστάσια που εκμεταλλεύεται σήμερα η Terni των ποσοτήτων ηλεκτρικής ενέργειας που κατανάλωναν το 1961, στις τιμές του έτους αυτού. Μπορούμε όμως να δώσουμε ένα κριτήριο.»

81 Όσον αφορά τη συνεδρίαση της Γερουσίας, η προσφεύγουσα εκθέτει ότι σε αυτήν είχε ρητά διευκρινιστεί ότι η μορφή της ιδιαίτερης αποζημιώσεως υπέρ της Terni «θα ήταν φυσικά τέτοια ώστε να μη διαταράσσει την εσωτερική ισορροπία της επιχειρήσεως αυτής».

82 Οι ως άνω δύο αναφορές εκφράζουν, το πολύ, το ενδιαφέρον των βουλευτών, αφενός, να διατηρήσουν την οικονομική ισορροπία της Terni, η οποία, καταρχήν, δεν έπρεπε να υπαχθεί στον νόμο 1643/62, και, αφετέρου, να προσδιορίσουν ένα κριτήριο ή έναν μηχανισμό αποζημιώσεως, πρόθεση η οποία υλοποιήθηκε νομοθετικά με την επιλογή ενός ειδικού τρόπου αποζημιώσεως, όπως επιβεβαιώνεται από το περιεχόμενο του άρθρου 6 του διατάγματος 1165/63.

83 Δεν αμφισβητείται ότι η αποζημίωση δεν αποτελείται, εν προκειμένω, από την καταβολή ενός εφάπαξ ποσού προσδιοριζόμενου βάσει της αγοραίας αξίας των απαλλοτριωθέντων περιουσιακών στοιχείων, αλλά με έναν μηχανισμό προβλέποντα την παροχή μιας δεδομένης ποσότητας ηλεκτρικής ενέργειας στην τιμή την οποία η Terni θα όφειλε να καταβάλλει αν είχε διατηρήσει τις εγκαταστάσεις παραγωγής της και κατά τη διάρκεια περιόδου ανάλογης προς την εναπομένουσα διάρκεια της αδείας

που απαλλοτριώθηκε, πράγμα το οποίο εκφράζει το ενδιαφέρον του νομοθέτη να μην διαταράξει την εσωτερική ισορροπία της Terni.

84 Ασφαλώς, η διάρκεια εφαρμογής του τιμολογίου Terni υπερβαίνει ελαφρώς την εναπομένουσα διάρκεια της αδείας της Terni και η Επιτροπή εκθέτει ότι είναι κατανοητό ότι οι ιταλικές αρχές αποφάσισαν να συμπέσει η λήξη της ισχύος του εν λόγω τιμολογίου με τη γενικότερη λήξη των αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών στην Ιταλία (αιτιολογική σκέψη 77 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

85 Εντούτοις, ο εθνικός νομοθέτης όρισε μια συγκεκριμένη ημερομηνία για τη λήξη του τιμολογίου Terni, χωρίς να περιλάβει άλλη χρονική ένδειξη στον διάταγμα 1165/63, ενώ η προσφεύγουσα δεν αποδεικνύει ότι από τις κοινοβουλευτικές εργασίες προκύπτει η βούληση του εν λόγω νομοθέτη να εξισώσει τη διάρκεια ισχύος του τιμολογίου Terni προς εκείνη των αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών των παραγωγών προς αυτοκατανάλωση, υπό την έννοια ότι η ανανέωση των τελευταίων αυτών αδειών έπρεπε αυτομάτως να επιφέρει την παράταση του εν λόγω τιμολογίου.

86 Στη συνέχεια, η προσφεύγουσα προβάλλει την εκ μέρους των ανώτατων ιταλικών δικαστηρίων αναμφισβήτητη ερμηνεία του εθνικού νομοθέτη παραθέτοντας, επ' αυτού, την απόφαση 17686 του Corte suprema di cassazione, της 21ης Νοεμβρίου 2003, και την απόφαση 606 του Consiglio di Stato, της 21ης Φεβρουαρίου 2005, που επιβεβαίωσαν την ανάγκη εξασφαλίσεως, ακόμα και μετά το 1992, παρόμοιας μεταχειρίσεως στην Terni και στους παραγωγούς προς αυτοκατανάλωση τους οποίους δεν αφορούσε η απαλλοτρίωση.

87 Εντούτοις, η αναφορά στις δύο αυτές αποφάσεις δεν ασκεί επιρροή εν προκειμένω, καθόσον αυτές εκδόθηκαν μετά τον νόμο 9/91, που παρέτεινε και κατέστησε εφαρμοστέες, μετά την καταληκτική ημερομηνία της 31ης Δεκεμβρίου 1992, τις διατάξεις που προέβλεπαν ως αποζημίωση την υπέρ της Terni πρόβλεψη μιας προνομιακής τιμής.

88 Επιπροσθέτως, όπως εκθέτει η προσφεύγουσα, οι αποφάσεις αυτές εκδόθηκαν «επί υποθέσεων με αντικείμενο εντελώς διαφορετικό από αυτό της υπό κρίση υποθέσεως». Τα εθνικά δικαστήρια δεν επελήφθησαν του ζητήματος αν οι ιταλικές αρχές, παρατείνοντας το τιμολόγιο Terni μετά την 31η Δεκεμβρίου 1992, παρέβησαν την υποχρέωση που επιβάλλει στα κράτη μέλη το άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ να μην προβαίνουν σε εκτέλεση νέας ενισχύσεως χωρίς να ενημερώσουν προηγουμένως την Επιτροπή.

89 Το ανακύψαν ενώπιον των δικαστηρίων αυτών ζήτημα ήταν το αν η Terni έπρεπε να επιβαρυνθεί με πρόσθετο κόστος για την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας μετά την μεταβολή της δομής των τιμολογίων ηλεκτρικής ενέργειας στην Ιταλία. Τα δικαστήρια αυτά απάντησαν αρνητικά, αποφαινόμενα στο πλαίσιο της νομοθεσίας που υπενθυμίζεται στη σκέψη 87 ανωτέρω, στηριζόμενα στον λόγο υπάρξεως του ειδικού συστήματος προσδιορισμού της τιμής παροχής ηλεκτρικής ενέργειας στην Terni, που επελέγη όσον αφορά την αποζημίωση αυτή κατόπιν της εθνικοποιήσεως.

90 Κρίθηκε ότι το τιμολόγιο Terni είχε ως σκοπό να διατηρήσει υπέρ της εταιρίας αυτής τη δυνατότητα προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας «με συνολικό κόστος ανάλογο προς εκείνο με το οποίο θα επιβαρυνόταν η Terni αν μπορούσε να εξακολουθήσει να παράγει η ίδια την ενέργεια που καταναλώνει» και ότι, επομένως, δεν μπορούσε να επιρριφθεί στην εταιρία αυτή «ένα πρόσθετο κόστος [για την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας] από το οποίο θα απαλλασσόταν αν είχε τη δυνατότητα να συνεχίσει να παράγει ηλεκτρική ενέργεια προς ίδια κατανάλωση και, κατά συνέπεια, να καταναλώνει την παραγόμενη υπό τις συνθήκες αυτές ενέργεια».

91 Η ως άνω αιτιολογία αντιφάσκει προς την άποψη της προσφεύγουσας. Αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς της, τα εθνικά δικαστήρια δεν έκριναν ότι η τιμή ηλεκτρικής ενέργειας την οποία η Terni έπρεπε να καταβάλλει στην ENEL έπρεπε να παραμείνει ανάλογη «προς αυτή των άλλων παραγωγών προς αυτοκατανάλωση», αλλά ότι έπρεπε να αντιστοιχεί προς το κόστος με το οποίο «θα επιβαρυνόταν η Terni» αν είχε τη δυνατότητα να συνεχίσει να παράγει ηλεκτρική ενεργεία προς ίδια κατανάλωση, πράγμα το οποίο δεν ήταν δυνατό παρά μόνο βάσει της αδείας λειτουργίας υδροηλεκτρικού σταθμού και κατά τη διάρκεια ισχύος της αδείας αυτής.

92 Σύμφωνα με τη λογική της αποζημιώσεως που προσδιόρισαν με τον τρόπο αυτόν τα εθνικά δικαστήρια όσον αφορά το στοιχείο που συνδέεται με την τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας, όπως ορθώς παρατηρεί η Επιτροπή, η διάρκεια του τιμολογίου Terni δεν μπορούσε να οριστεί χωρίς να ληφθεί υπόψη η εναπομένουσα διάρκεια της αδείας που απαλλοτριώθηκε και να καθορίζεται σε συνάρτηση με τη μέλλουσα εξέλιξη των αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών των παραγωγών προς αυτοκατανάλωση.

93 Στη συνέχεια πρέπει να σημειωθεί ότι η νομοθεσία σχετικά με τις παρατάσεις των αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών που θεσπίστηκε μετά την έκδοση του νόμου 1643/62 και του διατάγματος 1165/63 έρχεται σε αντίθεση με την ερμηνεία των νομοθετικών αυτών πράξεων την οποία υποστηρίζει η προσφεύγουσα, κατά την οποία οι πράξεις αυτές συνδέουν τη διάρκεια του τιμολογίου Terni, μέσω μιας κατά κάποιο τρόπο έμμεσης και μεταβλητού χαρακτήρα παραπομπής, με εκείνη των αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών των παραγωγών προς αυτοκατανάλωση, έτσι ώστε η παράταση των τελευταίων αυτών αδειών να επιφέρει αυτομάτως παράταση της ισχύος του εν λόγω τιμολογίου.

94 Η ερμηνεία αυτή προσκρούει στο γεγονός ότι οι παρατάσεις του τιμολογίου Terni, όχι μόνο δεν ήταν αυτόματες, αλλά απαίτησαν νομοθετικές παρεμβάσεις προκειμένου να τροποποιηθεί η αρχικώς καθορισθείσα με το διάταγμα 1165/63 αποζημίωση.

95 Η πρώτη παράταση του τιμολογίου Terni απορρέει από το άρθρο 20, παράγραφος 4, του νόμου 9/91, το οποίο παρέτεινε επίσης τις τότε υφιστάμενες άδειες λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών μέχρι το 2001. Τα αποτελέσματα του εν λόγω νόμου δεν περιορίζονται απλώς, όπως διατείνεται η προσφεύγουσα, στην παράλληλη παράταση της διάρκειας του τιμολογίου Terni και εκείνης των αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών των παραγωγών προς αυτοκατανάλωση μέχρι το 2001, καθόσον ο νόμος αυτός είχε διττό αντικείμενο, ήτοι την παράταση του τιμολογίου Terni αλλά και την οριστική του λήξη μετά την καταληκτική ημερομηνία το 2007 (βλ. αιτιολογική σκέψη 19 της προσβαλλομένης αποφάσεως), σε μεταγενέστερο χρόνο και, επομένως, σε χρόνο μη εξαρτώμενο από αυτόν της λήξεως των υφισταμένων τότε αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών. Τα εν λόγω δύο στοιχεία συνδέονται στενά μεταξύ τους και αποδεικνύουν στην πραγματικότητα την αυτοτέλεια του ζητήματος της διάρκειας του εν λόγω τιμολογίου έναντι της καταστάσεως των παραγωγών προς αυτοκατανάλωση.

96 Το γεγονός ότι η μεταχείριση που θα επιφυλασσόταν στις εταιρίες διαδόχους της Terni δεν συνδέεται με εκείνη που θα επιφυλασσόταν στους παραγωγούς προς αυτοκατανάλωση επιβεβαιώνεται από το ότι, το 1999, οι ιταλικές αρχές παρενέβησαν αποκλειστικά και μόνο για να ανανεώσουν μέχρι το 2010 τις υφιστάμενες τότε άδειες λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών.

97 Η δεύτερη παράταση του τιμολογίου Terni απορρέει από το άρθρο 11, παράγραφος 11, του νόμου 80/05, που ορίζει τα ακόλουθα:

«Προκειμένου καταστεί δυνατή η ανάπτυξη και η αναδιάρθρωση της παραγωγής των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων, η εφαρμογή των προνομιακών τιμολογιακών όρων για την παροχή ηλεκτρικής ενέργειας περί των οποίων γίνεται λόγος στο άρθρο 1, παράγραφος 1, [στοιχείο] c), του νομοθετικού διατάγματος 25 της 18ης Φεβρουαρίου 2003, που κατέστη, με ορισμένες τροποποιήσεις, ο νόμος […] 83 της 17ης Απριλίου 2003, παρατείνεται καθ' όλο το έτος 2010 με τους τιμολογιακούς όρους που ίσχυαν στις 31 Δεκεμβρίου 2004.»

98 Η εν λόγω διάταξη ούτε καν μνημονεύει τις άδειες λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών και δεν περιλαμβάνει καμία ένδειξη που να δικαιολογεί τη σκέψη ότι πρόθεση του νομοθέτη ήταν να εξισώσει τη διάρκεια του τιμολογίου Terni με εκείνη των ως άνω αδειών.

99 Αντιθέτως, από την ίδια διάταξη προκύπτει ότι το τιμολόγιο Terni αποτελεί απλώς έναν από τους ευνοϊκούς τιμολογιακούς όρους των οποίων η παράταση έχει ως σκοπό να «καταστεί δυνατή η ανάπτυξη και η αναδιάρθρωση της παραγωγής των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων». Η αιτιολογική σκέψη 67 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η οποία εντάσσεται στο γενικό πλαίσιο των παρατηρήσεων που διατύπωσαν οι ιταλικές αρχές κατά τη διάρκεια της επίσημης διαδικασίας έρευνας, εκθέτει ότι οι εν λόγω αρχές τονίζουν το γεγονός ότι:

«[Η] αμφισβητούμενη παράταση του τιμολογίου την οποία προβλέπει το άρθρο 11, παράγραφος 11, του νόμου 80/05 συνδέεται με ένα ευρείας εκτάσεως πρόγραμμα επενδύσεων εκ μέρους της ThyssenKrupp στη βιομηχανική ζώνη Terni-Narni» και

ότι το εν λόγω «σχέδιο δράσεως προβλέπει την ανάπτυξη νέου δυναμικού παραγωγής ηλεκτρισμού στην περιοχή αυτή. Επομένως, το τιμολόγιο αποτελεί προσωρινή λύση εν αναμονή της αναπτύξεως του νέου αυτού παραγωγικού δυναμικού, ενώ η κατάργησή του θα έθετε σε κίνδυνο τις υπό εξέλιξη επενδύσεις.»

100 Όπως εκθέτει η αιτιολογική σκέψη 61 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η οποία αφορά τους «πολιτικούς λόγους που πρυτάνευσαν για [τη δεύτερη] παράταση», οι ιταλικές αρχές τόνισαν τα ακόλουθα:

«[Ε]ν αναμονή της ολοκληρώσεως των ευρισκομένων σε εξέλιξη σχεδίων στον τομέα παραγωγής και μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, το τιμολόγιο είναι απαραίτητο για να εξασφαλίσει την ίση μεταχείριση μεταξύ των εταιριών αυτών, που είναι μεγάλοι καταναλωτές ενέργειας εγκατεστημένοι στην Ιταλία, και των ανταγωνιστών τους στην [Ευρωπαϊκή Ένωση] οι οποίοι επωφελούνται και αυτοί από μειωμένες τιμές ενέργειας (είτε βάσει τιμολογίων είτε βάσει συμβάσεων). Αν καταργηθεί το τιμολόγιο αυτό, οι ως άνω εταιρίες θα μεταφέρουν τις δραστηριότητές τους εκτός της [Ενώσεως], πράγμα το οποίο θα προκαλέσει αναπόφευκτα βιομηχανική κρίση και απολύσεις με βαριές συνέπειες στις σχετικές περιοχές. Γι' αυτό, κατά [την Ιταλική Δημοκρατία], η παράταση πρέπει να θεωρηθεί ως προσωρινή λύση.»

101 Επομένως, ουδόλως πρόκειται για μέτρο αποτελούν την κατά νόμο συνέχεια της αποζημιώσεως που παραχωρήθηκε στην Terni κατόπιν της εθνικοποιήσεως του αφορώντος την υδροηλεκτρική ενέργεια τομέα της το 1962.

102 Ακόμη, πρέπει να σημειωθεί ότι η παράταση αυτή του τιμολογίου Terni επήλθε περίπου έξι έτη μετά την ανανέωση των αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών με το διάταγμα 79/99, ενώ το χρονικό αυτό διάστημα αποτελεί στοιχείο που αίρει την προβαλλόμενη σχέση μεταξύ του επίμαχου μέτρου και της παρατάσεως των ως άνω αδειών.

103 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι το γεγονός ότι το τιμολόγιο Terni δεν παρατάθηκε κατά τον ίδιο χρόνο, το 1999, οφείλεται στο ότι ο νόμος 9/91 είχε εισαγάγει ένα καθεστώς «σταδιακής εξόδου», όπου η εφαρμογή του εν λόγω τιμολογίου έπρεπε να λήξει στο τέλος του 2007. Αρκεί η διαπίστωση ότι το επιχείρημα αυτό, όχι μόνο δεν στηρίζει την άποψη της προσφεύγουσας, αλλά και επιβεβαιώνει τον διαχωρισμό του αφορώντος το τιμολόγιο Terni ζητήματος από εκείνο των παραγωγών προς αυτοκατανάλωση που ήταν κάτοχοι αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών.

104 Η ως άνω διαπίστωση περί της υπάρξεως αντικειμενικής σχέσεως μεταξύ της προγραμματισμένης και σταδιακής λήξεως του τιμολογίου Terni και της μη παρατάσεώς του το 1999 δεν μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση απλώς και μόνο με τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας ότι το επίμαχο τιμολόγιο δεν παρατάθηκε το 1999 διότι αναμενόταν μείωση των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας κατόπιν της απελευθερώσεως της αγοράς, ισχυρισμός τον οποίο, κατά τα λοιπά, ουδόλως στηρίζει η προσφεύγουσα.

105 Στην πραγματικότητα, προκύπτει ότι, το 1991, οι ιταλικές αρχές έλαβαν απόφαση περί προοδευτικής λήξεως του τιμολογίου Terni και ότι άλλαξαν γνώμη το 2005, ενώ η επίμαχη απόφασή τους αποτέλεσε συνοδευτικό μέτρο όσον αφορά τις επενδύσεις που θα πραγματοποιούσε ειδικότερα η προσφεύγουσα.

106 Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι, μερικούς μήνες μετά την παράταση του τιμολογίου Terni, ο νόμος 266/05 προέβλεψε νέα παράταση των αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών (μέχρι το 2020), χωρίς ωστόσο να προβλέψει αντίστοιχη παράταση του τιμολογίου Terni.

107 Τρίτον, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας η οποία στηρίζεται στην απόφαση της 6ης Αυγούστου 1991 και, γενικότερα, στις προβαλλόμενες αντιφάσεις της Επιτροπής, δεν ασκεί καμία επιρροή συναφώς.

108 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, καταρχάς, ότι από την απόφαση της 6ης Αυγούστου 1991 «να μην προβάλει αντιρρήσεις» στην εφαρμογή του νόμου 9/91 και από την ανταλλαγή εγγράφων μεταξύ Επιτροπής και ιταλικών αρχών προκύπτει ότι το ως άνω θεσμικό όργανο δέχθηκε το συμπέρασμα ότι η παράταση του τιμολογίου Terni, το 1991, αποτελούσε την κατά νόμο συνέχιση του έχοντος τον χαρακτήρα αποζημιώσεως μέτρου που είχαν προβλέψει υπέρ της Terni ο νόμος 1643/62 και το διάταγμα 1165/63 και ότι, για τον λόγο αυτό, το τιμολογιακό αυτό καθεστώς δεν υπαγόταν στην κοινοτική ρύθμιση περί κρατικών ενισχύσεων.

109 Δεν αμφισβητείται ότι, κατόπιν της εκ μέρους των ιταλικών αρχών κοινοποιήσεως του νόμου 9/91, το άρθρο 20, παράγραφος 4, του οποίου παρέτεινε για πρώτη φορά το τιμολόγιο Terni, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση της 6ης Αυγούστου 1991, μετά την οποία αποφάσισε να μην προβάλει αντιρρήσεις.

110 Με την προσβαλλόμενη απόφαση η Επιτροπή εκθέτει ειδικότερα, χωρίς η προσφεύγουσα να τη διαψεύδει, ότι ο νόμος 9/91 της κοινοποιήθηκε ταυτόχρονα με τον νόμο 10/91, που επίσης αφορούσε το ζήτημα της προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, και ότι τα έγγραφα βάσει των οποίων η Επιτροπή έλαβε την απόφασή της περιελάμβαναν μόνο συνοπτική περιγραφή και σύντομη εκτίμηση των άρθρων που είχαν ενδιαφέρον όσον αφορά τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων. Δεν γινόταν λόγος για το άρθρο 20, παράγραφος 4, του νόμου 9/91, που παρέτεινε το τιμολόγιο Terni (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 20 και 134 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

111 Η Επιτροπή προσθέτει ότι, επειδή υφίστανται ελάχιστα σχετικά έγγραφα, είναι δυστυχώς αδύνατο να εξακριβωθεί η συλλογιστική που ακολουθήθηκε την περίοδο εκείνη και, ειδικότερα, να προσδιοριστεί αν το τιμολόγιο Terni είχε εξεταστεί και αν υπήρχε πρόθεση εγκρίσεώς του, αλλά ότι, όπως και αν έχουν τα πράγματα, η εκ μέρους της Ιταλικής Δημοκρατίας κοινοποίηση και η εγκριτική απόφαση αφορούσαν αμφότερες τον νόμο στο σύνολό του (αιτιολογικές σκέψεις 135 και 136 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

112 Αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, η Επιτροπή κήρυξε «συμβατή την ενίσχυση που προβλεπόταν και στους δύο νόμους βάσει των διατάξεων για τις κρατικές ενισχύσεις» (αιτιολογική σκέψη 20 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

113 Το ως άνω συμπέρασμα επιρρωννύεται από το γράμμα της αποφάσεως της 6ης Αυγούστου 1991, με την οποία η Επιτροπή εκθέτει ότι, «δεδομένου ότι οι οικονομίες ενέργειας αποτελούν σκοπό της κοινοτικής ενεργειακής πολιτικής, και μετά από εξέταση των οικονομικών κινήτρων που προβλέπουν οι [επίμαχοι] νόμοι, με γνώμονα τις δεσμεύσεις των ιταλικών αρχών έναντι ορισμένων ενεργειών, [η Επιτροπή] αποφάσισε να μην προβάλει καμία αντίρρηση κατά της εφαρμογής τους». Η επίκληση ενός περιβαλλοντικού σκοπού και των δεσμεύσεων των εθνικών αρχών, που περιγράφονται ειδικότερα στις επόμενες παραγράφους της ίδιας αποφάσεως και περιλαμβάνουν, ιδίως, αναφορά στο ανώτατο όριο τιμών που προβλέπεται για τις περιφερειακές ενισχύσεις, επιβεβαιώνει ότι τα μέτρα που προέβλεπαν οι νόμοι 9/91 και 10/91, αφού θεωρήθηκαν αρχικά ως ενισχύσεις, εγκρίθηκαν, ως σύμφωνα προς την κοινή αγορά, έστω και αν η απόφαση της 6ης Αυγούστου 1991 δεν διευκρινίζει ρητά την παρέκκλιση που υπήρξε συναφώς.

114 Πρέπει να υπομνησθεί, επιπλέον, ότι η απόφαση περί μη προβολής αντιρρήσεων αντιστοιχεί, κατά τον ορισμό τον οποίο δίδει το άρθρο 4, παράγραφος 3, του κανονισμού 659/1999, που κωδικοποιεί και θεμελιώνει την πρακτική στον τομέα της εξετάσεως των κρατικών ενισχύσεων σύμφωνα με την κοινοτική νομολογία (απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Ιουλίου 2008, C-521/06 P, Αθηναϊκή Τεχνική κατά Επιτροπής, Συλλογή 2008, σ. I-5829, σκέψη 5), προς την κατάσταση στην οποία η Επιτροπή διαπιστώνει, μετά από προκαταρκτική εξέταση, ότι το κοινοποιηθέν μέτρο, καθόσον δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, δεν δημιουργεί αμφιβολίες όσον αφορά τη συμφωνία του προς την κοινή αγορά και αποφασίζει, κατά συνέπεια, ότι το μέτρο αυτό είναι σύμφωνο προς την εν λόγω αγορά.

115 Η προσφεύγουσα διατείνεται, εξάλλου, στηριζόμενη σε έγγραφο της 19ης Σεπτεμβρίου 1991 του ιταλικού Υπουργείου Βιομηχανίας, Εμπορίου και Βιοτεχνίας, απευθυνόμενο στο ιταλικό Υπουργείο Κρατικών Συμμετοχών, ότι η Επιτροπή απευθύνθηκε

στις ιταλικές αρχές προκειμένου να ζητήσει πληροφορίες όσον αφορά μια πιθανή ενίσχυση υπέρ της «εταιρίας Ilva», πρώην Terni, και ότι, μετά την παραλαβή της απαντήσεως των αρχών αυτών, κατά την οποία η παράταση του τιμολογίου Terni με τον νόμο 9/91 δεν αποτελούσε ενίσχυση αλλά μια μορφή παρατάσεως της αποζημιώσεως που είχε προβλεφθεί με τον νόμο 1643/62, η Επιτροπή δεν αμφισβήτησε την ερμηνεία αυτή.

116 Πέρα από τις αμφισβητήσεις της Επιτροπής όσον αφορά τη διαβίβαση της ως άνω απαντήσεως εκ μέρους των ιταλικών αρχών, δεν μπορεί να συναχθεί από μόνη τη σιωπή της Επιτροπής, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων του κανονισμού 659/1999, ότι το θεσμικό αυτό όργανο έλαβε κάποια θέση έναντι του μέτρου το οποίο προέβλεπε ο νόμος 9/91, που περιλαμβανόταν ήδη, κατά τα λοιπά, στην απόφαση της 6ης Αυγούστου 1991.

117 Εν πάση περιπτώσει, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η παράταση του τιμολογίου Terni με τον νόμο 9/91 δεν αποτελεί το επίμαχο μέτρο που είχε ως αποτέλεσμα την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, αντικείμενο της παρούσας προσφυγής και ότι η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας που στηρίζεται στην απόφαση της 6ης Αυγούστου 1991 και σε προβαλλόμενη ανταλλαγή αλληλογραφίας μεταξύ Επιτροπής και ιταλικών αρχών αποτελεί μέρος του ζητήματος της προβαλλόμενης προσβολής εκ μέρους του θεσμικού αυτού οργάνου της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, αντικείμενο του τελευταίου λόγου ακυρώσεως που προβάλλει η προσφεύγουσα.

118 Η τελευταία υποστηρίζει, στη συνέχεια, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι αντιφατική, καθόσον η Επιτροπή χαρακτηρίζει με αυτήν το επίμαχο μέτρο κρατική ενίσχυση, δεχόμενη παράλληλα ότι η λογική των παρατάσεων συνίσταται στο «να διατηρηθεί μεταχείριση αντίστοιχη προς [την επιφυλασσόμενη στους] παραγωγούς υδροηλεκτρικής ενέργειας των οποίων οι συμβάσεις παραχώρησης [άδειες λειτουργίας] είχαν ανανεωθεί» (αιτιολογική σκέψη 92 της προσβαλλομένης αποφάσεως), ότι η αρχική διάρκεια είχε καθοριστεί σε συνάρτηση με την ημερομηνία λήξεως της ισχύος των αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών (αιτιολογική σκέψη 77 της προσβαλλομένης αποφάσεως) ή ότι η μέθοδος αποζημιώσεως που επέλεξε ο Ιταλός νομοθέτης το 1962 ήταν δικαιολογημένη, καθόσον θα «εξουδετέρωνε τον κίνδυνο πρόσθετης ζημίας που θα μπορούσε να υποστεί [...] η Terni με την πάροδο των ετών, σε περίπτωση π.χ. αύξησης της τιμής της ενέργειας» (αιτιολογική σκέψη 73

της προσβαλλομένης αποφάσεως), ενώ η τελευταία αυτή δήλωση αποτελεί έμμεση αναγνώριση του γεγονότος ότι η ζημία που υπέστη η Terni κατόπιν της απαλλοτριώσεως συνδέεται στενά με το πλεονέκτημα το οποίο μπορούσαν να έχουν οι άλλοι παραγωγοί προς αυτοκατανάλωση.

119 Η ως άνω επιχειρηματολογία στηρίζεται σε μερική και υποκειμενική ανάγνωση της προσβαλλομένης αποφάσεως και, ειδικότερα, της αιτιολογικής σκέψεώς της 92, που συνοψίζει την ανάλυση της Επιτροπής και έχει ως ακολούθως:

«Όσον αφορά τις χρονικές παρατάσεις του τιμολογίου Terni, η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι το σκεπτικό τους ήταν να διατηρηθεί μεταχείριση αντίστοιχη προς τους παραγωγούς υδροηλεκτρικής ενέργειας των οποίων οι συμβάσεις παραχώρησης είχαν ανανεωθεί. Εντούτοις, η αντίστοιχη μεταχείριση, στην οποία στηρίζεται ο όλος αντισταθμιστικός μηχανισμός, προβλεπόταν στη συμφωνία απαλλοτρίωσης μόνο για τριάντα έτη, όχι επ' άπειρον. Επομένως, για τους λόγους που εκτέθηκαν ήδη στις παραγράφους [αιτιολογικές σκέψεις] 73 έως 78 ανωτέρω, οι εν λόγω παρατάσεις δεν είχαν αντισταθμιστικό χαρακτήρα.»

120 Η Επιτροπή προσθέτει τα ακόλουθα στην αιτιολογική σκέψη 93 της προσβαλλομένης αποφάσεως:

«Το ανωτέρω συμπέρασμα καθίσταται ακόμη πιο προφανές στην περίπτωση της δεύτερης παράτασης του τιμολογίου. Με την εν λόγω παράταση διεκόπη ένας μηχανισμός σταδιακής περιστολής της προνομιακής μεταχείρισης, που στόχο είχε να διευκολύνει την ομαλή μετάβαση των εταιριών προς το κανονικό καθεστώς τιμολόγησης, γεγονός που σηματοδοτούσε την πεποίθηση των ιταλικών αρχών ότι οι εταιρίες είχαν αποζημιωθεί πλήρως. Μάλιστα, οι ιταλικές αρχές εξήγησαν εκτενώς τους λόγους οι οποίοι τις οδήγησαν στην εν λόγω δεύτερη παράταση και οι οποίοι σχετίζονταν αποκλειστικά και μόνο με τη βιομηχανική πολιτική (βλέπε παρατηρήσεις της Ιταλικής Δημοκρατίας στην [αιτιολογική σκέψη] 61 ανωτέρω).»

121 Επομένως, δεν υπάρχει καμία ασάφεια και καμία αντίφαση όσον αφορά τη συλλογιστική της Επιτροπής, η οποία φρονεί ότι η λογική που ακολουθήθηκε για την επιλογή του τρόπου αποζημιώσεως της Terni δεν μπορεί να δικαιολογήσει παράταση της εφαρμογής του τιμολογίου Terni μετά την περίοδο των 30 ετών την οποία προσδιόρισε πολύ συγκεκριμένα ο εθνικός νομοθέτης.

122 Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι αποτέλεσμα της συλλογιστικής της προσφεύγουσας είναι η χορήγηση αποζημιώσεως επ' αόριστον και, επομένως, απεριορίστου ύψους, κατάσταση της οποίας το σύννομο δεν αποδεικνύει η προσφεύγουσα, τόσο από πλευράς εθνικής εννόμου τάξεως όσο και έναντι της νομολογίας του ΕΔΔΑ.

123 Πρέπει να υπομνησθεί ότι η απόφαση των ιταλικών αρχών να εθνικοποιήσουν τον αφορώντα την υδροηλεκτρική ενέργεια τομέα της Terni ελήφθη σύμφωνα με το άρθρο 43 του ιταλικού Συντάγματος, το οποίο ορίζει ότι, «προς εξυπηρέτηση σκοπών δημοσίου συμφέροντος, ο νόμος μπορεί να προβλέπει ότι ορισμένες επιχειρήσεις ή κατηγορίες επιχειρήσεων, που παρέχουν ουσιώδεις δημόσιες υπηρεσίες ή που εκμεταλλεύονται ενεργειακούς πόρους ή αφορούν καταστάσεις μονοπωλίου και έχουν χαρακτήρα ουσιώδους δημοσίου συμφέροντος, θα υπάγονται εξαρχής ή η κυριότητά τους θα μεταβιβάζεται, στο πλαίσιο απαλλοτριώσεως και κατόπιν σχετικής αποζημιώσεως, στο κράτος, σε δημόσιους οργανισμούς ή σε ενώσεις εργαζομένων ή χρηστών των οικείων υπηρεσιών».

124 Η προσφεύγουσα εκθέτει ότι, κατά τη νομολογία του Corte suprema di cassazione (ανωτάτου ακυρωτικού δικαστηρίου) και του Corte costituzionale (συνταγματικού δικαστηρίου), η αποζημίωση πρέπει να είναι «πρόσφορη» και «σοβαρή» και να υπολογίζεται βάσει «της αξίας του αγαθού, λαμβανομένων υπόψη των ουσιωδών χαρακτηριστικών του, που καθίστανται πρόδηλα βάσει της ενδεχόμενης οικονομικής χρήσεώς τους».

125 Η Επιτροπή δεν αμφισβητεί τους ανωτέρω ισχυρισμούς και παραθέτει την απόφαση 5/1980, της 30ής Ιανουαρίου 1980, του Corte costituzionale, που δέχεται τα ακόλουθα:

«[Η] καταβλητέα στον ιδιώτη που θίγεται από την απαλλοτρίωση αποζημίωση [...], ακόμα και αν δεν αποκαθιστά πλήρως την απώλεια που αυτός υφίσταται —καθόσον το δικαίωμα του ιδιώτη πρέπει να συμβιβάζεται με το δημόσιο συμφέρον το οποίο η απαλλοτρίωση αποσκοπεί να εξυπηρετήσει—, δεν μπορεί ωστόσο να είναι ευκαταφρόνητη ή καθαρά συμβολική, αλλά πρέπει να αποτελεί μια σοβαρή αποκατάσταση της υφιστάμενης ζημίας. Προς τον σκοπό αυτό, για τον υπολογισμό της αποζημιώσεως πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η αξία του αγαθού σε σχέση με τα ουσιώδη χαρακτηριστικά του, που καθίστανται πρόδηλα βάσει της ενδεχόμενης οικονομικής χρήσεώς τους, σύμφωνα με τον νόμο.»

126 Δεν αμφισβητείται ότι ο τρόπος αποζημιώσεως που προβλέπει το άρθρο 6 του διατάγματος 1165/63 καθορίστηκε σε συνάρτηση με τα χαρακτηριστικά του εθνικοποιημένου περιουσιακού στοιχείου, ήτοι των εγκαταστάσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας τις οποίες η ενδιαφερόμενη εταιρία εκμεταλλευόταν βάσει αδείας της οποίας η διάρκεια έπρεπε να παρέχει τη δυνατότητα στον αδειούχο να αποσβέσει την πραγματοποιηθείσα επένδυση.

127 Έτσι, η Ιταλική Δημοκρατία επέλεξε να χορηγήσει αποζημίωση όχι με τη μορφή της καταβολής ενός εφάπαξ ποσού προσδιοριζόμενου βάσει της αγοραίας αξίας των απαλλοτριωθέντων περιουσιακών στοιχείων, αλλά με έναν μηχανισμό προβλέποντα την παροχή στην Terni μιας δεδομένης ποσότητας ηλεκτρικής ενέργειας στην τιμή την οποία αυτή θα όφειλε να καταβάλλει αν είχε διατηρήσει τις εγκαταστάσεις παραγωγής της. Στο πλαίσιο αυτό, οι εθνικές αρχές λογικά έλαβαν υπόψη την εναπομένουσα διάρκεια της αδείας της Terni για τον προσδιορισμό της διάρκειας ισχύος του τιμολογίου Terni, ενώ η ημερομηνία λήξεως της ισχύος του τιμολογίου αυτού ήταν μάλιστα ελαφρώς μεταγενέστερη εκείνης της εν λόγω αδείας.

128 Επομένως, όπως υπογραμμίζει η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 75 της προσβαλλομένης αποφάσεως, το συνολικό ποσό της αποζημιώσεως εξαρτάται από τη διάρκεια του τιμολογίου Terni.

129 Κατά την προσφεύγουσα, σύμφωνα με την αρχική λογική του επιλεγέντος από τον εθνικό νομοθέτη μηχανισμού αποζημιώσεως, η διάρκεια του εν λόγω τιμολογίου πρέπει να παρατείνεται συστηματικά ανάλογα με τις ανανεώσεις των αδειών των παραγωγών προς αυτοκατανάλωση τους οποίους δεν αφορούσε η απαλλοτρίωση, προκειμένου να εξουδετερώνονται «διαρκώς» τα επιζήμια αποτελέσματα της εθνικοποιήσεως, λαμβανομένων υπόψη των εξελίξεων της τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας.

130 Η εκ μέρους της προσφεύγουσας ερμηνεία του άρθρου 6 του διατάγματος 1165/63 θα είχε ως αποτέλεσμα η οφειλόμενη κατόπιν της εθνικοποιήσεως του αφορώντος την υδροηλεκτρική ενέργεια τομέα της Terni αποζημίωση να παρέχεται για αόριστο χρονικό διάστημα και ο υπολογισμός του ύψους της να εξαρτάται από γεγονότα μεταγενέστερα της εθνικοποιήσεως, επερχόμενα ακόμα και πολλά έτη μετά από αυτήν, ενώ, κατά συνέπεια, τόσο το ποσό της αποζημιώσεως όσο και η αξία των εθνικοποιημένων περιουσιακών στοιχείων θα καθίσταντο απροσδιόριστα και απεριόριστα.

131 Όμως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα δεν επικαλείται κανένα κανόνα, καμία αρχή του κοινοτικού δικαίου, καμία διάταξη της εθνικής εννόμου τάξεως και καμία απόφαση εθνικού δικαστηρίου που να μπορούν να στηρίξουν την ερμηνεία της, έχουσα ως αποτέλεσμα τη χορήγηση αποζημιώσεως για ένα αόριστο χρονικό διάστημα ή προβλέπουσα, γενικά, τη δυνατότητα συνυπολογισμού γεγονότων μεταγενέστερων από τον χρόνο καθορισμού της αποζημιώσεως, μεταβαλλομένης της εκτιμήσεως της αξίας του εθνικοποιηθέντος ή απαλλοτριωθέντος αγαθού και, κατά συνέπεια, του ύψους της αποζημιώσεως.

132 Εξάλλου, η προσφεύγουσα δίδει την εντύπωση να αναγνωρίζει την αδυναμία μιας τέτοιας ερμηνείας, δεχόμενη την ύπαρξη μιας διατάξεως την οποία επικαλείται η Επιτροπή, ήτοι του άρθρου 32 του προεδρικού διατάγματος 327, της 8ης Ιουνίου 2001, περί ενοποιήσεως των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων στον τομέα της απαλλοτριώσεως για λόγους δημοσίας ωφελείας. Εκθέτει, συναφώς, ότι «ναι μεν "η αποζημίωση που καταβάλλεται λόγω απαλλοτριώσεως δεν μπορεί να συνίσταται σε ένα μέτρο αόριστης διάρκειας" και ότι η αποζημίωση αυτή "πρέπει να προσδιορίζεται σαφώς με προβλέψιμο κατά τον χρόνο της απαλλοτριώσεως τρόπο"». Το άρθρο 32 του εν λόγω διατάγματος ορίζει πράγματι ότι «η αποζημίωση λόγω απαλλοτριώσεως

υπολογίζεται βάσει των χαρακτηριστικών του αγαθού κατά τον χρόνο της συμφωνίας περί παραχωρήσεώς του στο κράτος ή την ημερομηνία δημοσιεύσεως του διατάγματος περί της απαλλοτριώσεως».

133 Η προσφεύγουσα διατείνεται, ωστόσο, ότι, λαμβανομένου υπόψη του εξαιρετικού χαρακτήρα της απαλλοτριώσεως της Terni, «ο αρχικός ευέλικτος μηχανισμός αποζημιώσεως είναι επίσης σύμφωνος προς τις αρχές που προβλέπει το άρθρο 1 του συμπληρωματικού πρωτοκόλλου της [ΕΣΔΑ] καθώς και η νομολογία του [ΕΔΔΑ]».

134 Το εν λόγω άρθρο, με τίτλο «Προστασία της ιδιοκτησίας», έχει ως ακολούθως:

«Παν φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθεί της ιδιοκτησίας αυτού ειμή διά λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπομένους, υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου, όρους.

Οι προαναφερόμενες διατάξεις δεν θίγουν το δικαίωμα παντός κράτους όπως θέσει εν ισχύι νόμους ους ήθελε κρίνει αναγκαίον προς ρύθμισιν της χρήσεως αγαθών συμφώνως προς το δημόσιον συμφέρον ή προς εξασφάλισιν της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων.»

135 Αρκεί η διαπίστωση ότι η διάταξη αυτή αναγνωρίζει το δικαίωμα της ιδιοκτησίας προβλέποντας παράλληλα περιορισμούς του και ότι απλώς και μόνον η επίκληση της διατάξεως αυτής δεν μπορεί να στηρίξει το συμπέρασμα της προσφεύγουσας στην υπό κρίση υπόθεση.

136 Όσον αφορά τη νομολογία του ΕΔΔΑ, η προσφεύγουσα παραθέτει την απόφαση της 11ης Απριλίου 2002, Lallement κατά Γαλλίας, από την οποία προκύπτει ότι η υποχρέωση καταβολής αποζημιώσεως ευλόγως ανάλογης προς την αξία του αγαθού που απαλλοτριώνεται μπορεί «να συνεπάγεται ενίοτε την ανάγκη προβλέψεως ποσών σαφώς μεγαλύτερων από μόνον την αξία του απαλλοτριωνόμενου αγαθού».

137 Με την ως άνω απόφαση, σχετική με απαλλοτρίωση ακινήτου γεωργικής χρήσεως, το ΕΔΔΑ υπενθυμίζει ότι κάθε μέτρο που συνιστά παρέμβαση στο δικαίωμα σεβασμού της ιδιοκτησίας, όπως είναι η απαλλοτρίωση, πρέπει να εξασφαλίζει τη «σωστή ισορροπία» μεταξύ των επιταγών του γενικού κοινωνικού συμφέροντος και της ανάγκης διασφαλίσεως των θεμελιωδών δικαιωμάτων του πολίτη. Στον τομέα της απαλλοτριώσεως, η εν λόγω ισορροπία επιτυγχάνεται κατά κανόνα όταν ο κύριος του απαλλοτριωνόμενου αγαθού λαμβάνει αποζημίωση «ευλόγως ανάλογη» της αγοραίας αξίας του αγαθού, ακόμα και αν θεμιτοί σκοποί δημοσίας ωφελείας συνηγορούν υπέρ της καταβολής ενός ποσού χαμηλότερου από την πλήρη αγοραία αξία του. Το ΕΔΔΑ κρίνει ότι, παρά το περιθώριο εκτιμήσεως του κράτους, όταν το απαλλοτριωνόμενο αγαθό αποτελεί το «εργαλείο εργασίας» του υφιστάμενου την απαλλοτρίωση, η καταβαλλόμενη αποζημίωση δεν είναι ευλόγως ανάλογη της αξίας του αγαθού αν αυτή δεν καλύπτει, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, τη συγκεκριμένη απώλεια ή δεν παρέχει τη δυνατότητα αποκαταστάσεως του εν λόγω εργαλείου μετά την απαλλοτρίωση (σκέψεις 18, 20, 23).

138 Όμως, όχι μόνον είναι αμφίβολη η αναλογία που επικαλείται η προσφεύγουσα μεταξύ της καταστάσεως της Terni και εκείνης σχετικά με την οποία εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση, ήτοι η απαλλοτρίωση γεωργικών εκτάσεων η οποία θίγει τα μέσα παραγωγής ενός γεωργού και μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη δυνατότητά του να συνεχίσει την επαγγελματική του δραστηριότητα, αλλά, επιπλέον, η απόφαση του ΕΔΔΑ δεν περιλαμβάνει καμία ρητή ένδειξη επί «της ανάγκης προβλέψεως ποσών σαφώς μεγαλύτερων από την αξία μόνον του απαλλοτριωνόμενου αγαθού».

139 Η απόφαση αυτή στηρίζεται στην πραγματικότητα στη σχέση αναλογικότητας η οποία πρέπει να υφίσταται μεταξύ του ποσού μιας αποζημιώσεως και της δεδομένης αξίας του απαλλοτριωνόμενου αγαθού, αιτιολογία η οποία είναι ασυμβίβαστη προς την εκ μέρους της προσφεύγουσας ερμηνεία του άρθρου 6 του διατάγματος 1165/63, η οποία είναι ικανή να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι, επειδή δεν προβλέφθηκε

ειδική ρύθμιση περί της χρονικής ισχύος του τιμολογίου Terni, η προσφεύγουσα έχει ένα απεριόριστο ή διαρκές δικαίωμα να επωφελείται από το τιμολόγιο αυτό.

140 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η χορηγηθείσα το 2005 με το επίμαχο μέτρο παράταση του τιμολογίου Terni αποτελούσε αναπόσπαστο μέρος της οφειλόμενης στην Terni αποζημιώσεως για την απαλλοτρίωση που της επιβλήθηκε το 1962. Ο σχετικός ισχυρισμός της προσφεύγουσας βασίζεται σε συναγωγή ειδικών συμπερασμάτων βάσει γενικών στοιχείων συμφώνως προς την αρχική λογική που ακολούθησε ο εθνικός νομοθέτης όσον αφορά την καταβολή αποζημιώσεως, που στηρίζεται στην εξομοίωση της Terni προς έναν «εικονικό» παραγωγό προς αυτοκατανάλωση, με σκοπό την απαλλαγή από το χρονικό όριο που προβλεπόταν για την εφαρμογή του τιμολογίου Terni και καταλήγει σε αλλοίωση του σαφούς και συγκεκριμένου περιεχομένου του άρθρου 6 του διατάγματος 1165/63.

141 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή, αφού δήλωσε ότι αδιαμφισβήτητα η παροχή ηλεκτρικού ρεύματος σε τιμές χαμηλότερες του κανονικού τιμολογίου συνιστούσε σαφές οικονομικό πλεονέκτημα για τους δικαιούχους, των οποίων μειωνόταν το κόστος παραγωγής και ενισχυόταν η ανταγωνιστική θέση (αιτιολογική σκέψη 99 της προσβαλλομένης αποφάσεως), ορθώς συνεπέρανε ότι η προνομιακή τιμή υπέρ των εταιριών διαδόχων της Terni από 1ης Ιανουαρίου 2005 αποτελούσε κρατική ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ.

142 Επομένως, ο λόγος που αντλείται από παράβαση του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ πρέπει να απορριφθεί.

Επί του λόγου που αντλείται από παράβαση ουσιώδους τύπου και από παράβαση των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ λόγω πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως της οικονομικής μελέτης που υπέβαλαν οι ιταλικές αρχές

Επί της παραβάσεως ουσιώδους τύπου

— Επιχειρήματα των διαδίκων

143 Η προσφεύγουσα εκθέτει ότι, με έγγραφο της 20ής Φεβρουαρίου 2007, η Επιτροπή ζήτησε ρητώς από την Ιταλική Δημοκρατία να της παράσχει πληροφορίες που να της παρέχουν τη δυνατότητα να συγκρίνει αντικειμενικά την αξία των απαλλοτριωθέντων περιουσιακών στοιχείων με την αξία του πλεονεκτήματος που παρασχέθηκε με το τιμολόγιο Terni από της ενάρξεως του εν λόγω καθεστώτος μέχρι το 2010, σε τρέχουσες τιμές ώστε να είναι δυνατή η σύγκριση αυτή. Υπογραμμίζει ότι, με το εν λόγω έγγραφο, η Επιτροπή διευκρίνισε ότι οι ζητούμενες πληροφορίες ήταν «αναγκαίες για να μπορέσει να καταλήξει σε κάποιο συμπέρασμα στις υποθέσεις αυτές», πράγμα το οποίο είχε ως αποτέλεσμα οι ιταλικές αρχές και οι δικαιούχες εταιρίες, ασκώντας τα δικαιώματα που τους παρέχονται στο πλαίσιο της συμμετοχής τους στην επίσημη διαδικασία εξετάσεως, να εκτιμήσουν ως αποφασιστικής σημασίας το αποτέλεσμα της ζητηθείσας συγκριτικής εξετάσεως για τη διευκρίνιση του ζητήματος του χαρακτηρισμού του τιμολογίου Terni ως κρατικής ενισχύσεως,

144 Σε απάντηση στο αίτημα αυτό οι ιταλικές αρχές γνωστοποίησαν στην Επιτροπή, τον Απρίλιο του 2007, μελέτη εκπονηθείσα αιτήσει των εταιριών διαδόχων της Terni από έναν ανεξάρτητο σύμβουλο, αναγνωρισμένου κύρους στον τομέα της ενέργειας, η οποία τονίζει ότι η συνολική αξία του πλεονεκτήματος που παρείχε το τιμολόγιο Terni είναι χαμηλότερη από τη λογιστική αξία (σε τιμές 2006) των απαλλοτριωθέντων

λόγω της εθνικοποιήσεως περιουσιακών στοιχείων και καταλήγει, επομένως, στο συμπέρασμα ότι η παρασχεθείσα αποζημίωση δεν ήταν υπερβολική.

145 Όμως, στην προσβαλλόμενη απόφαση η Επιτροπή υποστηρίζει, άνευ τεκμηριώσεως και «συστημικώς», ότι η εν λόγω μελέτη ήταν άνευ σημασίας, εκτιμώντας ότι ο πρόσφορος χαρακτήρας του μηχανισμού αποζημιώσεως δεν μπορούσε να εκτιμηθεί παρά μόνον ex ante, ήτοι κατά τον χρόνο της απαλλοτριώσεως, και όχι ex post, ήτοι μετά από την πραγματοποίησή της.

146 Η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε υπό συνθήκες που εμπόδισαν την προσφεύγουσα να ασκήσει πλήρως τα δικαιώματα άμυνάς της και να μετάσχει στη διαδικασία όσον αφορά το ζήτημα το οποίο θα αποτελούσε το αντικείμενο της διαδικασίας αυτής. Αποτέλεσμα της παραλείψεως της Επιτροπής να γνωστοποιήσει στην προσφεύγουσα τη ριζική μεταβολή της εκτιμήσεώς της κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ήταν να εστιάσει η προσφεύγουσα την προσοχή της επί πτυχών της υποθέσεως τις οποίες το όργανο αυτό κατέληξε να εκτιμήσει ως άνευ σημασίας με την προσβαλλόμενη απόφαση. Τούτο συνεπάγεται σοβαρή προσβολή της αρχής της εκατέρωθεν ακροάσεως, που αποτελεί την κύρια και απαραβίαστη εγγύηση κάθε διοικητικής διαδικασίας, περιλαμβανομένων των κοινοτικών. Καμία διοικητική διαδικασία δεν μπορεί να διεξαχθεί χωρίς τήρηση της θεμελιώδους αρχής του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας των ιδιωτών που μετέχουν σε αυτήν.

147 Η νομολογία που επικαλείται η Επιτροπή με τα υπομνήματά της στηρίζεται σε ατελή ερμηνεία του άρθρου 20 του κανονισμού 659/1999 και δεν λαμβάνει υπόψη το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ, που προβλέπει διαδικασία παρέχουσα τη δυνατότητα εκατέρωθεν προβολής απόψεων, καθόσον η Επιτροπή οφείλει «να τάξει προηγουμένως στους ενδιαφερομένους προθεσμία για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους».

148 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι είναι πρόδηλο ότι τα κράτη μέλη ασφαλώς δεν είναι τα μόνα υποκείμενα δικαίου τα οποία μπορεί να αφορά πράξη κηρύσσουσα ενίσχυση ασύμβατη προς την κοινή αγορά υπό την έννοια του άρθρου 87 ΕΚ. Αντιθέτως, η εξουσία λήψεως αποφάσεων την οποία έχει η κοινοτική διοίκηση και η συνακόλουθη εξουσία της να διατάσσει την αναζήτηση των παρανόμων ενισχύσεων αφορούν άμεσα τόσο τον δικαιούχο της ενισχύσεως όσο και τις ανταγωνίστριες του δικαιούχου αυτού επιχειρήσεις, που έχουν την ιδιότητα του «ενδιαφερομένου», τονίζει δε ότι τα πρόσωπα αυτά θα νομιμοποιούνταν ενεργητικώς να ασκήσουν προσφυγή κατά αρνητικής αποφάσεως της Επιτροπής. Επομένως, τα δικαιώματα άμυνας συνδέονται στενά με τις δυσμενείς για όλους τους αποδέκτες διοικητικές πράξεις (δηλαδή τόσο για το κράτος όσο και για τους τρίτους που στερούνται από την ενίσχυση την οποία η Επιτροπή έκρινε αθέμιτη), ενώ η ως άνω κατάσταση που συνεπάγεται μειονεκτήματα σε βάρος των ενδιαφερομένων πρέπει να θεωρείται ως προϋπόθεση για την εφαρμογή της αρχής της εκατέρωθεν ακροάσεως έναντι όλων των αποδεκτών

149 Η νομολογία που παραθέτει η Επιτροπή αναγνωρίζει τουλάχιστον, ότι το «δικαίωμα [των ενδιαφερομένων εκτός του κράτους μέλους] να μετέχουν στη διοικητική διαδικασία [πρέπει να εξασφαλίζεται] σε βαθμό επαρκή λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων της συγκεκριμένης περιπτώσεως». Όμως, στην υπό κρίση υπόθεση, ένα από τα αποφασιστικής σημασίας στοιχεία όσον αφορά τη συμφωνία του τιμολογίου Terni προς την κοινοτική ρύθμιση περί κρατικών ενισχύσεων είναι η εκτίμηση της οικονομικής καταστάσεως των εταιριών διαδόχων της Terni την περίοδο της πραγματοποιηθείσας με τον νόμο 1643/62 απαλλοτριώσεως. Κατά την προσφεύγουσα, το στοιχείο αυτό είναι αποφασιστικό, είτε η εκδίκαση της υποθέσεως εξαρτάται από τη σύγκριση της αξίας σε σταθερές τιμές των απαλλοτριωθέντων περιουσιακών στοιχείων της Terni προς την αξία του τιμολογίου Terni σε σταθερές τιμές μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2010, είτε το επίμαχο στοιχείο αφορά αποκλειστικά τη δυνατότητα εκτιμήσεως της πρόσφατης παρατάσεως του εν λόγω τιμολογίου ως συμπληρωματικής αποζημιώσεως για την αποτελούσα εξαιρετική περίσταση απαλλοτρίωση που επιβλήθηκε στην Terni.

150 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, τέλος, ότι, ακόμα και αν δεν ληφθούν υπόψη τα ανωτέρω, η Επιτροπή διέπραξε σοβαρή παράβαση ουσιώδους τύπου κατά τη διάρκεια της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως, τόσο έναντι της ιδίας όσο και έναντι της Ιταλικής Δημοκρατίας. Έστω και αν γίνει δεκτή μια συσταλτική ερμηνεία των δικαιωμάτων άμυνας της προσφεύγουσας, η προσβαλλόμενη απόφαση εξακολουθεί να είναι παράνομη, διότι πάσχει αθεράπευτα λόγω αντιφάσεων μεταξύ της έρευνας, της παρατιθέμενης αιτιολογίας και του διατακτικού της προσβαλλομένης αποφάσεως. Οι ενδιαφερόμενοι στο πλαίσιο της διαδικασίας στερήθηκαν τις πρόσφορες εγγυήσεις

οι οποίες τους παρέχουν τη δυνατότητα να προβάλουν αντιρρήσεις στο όργανο που έχει κινήσει τη διαδικασία σχετικά με ένα σημείο το οποίο απεδείχθη στη συνέχεια ουσιώδες όσον αφορά την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως. Η ως άνω παράλειψη στέρησε στην πράξη από κάθε χρησιμότητα τη λεπτομερή απάντηση της Ιταλικής Δημοκρατίας στις ερωτήσεις που της έθεσε η Επιτροπή με το από 20 Φεβρουαρίου 2007 έγγραφό της.

151 Η Επιτροπή απαντά ότι από πάγια νομολογία απορρέει ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, οι δικαιούχοι ενισχύσεως δεν μπορούν να επικαλούνται κάποιο δικαίωμά τους να προβάλλουν τις απόψεις τους στο πλαίσιο εκατέρωθεν ακροάσεως με την ίδια, δεν έχουν δικαιώματα άμυνας και δεν μπορούν να προβάλλουν τα δικαιώματα του κράτους κατά του οποίου έχει κινηθεί η σχετική διαδικασία.

152 Ως εκ περισσού, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι δεν μπορεί να της προσαφθεί εν προκειμένω καμία προσβολή της αρχής της εκατέρωθεν ακροάσεως ή των δικαιωμάτων άμυνας της Ιταλικής Δημοκρατίας. Εκθέτει ότι ουδέποτε δήλωσε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας στο εμπλεκόμενο κράτος μέλος ότι θα εκτιμούσε ex post τον πρόσφορο χαρακτήρα του τιμολογίου Terni χωρίς να εξετάσει αν η παράταση του τιμολογίου αυτού που προβλέφθηκε με το επίμαχο μέτρο μπορούσε να δικαιολογείται στο πλαίσιο της αποζημιώσεως για την απαλλοτρίωση που είχε επιβληθεί στην Terni το 1962, πράγμα το οποίο βεβαιώνεται από το γεγονός ότι οι ιταλικές αρχές και οι εταιρίες διάδοχοι της Terni όντως προέβαλαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας επιχειρήματα προς απόδειξη του ότι η εν λόγω παράταση πρέπει να εκληφθεί ως αποτελούσα αναπόσπαστο μέρος του κριτηρίου το οποίο προέβλεψε ex ante το διάταγμα 1165/63 προκειμένου περί της παροχής αποζημιώσεως στην Terni.

153 Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι, έστω και αν χαρακτήρισε ως άνευ σημασίας τη μελέτη που προσκόμισαν οι ιταλικές αρχές, ωστόσο την εξέτασε επί της ουσίας, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι η μέθοδος στην οποία στηριζόταν ήταν ασαφής ή/και εσφαλμένη. Προσθέτει ότι η προσφεύγουσα, ισχυριζόμενη ότι «η προσβαλλόμενη απόφαση εξακολουθεί να είναι παράνομη, διότι πάσχει αθεράπευτα λόγω αντιφάσεων μεταξύ της έρευνας, της παρατιθέμενης αιτιολογίας και του διατακτικού της προσβαλλομένης αποφάσεως», επικαλείται έναν νέο λόγο ο οποίος πρέπει να

κριθεί απαράδεκτος κατ' εφαρμογήν του άρθρου 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας.

— Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

154 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, με έγγραφο της 19ης Ιουλίου 2006, η Επιτροπή πληροφόρησε την Ιταλική Δημοκρατία περί της αποφάσεώς της να κινήσει τη διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ και ότι, με τη δημοσίευση της εν λόγω αποφάσεως στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης,* κάλεσε τους τρίτους ενδιαφερομένους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους επί του επίμαχου μέτρου.

155 Με έγγραφο της 20ής Φεβρουαρίου 2007, αφού διαπίστωσε ότι περαιτέρω πληροφορίες ήταν «αναγκαίες για τη συναγωγή κάποιου συμπεράσματος», η Επιτροπή ζήτησε από την Ιταλική Δημοκρατία να της παράσχει, ιδίως, πληροφορίες βάσει των οποίων θα μπορούσε να συγκρίνει αντικειμενικά την αξία των απαλλοτριωθέντων περιουσιακών στοιχείων με την αξία του πλεονεκτήματος που παρασχέθηκε με το τιμολόγιο Terni από της ενάρξεως του εν λόγω καθεστώτος μέχρι το 2010, σε τρέχουσες τιμές.

156 Σε απάντηση στο αίτημα αυτό οι ιταλικές αρχές γνωστοποίησαν στην Επιτροπή, τον Απρίλιο του 2007, μελέτη εκπονηθείσα αιτήσει των εταιριών διαδόχων της Terni από έναν ανεξάρτητο σύμβουλο, αναγνωρισμένου κύρους στον τομέα της ενέργειας, η οποία τονίζει ότι η συνολική αξία του πλεονεκτήματος που παρείχε το τιμολόγιο Terni είναι χαμηλότερη από τη λογιστική αξία (σε τιμές 2006) των απαλλοτριωθέντων λόγω της εθνικοποιήσεως περιουσιακών στοιχείων και καταλήγει, επομένως, στο συμπέρασμα ότι η παρασχεθείσα αποζημίωση δεν ήταν υπερβολική.

157 Από τις αιτιολογικές σκέψεις 82 και 83 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η Επιτροπή έκρινε, κατά κύριο λόγο, ότι η εν λόγω μελέτη ήταν άνευ σημασίας, επειδή κάθε εξέταση του πρόσφορου χαρακτήρα του μηχανισμού αποζημιώσεως θα έπρεπε οπωσδήποτε να πραγματοποιηθεί ex ante, ήτοι κατά τον χρόνο της απαλλοτριώσεως. Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, η Επιτροπή συνήγαγε ότι, μέχρι την ημερομηνία λήξεως της ισχύος του αρχικού μέτρου παραχωρήσεως προνομιακού τιμολογίου εν είδει αποζημιώσεως, και μόνο μέχρι την ημερομηνία αυτή, οι δικαιούχοι δεν αποκόμιζαν κανένα πλεονέκτημα, ενώ το συμπέρασμα αυτό δεν μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση παρά μόνο με υπολογισμό των κερδών και των ζημιών, ιδίως αυτών που πραγματοποιήθηκαν a posteriori.

158 Η Επιτροπή εξέτασε, επικουρικώς, επί της ουσίας τη μελέτη που γνωστοποίησαν οι ιταλικές αρχές για να συναγάγει ότι η μέθοδος στην οποία στηριζόταν η ως άνω μελέτη ήταν ανακριβής και εσφαλμένη, καθόσον υποτιμούσε συστηματικά το παρεχόμενο στις εταιρίες διαδόχους της Terni πλεονέκτημα και υπερεκτιμούσε κατά πάσα πιθανότητα την αξία των απαλλοτριωθέντων περιουσιακών στοιχείων (αιτιολογικές σκέψεις 87 έως 90 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

159 Πρώτον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε υπό συνθήκες που την εμπόδισαν να ασκήσει τα δικαιώματα άμυνάς της και να «μετάσχει στη διαδικασία όσον αφορά το ζήτημα το οποίο θα αποτελούσε το αντικείμενο της διαδικασίας αυτής». Αφού έλαβε μια μελέτη περιλαμβάνουσα τη ζητούμενη συγκριτική εξέταση, η Επιτροπή έκρινε, άνευ τεκμηριώσεως και χωρίς την ενημερώσει σχετικά, ότι η εν λόγω μελέτη δεν ασκούσε επιρροή εν προκειμένω. Παραλείποντας να της γνωστοποιήσει τη διαρκούσας της διαδικασίας μεταβολή τής εκ μέρους της εκτιμήσεως των πληροφοριών που είχαν ζητηθεί με το έγγραφο της 20ής Φεβρουαρίου 2007 και, επομένως, του επίμαχου μέτρου, η Επιτροπή στέρησε την προσφεύγουσα από τη δυνατότητα να αντικρούσει, κατά τη διάρκεια της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως, τη θέση του θεσμικού αυτού οργάνου σχετικά με τον παράνομο χαρακτήρα της παρατάσεως του τιμολογίου Terni έναντι της κανονιστικής ρυθμίσεως περί κρατικών ενισχύσεων.

160 Η ως άνω επιχειρηματολογία δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

161 Όσον αφορά την προβαλλόμενη προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι η διαδικασία ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων κινείται, λαμβανομένης υπόψη της εν γένει οικονομίας της, κατά του κράτους μέλους που ευθύνεται, από πλευράς των κοινοτικών του υποχρεώσεων, για τη χορήγηση της ενισχύσεως (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 1986, 234/84, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 2263, σκέψη 29, και της 24ης Σεπτεμβρίου 2002, C-74/00 P και C-75/00 P, Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-7869, σκέψη 81).

162 Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, οι λοιποί ενδιαφερόμενοι, πέραν του οικείου κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για τη χορήγηση της ενισχύσεως, δεν μπορούν να απαιτήσουν οι ίδιοι συζήτηση με την Επιτροπή με δυνατότητα εκατέρωθεν προβολής απόψεων, όπως αυτή που πραγματοποιείται με το εν λόγω κράτος μέλος (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 2ας Απριλίου 1998, C-367/95 P, Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, Συλλογή 1998, σ. I-1719, σκέψη 59, και Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, σκέψη 161 ανωτέρω, σκέψη 82). Κατά συνέπεια, οι ως άνω ενδιαφερόμενοι αποτελούν κατ' ουσίαν πηγή πληροφοριών για την Επιτροπή (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 22ας Οκτωβρίου 1996, T-266/94, Skibsværftsforeningen κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-1399, σκέψη 256, και της 25ης Ιουνίου 1998, T-371/94 και T-394/94, British Airways κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-2405, σκέψη 59).

163 Συναφώς, καμία διάταξη περί της διαδικασίας ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων δεν διαφοροποιεί τον λαβόντα την ενίσχυση από τους λοιπούς ενδιαφερομένους. Εξάλλου, πρέπει να υπομνησθεί ότι η διαδικασία ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων δεν είναι διαδικασία που κινείται «κατά» του λαβόντος ή των λαβόντων ενισχύσεις, πράγμα που θα συνεπαγόταν ότι αυτός ή αυτοί θα μπορούσαν να απαιτήσουν την αναγνώριση δικαιωμάτων εξίσου ευρέων με τα δικαιώματα άμυνας καθαυτά (απόφαση Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, σκέψη 161 ανωτέρω, σκέψη 83, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουλίου 2004, T-198/01, Technische Glaswerke Ilmenau κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-2717, σκέψη 193).

164 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η ανωτέρω νομολογία στηρίζεται σε ατελή ερμηνεία του άρθρου 20 του κανονισμού 659/1999 και δεν λαμβάνει υπόψη το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ, που προβλέπει διαδικασία παρέχουσα τη δυνατότητα εκατέρωθεν προβολής απόψεων, καθόσον η Επιτροπή οφείλει «να τάξει προηγουμένως στους ενδιαφερομένους προθεσμία για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους».

165 Αρκεί η διαπίστωση ότι η εν λόγω νομολογία έχει ακριβώς ως αντικείμενο την ερμηνεία του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ και των άρθρων 6 και 20 του κανονισμού 659/1999, που προβλέπουν το δικαίωμα των ενδιαφερομένων να υποβάλλουν παρατηρήσεις κατά τη διάρκεια της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως.

166 Εξάλλου, αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, η τελευταία δεν μπορεί να λογίζεται ως αποδέκτης της προσβαλλομένης αποφάσεως έστω και αν αυτή κηρύσσει ασύμβατη την ενίσχυση την οποία έλαβε. Οι αποφάσεις της Επιτροπής στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων έχουν ως μόνους αποδέκτες τα εμπλεκόμενα αντίστοιχα κράτη μέλη (βλ. άρθρο 25 του κανονισμού 659/1999 και απόφαση Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, σκέψη 162 ανωτέρω, σκέψη 45).

167 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να τονιστεί ότι οι γενικές αρχές του δικαίου, όπως το δικαίωμα ακροάσεως ή η αρχή της χρηστής διοικήσεως που επικαλείται η προσφεύγουσα, δεν παρέχουν τη δυνατότητα στον κοινοτικό δικαστή να διευρύνει τα διαδικαστικά δικαιώματα που αναγνωρίζονται στους ενδιαφερόμενους, στο πλαίσιο της διαδικασίας ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, από τη Συνθήκη και το παράγωγο δίκαιο (απόφαση Technische Glaswerke Ilmenau κατά Επιτροπής, σκέψη 163 ανωτέρω, σκέψη 194). Κάτι τέτοιο δεν δικαιολογείται ούτε από το γεγονός ότι η προσφεύγουσα νομιμοποιείται ενεργητικώς να στραφεί κατά της προσβαλλομένης αποφάσεως.

168 Τέλος, δεν προκύπτει από καμία διάταξη σχετική με τις κρατικές ενισχύσεις αλλά ούτε και από τη νομολογία ότι η Επιτροπή οφείλει να ζητεί από τον αποδέκτη δημοσίων πόρων να εκφράσει την άποψή του σχετικά με τη νομική της εκτίμηση όσον αφορά το οικείο μέτρο ή ότι υποχρεούται να ενημερώνει το οικείο κράτος μέλος — και, κατά μείζονα λόγο, τον λαβόντα την ενίσχυση— για την άποψή της πριν από την έκδοση της αποφάσεώς της όταν έχει καλέσει τους ενδιαφερομένους και το κράτος μέλος να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους (απόφαση Technische Glaswerke Ilmenau κατά Επιτροπής, σκέψη 163 ανωτέρω, σκέψη 198).

169 Εν πάση περιπτώσει, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η προσφεύγουσα κλήθηκε να υποβάλει παρατηρήσεις και ότι έκανε χρήση της δυνατότητας αυτής καταθέτοντας λεπτομερείς παρατηρήσεις στην Επιτροπή.

170 Εξέθεσε ότι το τιμολόγιο Terni αποτελούσε τη νόμιμη αποζημίωση την οποία εδικαιούτο η Terni μετά την απαλλοτρίωση των περιουσιακών της στοιχείων και, κατά συνέπεια, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως κρατική ενίσχυση. Προέβη σε ιστορική αναδρομή του τιμολογίου αυτού, επισημαίνοντας ότι όλες οι παρατάσεις του μετά το 1991 συμβάδιζαν με τη γενική ανανέωση των αδειών λειτουργίας άλλων παραγωγών και ότι ήταν σύμφωνες με την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως της Terni και των άλλων παραγωγών προς αυτοκατανάλωση, των οποίων οι εγκαταστάσεις δεν είχαν απαλλοτριωθεί και, συνεπώς, ήταν σε θέση να συνεχίσουν να παράγουν και να καταναλώνουν ηλεκτρικό ρεύμα με πολύ χαμηλό κόστος (αιτιολογικές σκέψεις 43 και 44 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

171 Επομένως, η προσφεύγουσα προέβαλε κατά τη διάρκεια της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως επιχειρήματα προς απόδειξη του ότι η εν λόγω παράταση πρέπει να εκληφθεί ως αποτελούσα αναπόσπαστο μέρος του κριτηρίου το οποίο προέβλεψε ex ante το άρθρο 6 του διατάγματος 1165/63 προκειμένου περί της παροχής αποζημιώσεως στην Terni.

172 Όμως, ακριβώς επί του σημείου αυτού η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το επίμαχο μέτρο ήταν κρατική ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Κατά συνέπεια, κακώς η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή την εμπόδισε «να μετάσχει στη διαδικασία όσον αφορά το ζήτημα το οποίο θα αποτελούσε το αντικείμενο της διαδικασίας αυτής» ή ότι «[στερήθηκε] χωρίς λόγο από το δικαίωμα να αντικρούσει τη θέση της κοινοτικής διοικήσεως σχετικά με τον παράνομο χαρακτήρα της παρατάσεως της προνομιακής τιμής έναντι της ρυθμίσεως περί κρατικών ενισχύσεων».

173 Πρέπει ακόμη να σημειωθεί ότι ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή μετέβαλε άρδην διαρκούσας της διαδικασίας την εκτίμηση πληροφοριών που είχε ζητήσει με το έγγραφο της 20ής Φεβρουαρίου 2007 και, επομένως, του επίμαχου μέτρου αγνοεί το αντικείμενο της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως και απορρέει από μια υπερβολικά διασταλτική ερμηνεία του αιτήματος παροχής πληροφοριών της Επιτροπής της 20ής Φεβρουαρίου 2007.

174 Πράγματι, η Επιτροπή έκρινε αναγκαίο να συλλέξει πληροφορίες επί της λογιστικής αξίας των παραχωρηθέντων στο Δημόσιο περιουσιακών στοιχείων κατά τον χρόνο της εθνικοποιήσεως. Ωστόσο, τούτο δεν ήταν το μόνο στοιχείο του αιτήματος παροχής πληροφοριών που περιελάμβανε το έγγραφο της 20ής Φεβρουαρίου 2007, ενώ η φράση ότι οι ζητούμενες πληροφορίες ήταν αναγκαίες «για να μπορέσει να καταλήξει σε κάποιο συμπέρασμα» στην υπόθεση εκείνη πρέπει να εκτιμηθεί στο πλαίσιο της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως και των σκοπών της, που είναι η παροχή της δυνατότητας στους μεν ενδιαφερομένους να διατυπώσουν την άποψή τους, στη δε Επιτροπή να διαφωτιστεί πλήρως επί του συνόλου των στοιχείων της υποθέσεως πριν λάβει την απόφασή της (βλ., επ' αυτού, απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Μαρτίου 1984, 84/82, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 1451, σκέψη 13).

175 Η επίσημη διαδικασία εξετάσεως δεν μπορεί να έχει άλλο περιεχόμενο πέραν του ανωτέρω περιγραφομένου, ενώ, ιδίως, στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής η Επιτροπή δεν λαμβάνει οριστική απόφαση, ήδη προ της λήψεως της τελικής αποφάσεως, επί ορισμένων στοιχείων του φακέλου.

176 Από το έγγραφο της 20ής Φεβρουαρίου 2007 δεν μπορεί να συναχθεί, όπως διατείνεται η προσφεύγουσα, ότι η Επιτροπή εκτίμησε ως «αποφασιστικής σημασίας, στο πλαίσιο του χαρακτηρισμού της παρατάσεως του [προτιμησιακού] τιμολογίου ως κρατικής ενισχύσεως, την απόδειξη του ότι η αξία (σε σημερινές τιμές) της εν λόγω αποζημιώσεως ήταν ίση ή χαμηλότερη σε σχέση με την αξία των απαλλοτριωθέντων περιουσιακών στοιχείων». Ο ισχυρισμός αυτός στηρίζεται σε εσφαλμένη ερμηνεία του εν λόγω εγγράφου.

177 Εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή ουδέποτε δήλωσε στις ιταλικές αρχές ή στις εταιρίες διαδόχους της Terni ότι θα εκτιμούσε ex post τον πρόσφορο χαρακτήρα του τιμολογίου Terni χωρίς να εξετάσει αν η παράταση του τιμολογίου αυτού την οποία προέβλεψε το επίμαχο μέτρο μπορούσε να δικαιολογείται στο πλαίσιο της αποζημιώσεως για την απαλλοτρίωση που επιβλήθηκε στην Terni το 1962.

178 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι η αιτίαση που αντλείται από προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της προσφεύγουσας πρέπει να απορριφθεί.

179 Δεύτερον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, ακόμα και αν γίνει αποδεκτή (quod non) η συσταλτική ερμηνεία των δικαιωμάτων άμυνας των ενδιαφερομένων στο πλαίσιο διαδικασίας κινούμενης κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 659/1999, η προσβαλλόμενη απόφαση είναι εν πάση περιπτώσει παράνομη, διότι πάσχει αθεράπευτα λόγω αντιφάσεων μεταξύ της έρευνας, της παρατιθέμενης αιτιολογίας και του διατακτικού της προσβαλλομένης αποφάσεως.

180 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η ως άνω αιτίαση προβάλλεται απαραδέκτως, επικαλούμενη παράβαση του άρθρου 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, που προβλέπει ότι, κατά τη διάρκεια της δίκης, απαγορεύεται η προβολή νέων ισχυρισμών, εκτός αν στηρίζονται σε νομικά και πραγματικά στοιχεία που ανέκυψαν κατά τη διαδικασία.

181 Εντούτοις, πρέπει να σημειωθεί ότι η εν λόγω αιτίαση δεν μπορεί να λογιστεί νέα, καθόσον μνημονεύεται στο δικόγραφο της προσφυγής. Επομένως, η ένσταση απαραδέκτου της Επιτροπής πρέπει να απορριφθεί.

182 Πάντως, το ακριβές περιεχόμενο της αιτιάσεως είναι δύσκολο να προσδιοριστεί, καθόσον απλώς και μόνον ο ισχυρισμός ότι η απόφαση της Επιτροπής «πάσχει αθεράπευτα λόγω αντιφάσεων μεταξύ της έρευνας, της παρατιθέμενης αιτιολογίας και του διατακτικού της προσβαλλομένης αποφάσεως» δεν αρκεί προς προσδιορισμό μιας συγκεκριμένης παρανομίας, όσον αφορά μιαν ενδεχόμενη παράβαση εκ μέρους της Επιτροπής διατάξεως της εφαρμοστέας ρυθμίσεως ή παραβιάσεως κάποιας γενικής αρχής του δικαίου της Ενώσεως.

183 Στο υπόμνημα απαντήσεως, η διατύπωση της αιτιάσεως ακολουθείται από την ακόλουθη επεξήγηση: «οι ενδιαφερόμενοι στο πλαίσιο της διαδικασίας στερήθηκαν από τις πρόσφορες εγγυήσεις οι οποίες τους παρέχουν τη δυνατότητα να προβάλουν αντιρρήσεις στο όργανο που έχει κινήσει τη διαδικασία (την Επιτροπή) σχετικά με ένα σημείο το οποίο απεδείχθη στη συνέχεια ουσιώδες όσον αφορά την απόφαση». Από το ως άνω επιχείρημα προκύπτει ότι η αιτίαση αυτή δεν διακρίνεται από εκείνη που στηρίζεται σε προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της προσφεύγουσας, η οποία απορρίφθηκε, όπως εμφαίνεται στη σκέψη 178 ανωτέρω.

184 Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι στο υπόμνημα απαντήσεως εκτίθεται ότι «ωστόσο η Επιτροπή διέπραξε σοβαρή παράβαση ουσιώδους τύπου κατά τη διάρκεια της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως, τόσο έναντι του ιταλικού κράτους όσο και έναντι της προσφεύγουσας, καθόσον και οι δύο στερήθηκαν χωρίς λόγο του δικαιώματος να αντικρούσουν τη θέση της διοικήσεως […] σχετικά με τον παράνομο χαρακτήρα της παρατάσεως της προνομιακής τιμής έναντι της ρυθμίσεως περί κρατικών ενισχύσεων».

185 Καθόσον η προσφεύγουσα επιδιώκει να προβάλει λόγο αντλούμενο από προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της Ιταλικής Δημοκρατίας, ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος και, εν πάση περιπτώσει, ως αβάσιμος.

186 Πράγματι, πρέπει να υπομνησθεί ότι η προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας συνιστά, ως εκ της φύσεώς της, μια υποκειμενικώς εκτιμώμενη παρέκκλιση από τη νομιμότητα (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουλίου 2004, T-67/00, T-68/00, T-71/00 και T-78/00, JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-2501, σκέψη 425 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), την οποία πρέπει επομένως να επικαλείται το ίδιο το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος (βλ., επ' αυτού, απόφαση Technische Glaswerke Ilmenau κατά Επιτροπής, σκέψη 163 ανωτέρω, σκέψη 203).

187 Επομένως, η προσφεύγουσα εν προκειμένω δεν μπορεί να προβάλλει παραδεκτώς αιτίαση στηριζόμενη σε προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας του ενδιαφερομένου κράτους μέλους, εν προκειμένω της Ιταλικής Δημοκρατίας.

188 Ακόμα και αν υποτεθεί ότι ένας τέτοιος λόγος είναι παραδεκτός, αυτός δεν μπορεί να κριθεί βάσιμος.

189 Κατά πάγια νομολογία, η αρχή του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας απαιτεί να παρέχεται στο οικείο κράτος μέλος η δυνατότητα να καθιστά λυσιτελώς γνωστή την άποψή του επί των παρατηρήσεων που υποβάλλουν τρίτοι ενδιαφερόμενοι, σύμφωνα με το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ και επί των οποίων η Επιτροπή σκοπεύει να στηρίξει την απόφασή της. Εφόσον δεν δόθηκε στο κράτος μέλος η δυνατότητα να σχολιάσει τέτοιες παρατηρήσεις, η Επιτροπή δεν μπορεί να τις λάβει υπόψη στην απόφασή της κατά του κράτους αυτού. Εντούτοις, για να συνεπάγεται μια τέτοια προσβολή των δικαιωμάτων υπερασπίσεως ακυρότητα, πρέπει η διαδικασία να μπορούσε να καταλήξει σε διαφορετικό αποτέλεσμα αν δεν υφίστατο η πλημμέλεια αυτή (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 11ης Νοεμβρίου 1987, 259/85, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 4393, σκέψεις 12 και 13, και της 14ης Φεβρουαρίου 1990, C-301/87, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-307, σκέψεις 29 έως 31).

190 Εν προκειμένω, αρκεί η διαπίστωση ότι ουδόλως προσάπτεται στην Επιτροπή ότι στήριξε την προσβαλλόμενη απόφαση σε παρατηρήσεις τρίτων ενδιαφερομένων σχετικά με τις οποίες η Ιταλική Δημοκρατία δεν μπόρεσε να διατυπώσει την άποψή της. Σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ και του άρθρου 6,

παράγραφος 2, του κανονισμού 659/1999, δόθηκε στην Ιταλική Δημοκρατία η δυνατότητα να υποβάλει τις παρατηρήσεις της επί της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας και της γνωστοποιήθηκαν οι παρατηρήσεις που διατύπωσαν στο πλαίσιο αυτό οι ενδιαφερόμενοι, παρατηρήσεις στις οποίες αντέδρασε με έγγραφο της 22ας Δεκεμβρίου 2006 (αιτιολογική σκέψη 6 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

191 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή, παραλείποντας να γνωστοποιήσει στην Ιταλική Δημοκρατία τη διαρκούσας της διαδικασίας μεταβολή τής εκ μέρους της εκτιμήσεως των πληροφοριών που είχαν ζητηθεί με το έγγραφο της 20ής Φεβρουαρίου 2007 και, επομένως, του επίμαχου μέτρου, στέρησε την Ιταλική Δημοκρατία αλλά και την ίδια την προσφεύγουσα από τη δυνατότητα να αντικρούσουν, κατά τη διάρκεια της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως, τη θέση της Επιτροπής σχετικά με τον παράνομο χαρακτήρα της παρατάσεως του τιμολογίου Terni έναντι της κανονιστικής ρυθμίσεως περί κρατικών ενισχύσεων.

192 Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, στο πλαίσιο των παρατηρήσεών της ενώπιον της Επιτροπής κατά τη διάρκεια της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως, η Ιταλική Δημοκρατία εξέθεσε ότι ούτε η αρχική συμφωνία περί ειδικού τιμολογίου —που συνιστούσε τη νόμιμη αποζημίωση της Terni για την απαλλοτρίωση των περιουσιακών της στοιχείων— ούτε οι μετέπειτα παρατάσεις του συνιστούν κρατική ενίσχυση. Προς στήριξη της εν λόγω απόψεως, παρέθεσε διάφορες αποφάσεις του Δικαστηρίου κατά τις οποίες ορισμένες μορφές αποζημιώσεως προς επιχειρήσεις δεν συνιστούν ενίσχυση, ιδίως όταν πρόκειται για αποζημιώσεις προς αποκατάσταση ζημίας και για υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος (αιτιολογική σκέψη 58 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

193 Η αιτιολογική σκέψη 59 της προσβαλλομένης αποφάσεως ορίζει ειδικότερα τα ακόλουθα:

«Όσον αφορά την έγκριση του τιμολογίου Terni βάσει των διατάξεων περί κρατικών ενισχύσεων, η [Ιταλική Δημοκρατία] υπογραμμίζει ότι ο νόμος 9/1991, με τον

οποίο θεσπίζεται η πρώτη παράταση του τιμολογίου, κοινοποιήθηκε δεόντως στην Επιτροπή, η οποία και τον ενέκρινε. Οι μεταγενέστερες χρονικές παρατάσεις του τιμολογίου, που συμβαδίζουν με την παράταση ισχύος των συμβάσεων παραχώρησης [άδειας λειτουργίας] υδροηλεκτρικών σταθμών, βασίζονται στο ίδιο σκεπτικό, το οποίο ουδέποτε αμφισβητήθηκε από την Επιτροπή. Επομένως, σύμφωνα με την [Ιταλική Δημοκρατία], το τιμολόγιο Terni πρέπει να θεωρηθεί υφιστάμενο μέτρο που δεν συνιστά κρατική ενίσχυση.»

194 Κατά συνέπεια, η Ιταλική Δημοκρατία σαφώς υποστήριξε, κατά τη διάρκεια της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως, την άποψή της ότι το επίμαχο μέτρο είχε χαρακτήρα αποζημιώσεως.

195 Επιπλέον, ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας, που μνημονεύεται στη σκέψη 191 ανωτέρω, αγνοεί το αντικείμενο της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως και απορρέει από μια καθ' υπέρβαση ερμηνεία του αιτήματος παροχής πληροφοριών της Επιτροπής της 20ής Φεβρουαρίου 2007, όπως σημειώθηκε προηγουμένως.

196 Τέλος, πρέπει να υπομνησθεί ότι δεν προκύπτει από καμία διάταξη σχετική με τις κρατικές ενισχύσεις αλλά ούτε και από τη νομολογία ότι η Επιτροπή οφείλει να ζητεί από τον αποδέκτη δημοσίων πόρων να διατυπώσει την άποψή του σχετικά με τη νομική της εκτίμηση όσον αφορά το οικείο μέτρο ή ότι υποχρεούται να ενημερώνει το οικείο κράτος μέλος —και, κατά μείζονα λόγο, τον λαβόντα την ενίσχυση— για την άποψή της πριν από την έκδοση της αποφάσεώς της όταν έχει καλέσει τους ενδιαφερομένους και το κράτος μέλος να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους (απόφαση Technische Glaswerke Ilmenau κατά Επιτροπής, σκέψη 163 ανωτέρω, σκέψη 198).

Επί της πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως της οικονομικής μελέτης που προσκόμισαν οι ιταλικές αρχές

— Επιχειρήματα των διαδίκων

197 Η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι η Επιτροπή αμφισβητεί το κύρος της μελέτης που υπέβαλαν οι ιταλικές αρχές επί δύο σημείων.

198 Πρώτον, η ως άνω μελέτη υπερεκτιμά την αξία των εγκαταστάσεων που απαλλοτριώθηκαν, καθόσον δεν λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι οι εν λόγω εγκαταστάσεις και τα στοιχεία ενεργητικού που συνδέονται με αυτές έπρεπε να επιστραφούν στο κράτος μετά τη λήξη της σχετικής αδείας.

199 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι ο υπολογισμός της αξίας των αγαθών που απαλλοτριώθηκαν, σε συνάρτηση με τους ετήσιους προϋπολογισμούς της Terni, είναι ακριβώς αυτός τον οποίο είχε ζητήσει η Επιτροπή και ότι τα πρωτότυπα των προϋπολογισμών, επικυρωμένα από συμβολαιογράφο, είναι απολύτως σύμφωνα με τη ρύθμιση που ισχύει στον τομέα του δικαίου των εταιριών και στον τομέα της λογιστικής, εξ ου η υποχρέωση «αποσβέσεως» αναλογικά προς την αξία των αγαθών σε συνάρτηση με την εναπομένουσα διάρκεια ενδεχόμενων αδειών.

200 Επιπλέον του γεγονότος ότι η επιχειρηματολογία της Επιτροπής έχει ως αποτέλεσμα την αντιστροφή του βάρους της αποδείξεως, η επιχειρηματολογία αυτή παραλείπει να λάβει υπόψη το ότι, χωρίς την απαλλοτρίωση, οι άδειες λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών της Terni θα είχαν παραταθεί επανειλημμένα μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2020, όπως και αυτές όλων των άλλων αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών των παραγωγών προς αυτοκατανάλωση τους οποίους δεν αφορούσε η απαλλοτρίωση.

201 Δεύτερον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, κατά την Επιτροπή, η ως άνω μελέτη υποτιμά την αξία του πλεονεκτήματος που παρασχέθηκε με το τιμολόγιο Terni, καθόσον, προς υπολογισμό του εν λόγω τιμολογιακού πλεονεκτήματος, το ποσό που κατέβαλλε στην πράξη η Terni έπρεπε να συγκριθεί με την τιμή που ίσχυε κανονικά για επιχειρηματία ο οποίος δεν παράγει ο ίδιος την ηλεκτρική ενέργεια που καταναλώνει και ο οποίος ευρίσκετο σε συγκρίσιμη έναντι της ως άνω εταιρίας κατάσταση όσον αφορά την κατανάλωση ενέργειας.

202 Η προσφεύγουσα αντιτείνει ότι η Terni και οι εξ αυτής αντλούντες δικαιώματα απαλλάχθηκαν από ορισμένες τιμολογιακές επιβαρύνσεις (μεταξύ των οποίων η καλούμενη «sovrapprezzo termico» επιβάρυνση της τιμής της ενέργειας που προέρχεται από καύσιμες ύλες) με νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις εντελώς διαφορετικές αλλά και μεταγενέστερες από τον νόμο 1643/62 και το διάταγμα εφαρμογής του, σύμφωνες όμως με τη λογική της συγκρίσεως έναντι των παραγωγών προς αυτοκατανάλωση, πράγμα που αποτελούσε τη βάση του εν λόγω νόμου. Επομένως, είναι εσφαλμένος ο ισχυρισμός ότι, προς εκτίμηση της αξίας των παρασχεθέντων πλεονεκτημάτων, το τιμολόγιο Terni έπρεπε να συγκριθεί με το «σύνηθες τιμολόγιο» (που περιελάμβανε το «sovrapprezzo termico») το οποίο ίσχυε για επιχειρηματίες που δεν παρήγαν οι ίδιοι την ενέργεια που κατανάλωναν. Η ίδια συλλογιστική ισχύει για τον υπολογισμό των «αντισταθμιστικών ωφελημάτων» που παρέσχε στις εταιρίες διαδόχους της Terni το Ταμείο Αντισταθμίσεως του τομέα του ηλεκτρισμού από το 2000 έως το 2006.

203 Επομένως, κατά την προσφεύγουσα, τα σχετικά ωφελήματα έπρεπε να υπολογιστούν σε συνάρτηση με την τιμή που θα όφειλαν να καταβάλλουν εν πάση περιπτώσει οι εταιρίες διάδοχοι της Terni κατ' εφαρμογήν των ανωτέρω διατάξεων (διαφορετικών του τιμολογίου Terni), και όχι σε συνάρτηση με τη συνήθη τιμή στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, όπως εσφαλμένα διατείνεται η Επιτροπή.

204 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι εξέτασε επί της ουσίας τη μελέτη που υπέβαλαν οι ιταλικές αρχές μόνον επικουρικώς και ότι, αν επιβεβαιωθεί το συμπέρασμά της ότι η μελέτη αυτή ήταν άνευ σημασίας, τα επιχειρήματα των οποίων γίνεται επίκληση με το δεύτερο σκέλος του υπό κρίση λόγου εν πάση περιπτώσει είναι αβάσιμα.

205 Υπογραμμίζει ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί την περιλαμβανόμενη στην αιτιολογική σκέψη 90 της προσβαλλομένης αποφάσεως παρατήρηση, κατά την οποία «η λογιστική αξία των περιουσιακών στοιχείων την οποία έλαβε υπόψη η μελέτη αντιστοιχεί απλώς στη διαφορά ανάμεσα στο κονδύλιο "πάγια αγαθά και εξοπλισμός" του προϋπολογισμού της [...] Terni το έτος 1962 [...] και στο ίδιο κονδύλιο κατά το επόμενο έτος», ενώ «δεν προσκομίζεται καμία απτή απόδειξη ότι η διαφορά οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στην απώλεια του υδροηλεκτρικού σταθμού». Η ως άνω αντίρρηση αρκεί προς απόδειξη της ελάχιστης αξιοπιστίας της μελέτης, δεδομένου ότι δεν αποδείχθηκε ότι ο πρόσφορος χαρακτήρας της αποζημιώσεως εξετάστηκε μόνο σε σχέση με τα απαλλοτριωθέντα υδροηλεκτρικά εργοστάσια.

206 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η μελέτη που υπέβαλαν οι ιταλικές αρχές δεν διευκρινίζει αν για τον προσδιορισμό της αξίας των εγκαταστάσεων που προκύπτει από τον προϋπολογισμό της Terni του 1963 είχε ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι, με τη λήξη της αδείας, ένα μεγάλο μέρος των εγκαταστάσεων αυτών θα περιερχόταν στο κράτος. Η ασάφεια αυτή επί της ως άνω θεμελιώδους πτυχής δεν διαλύεται με την τυπική παρατήρηση της προσφεύγουσας περί του περιεχομένου ενός προϋπολογισμού που φέρει πιστοποίηση από συμβολαιογράφο. Όσον αφορά τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας ότι, αν δεν είχε υπάρξει η απαλλοτρίωση, η άδεια λειτουργίας υδροηλεκτρικού σταθμού της Terni θα παρατεινόταν μέχρι τον Δεκέμβριο του 2020, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, προς εκτίμηση της αξίας των αγαθών που απαλλοτριώθηκαν το 1962, πρέπει να ληφθεί ως βάση η κατάσταση που ίσχυε κατά τον χρόνο της απαλλοτριώσεως, ενώ δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη οι μεταβολές οι οποίες, αν δεν υφίστατο απαλλοτρίωση, θα μπορούσαν να επέλθουν αργότερα, και ότι η ημερομηνία του 2020 είναι εν πάση περιπτώσει εσφαλμένη, δεδομένου ότι η παράταση των αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών μέχρι το 2020, που προβλέφθηκε με τον νόμο 266/05, κηρύχθηκε αντισυνταγματική.

207 Όσον αφορά τη συγκριτική εξέταση των τιμολογίων, η Επιτροπή διατείνεται ότι η ως άνω μελέτη κακώς λαμβάνει ως σημείο αναφοράς την καταβαλλόμενη από παραγωγό προς αυτοκατανάλωση τιμή (αντί της συνήθους τιμής της αγοράς), αγνοώντας ότι το γεγονός ότι η Terni λογιζόταν ως «εικονικός» παραγωγός προς αυτοκατανάλωση μέχρι το 1992 αποτελούσε μέρος της παραχωρηθείσας στην εταιρία αυτή αποζημιώσεως. Αν περιουσιακά στοιχεία της εν λόγω εταιρίας είχαν απαλλοτριωθεί χωρίς αποζημίωση, αυτή δεν θα εξομοιωνόταν με «εικονικό» παραγωγό προς αυτοκατανάλωση και, κατά συνέπεια, θα όφειλε να αγοράζει ηλεκτρική ενεργεία στη συνήθη τιμή της αγοράς (και όχι στην καταβαλλόμενη από παραγωγό προς αυτοκατανάλωση τιμή, με απαλλαγή από ορισμένες τιμολογιακές επιβαρύνσεις). Κατά

συνέπεια, προς εκτίμηση του ποσού της χορηγηθείσας στην Terni αποζημιώσεως, πρέπει να υπολογιστεί η διαφορά μεταξύ της τιμής της αγοράς (δηλαδή της τιμής που θα καταβαλλόταν αν δεν υφίστατο αποζημίωση) και του μειωμένου τιμολογίου που προβλέφθηκε υπέρ της εταιρίας αυτής (η οποία εξομοιώθηκε προς έναν «εικονικό» παραγωγό προς αυτοκατανάλωση) στο πλαίσιο της αποζημιώσεώς της.

— Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

208 Πρέπει να υπομνησθεί ότι η Επιτροπή εξέτασε την εν λόγω μελέτη επί της ουσίας μόνον επικουρικώς και ότι θεώρησε, καταρχάς, ότι η μελέτη αυτή ήταν άνευ σημασίας, με την αιτιολογία ότι κάθε εξέταση του πρόσφορου χαρακτήρα του μηχανισμού αποζημιώσεως έπρεπε οπωσδήποτε να πραγματοποιηθεί ex ante, ήτοι κατά τον χρόνο της απαλλοτριώσεως. Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, μέχρι την ημερομηνία λήξεως του αρχικού τιμολογιακού μέτρου, και μόνο μέχρι την ημερομηνία αυτή, δεν είχε παραχωρηθεί στους δικαιούχους κανένα πλεονέκτημα, ενώ το συμπέρασμα αυτό δεν μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση παρά μόνο με υπολογισμό των κερδών και των ζημιών, ιδίως αυτών που πραγματοποιήθηκαν a posteriori (αιτιολογικές σκέψεις 82 έως 85 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

209 Η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί ρητά την ως άνω προσέγγιση της Επιτροπής που έκρινε ότι, a priori, η επίμαχη μελέτη δεν είχε σημασία όσον αφορά το ζήτημα του χαρακτηρισμού του επίμαχου μέτρου έναντι της κανονιστικής ρυθμίσεως περί κρατικών ενισχύσεων. Στο πλαίσιο του δευτέρου λόγου ακυρώσεως, επικαλέστηκε μόνο μια διαδικαστική πλημμέλεια προκύπτουσα από προβαλλόμενη προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας.

210 Αντιθέτως, η προσφεύγουσα αμφισβήτησε τη βασιμότητα του συμπεράσματος στο οποίο κατέληξε η προσέγγιση αυτή στο πλαίσιο του λόγου ακυρώσεως που αντλείται από παράβαση του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Όμως, πρέπει να υπομνησθεί ότι η Επιτροπή ορθώς έκρινε ότι η παράταση της προνομιακής τιμής που παραχωρήθηκε το 2005 με το επίμαχο μέτρο δεν αποτελούσε αναπόσπαστο μέρος της

αποζημιώσεως που οφειλόταν στην Terni για την απαλλοτρίωση που της επιβλήθηκε το 1962 και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η παραχωρηθείσα από 1ης Ιανουαρίου 2005 στις εταιρίες διαδόχους της Terni προνομιακή τιμή ήταν κρατική ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ.

211 Υπό τις συνθήκες αυτές, ο λόγος που αντλείται από πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως της Επιτροπής όσον αφορά την οικονομική μελέτη που προσκόμισαν οι ιταλικές αρχές πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελής.

Επί του λόγου που αντλείται από παράβαση του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ

Επιχειρήματα των διαδίκων

212 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι παράνομη, καθόσον η Επιτροπή δέχεται ότι η Ιταλική Δημοκρατία εκτέλεσε το επίμαχο μέτρο κατά παράβαση του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ και διατάσσει κατά συνέπεια το κράτος αυτό να προβεί στην αναζήτηση των ποσών που είχαν ήδη χορηγηθεί σε εκτέλεση του νόμου 80/05.

213 Επισημαίνει ότι το επίμαχο μέτρο δεν κατάργησε τον νόμο 9/91, που προέβλεψε παράταση του τιμολογίου Terni μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2007, με προοδευτική μείωση των σχετικών ποσοτήτων από το 2002 μέχρι το 2007, αλλά, στην πραγματικότητα, τον «υπερέβη», καθόσον πάγωσε τις ποσότητες που δικαιούνταν οι επιχειρήσεις στις

31 Δεκεμβρίου 2004, παρατείνοντας παράλληλα την εφαρμογή του εν λόγω τιμολογίου μέχρι το 2010. Επομένως, αν το επίμαχο μέτρο ήταν παράνομο, οι διατάξεις του νόμου 9/91 θα συνέχιζαν να εφαρμόζονται μέχρι την κανονικώς προβλεπομένη ημερομηνία λήξεώς τους. Όμως, ακολουθώντας τη λογική που επιβάλλει η σύνεση, η Autorità per l' energia elettrica e il gas (ιταλική αρχή ηλεκτρικής ενέργειας και φωταερίου, στο εξής: AEEG) έλαβε, το 2005 και το 2006, μια σειρά αποφάσεων έτσι ώστε η προσφεύγουσα και οι άλλες εταιρίες διάδοχοι της Terni να ωφελούνται αποκλειστικά από τα στοιχεία εκείνα του τιμολογίου Terni που αυτές δικαιούνταν κατ' εφαρμογήν του νόμου 9/91, τον οποίο είχε ήδη εξετάσει και εγκρίνει η Επιτροπή.

214 Από τα δελτία πληρωμής που έλαβε η προσφεύγουσα από το Ταμείο Αντισταθμίσεως του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, κατά τη διάρκεια της περιόδου 2005-2007 προκύπτει ότι όλες οι επιστροφές δαπανών βάσει του τιμολογίου Terni πραγματοποιούνταν πάντοτε, ακόμα και μετά την έναρξη της ισχύος του νόμου 80/05, χωρίς καμία αναφορά στη διάταξη αυτή, πράγμα το οποίο αποδεικνύει ότι η μη καταβολή στην προσφεύγουσα των ποσών που προέβλεπε το επίμαχο μέτρο απορρέει από τη βούληση των ιταλικών αρχών να τηρήσουν την υποχρέωση αναστολής που προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, με τον τρόπο αυτόν, δεν έλαβε, ούτε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας που κατέληξε στην έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως ούτε μετά από αυτήν, κανένα ποσό βάσει του τιμολογιακού στοιχείου το οποίο είχε παραταθεί με το επίμαχο μέτρο, καθόσον τα ποσά που έλαβε της είχαν καταβληθεί μόνον κατ' εφαρμογήν του νόμου 9/91.

215 Η προσφεύγουσα τονίζει ότι η Επιτροπή εγνώριζε ότι τα ποσά που έλαβε η προσφεύγουσα μέχρι το 2007 της είχαν καταβληθεί έναντι των ποσών που της οφείλονταν κατ' εκτέλεση του νόμου 9/91, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 33 έως 35 και 162 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Ο ισχυρισμός της Επιτροπής ότι η περίσταση αυτή δεν μπορεί να επηρεάσει το κύρος της προσβαλλομένης αποφάσεως και ότι αφορά αποκλειστικά την εκτέλεση της αποφάσεως αυτής είναι προδήλως εσφαλμένος. Είναι αναμφισβήτητο ότι, αν το επίμαχο μέτρο δεν είχε εκτελεστεί στην πράξη υπό την έννοια του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ, δεν θα συνέτρεχαν οι ουσιώδεις προϋποθέσεις ώστε να κηρυχθεί παράνομη η ενίσχυση και να επιβληθεί στο εμπλεκόμενο κράτος να την αναζητήσει.

216 Επιπλέον, η άποψη της Επιτροπής, κατά την οποία η παράβαση της υποχρεώσεως αναστολής χορηγήσεως της ενισχύσεως διαπράχθηκε απλώς με τη δημοσίευση ή την έναρξη της ισχύος του επίμαχου μέτρου, όχι μόνον αντιβαίνει προς τη γραμματική ερμηνεία του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ, αλλά είναι ακόμη αντίθετη προς τον λόγο υπάρξεως της ως άνω απαγορεύσεως και αναιρεί την πρακτική αποτελεσματικότητά της, στοιχεία τα οποία είναι ουσιώδεις προϋποθέσεις εφαρμογή του.

217 Οι διατάξεις του άρθρου 88, παράγραφοι 2 και 3, ΕΚ έχουν ως ουσιώδη σκοπό την αποφυγή ενδεχόμενης στρεβλώσεως του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς λόγω του πλεονεκτήματος που απολαύει ο δικαιούχος της ενισχύσεως, σε βάρος των ανταγωνιστών του, εν αναμονή της αποφάσεως της Επιτροπής επί της συμφωνίας της οικείας ενισχύσεως προς την κοινή αγορά. Η υποχρέωση αναστολής αποσκοπεί να διασφαλίσει την ουσιαστική ίση μεταχείριση μεταξύ επιχειρηματιών, καθόσον μια επιχείρηση ωφελείται μόνον όταν το κράτος προβαίνει στην εκτέλεση της ενισχύσεως, πριν η Επιτροπή εξετάσει τη συμφωνία της προς την κοινή αγορά. Στην παρούσα περίπτωση, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα δεν μπόρεσε να εισπράξει τα ποσά των οποίων τη χορήγηση προέβλεπε το επίμαχο μέτρο, δεν είχε κανένα πλεονέκτημα έναντι των ανταγωνιστών της και δεν προκλήθηκε καμία στρέβλωση των όρων ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς.

218 Η Επιτροπή σημειώνει ότι η προσφεύγουσα δεν αρνείται ότι η παράταση του τιμολογίου Terni που προβλέφθηκε με το επίμαχο μέτρο άρχισε να ισχύει χωρίς να έχει κοινοποιηθεί προηγουμένως, αντιθέτως προς όσα επιτάσσει το άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ, και αναγνωρίζει ακόμη ότι η AEEG έλαβε ειδικά μέτρα εκτελέσεως σχετικά με τα έχοντα τον χαρακτήρα αποζημιώσεως στοιχεία που αντιστοιχούσαν στο τιμολόγιο Terni, επιτρέποντας την καταβολή των σχετικών ποσών υπό την προϋπόθεση ότι οι δικαιούχες επιχειρήσεις θα κατέθεταν μια ειδική εγγύηση. Υπό τις συνθήκες αυτές, και ακόμα και αν υποτεθεί ότι δεν καταβλήθηκαν τα ποσά που προέβλεπε το επίμαχο μέτρο, τούτο ουδόλως επηρεάζει την περίσταση ότι το μέτρο αυτό εκτελέστηκε κατά παράβαση της υποχρεώσεως κοινοποιήσεως περί της οποίας γίνεται λόγος στο προαναφερθέν άρθρο.

219 Αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η προσφεύγουσα, η θέση αυτή της Επιτροπής είναι πλήρως συνεπής προς το γράμμα και τη λογική του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ. Καθεστώς ενισχύσεων, όπως αυτό που προβλέπει το επίμαχο μέτρο, δεν μπορεί πλέον να χαρακτηριστεί μετά την έναρξη της ισχύος του απλώς ως «σχέδιο» αποσκοπούν τη χορήγηση ενισχύσεων υπό την έννοια του εν λόγω άρθρου. Σε μια τέτοια κατάσταση, είναι παράλογο και αντίθετο προς τη λογική του συστήματος εκ των προτέρων ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων να γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή μπορεί να διαπιστώνει παράβαση του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ αποκλειστικά και μόνον αφού εξακριβώσει ότι κάθε δικαιούχος επωφελείται πράγματι από τα παρεχόμενα με το οικείο καθεστώς ενισχύσεων πλεονεκτήματα.

220 Από τη νομολογία προκύπτει ότι το γεγονός ότι η προσφεύγουσα δεν εισέπραξε τα ποσά που προέβλεπε το επίμαχο μέτρο πρέπει να εκτιμάται στο πλαίσιο της εκτελέσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως και δεν μπορεί να επηρεάσει το κύρος της.

221 Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, δεν υποστηρίχθηκε ότι, παρά την έναρξη της ισχύος του επίμαχου μέτρου, η προσφεύγουσα δεν είχε επωφεληθεί από τα απορρέοντα από αυτό πλεονεκτήματα, πράγμα το οποίο εξηγεί τη μνεία, στην προσβαλλόμενη απόφαση, περί της παράνομης χορηγήσεως της ενισχύσεως κατά παράβαση του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ και της εντολής προς αναζήτησή της, παράλληλα ωστόσο με μιαν αναγκαία εξακρίβωση, στο στάδιο της εκτελέσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, του ποσού της ενισχύσεως που πράγματι εισέπραξαν οι διάφοροι δικαιούχοι. Υπενθυμίζει την πάγια νομολογία κατά την οποία δεν μπορεί να προσάπτεται στην Επιτροπή ότι δεν έλαβε υπόψη ενδεχόμενα πραγματικά ή νομικά στοιχεία τα οποία θα μπορούσαν να της είχαν υποβληθεί κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, αλλά τα οποία δεν της υποβλήθηκαν, καθόσον η Επιτροπή δεν έχει την υποχρέωση να εξετάζει αυτεπαγγέλτως και υποθετικά ποια είναι τα στοιχεία που θα μπορούσαν να της υποβληθούν.

222 Εκθέτει, τέλος, ότι η προσφεύγουσα ουδόλως απέδειξε ότι δεν επωφελήθηκε των πλεονεκτημάτων που παρείχε το επίμαχο μέτρο και ότι από τα στοιχεία που παρέσχαν οι ιταλικές αρχές κατόπιν της εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως

προκύπτει, αντιθέτως, ότι, στο σύνολό τους, οι εταιρίες διάδοχοι της Terni επωφελήθηκαν από την παράταση του τιμολογίου εισπράττοντας επιστροφές υπερβαίνουσες εκείνες που προέβλεπε ο νόμος 9/91.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

223 Από τις αιτιολογικές σκέψεις 118 έως 132 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η Επιτροπή έκρινε ότι το επίμαχο μέτρο έπρεπε να θεωρηθεί ως νέα ενίσχυση από 1ης Ιανουαρίου 2005 και ότι, επειδή η Ιταλική Δημοκρατία δεν κοινοποίησε το άρθρο 11, παράγραφος 11, του νόμου 80/05, η ενίσχυση αυτή ήταν παράνομη.

224 Αφού διαπίστωσε ότι για την εν λόγω ενίσχυση δεν μπορούσε να ισχύσει καμία από τις παρεκκλίσεις που προβλέπει το άρθρο 87 ΕΚ και αφού κήρυξε τη δεύτερη παράταση του τιμολογίου Terni ασυμβίβαστη προς την κοινή αγορά (αιτιολογική σκέψη 147 της προσβαλλομένης αποφάσεως), η Επιτροπή τόνισε ότι κάθε ενίσχυση που έλαβαν η προσφεύγουσα, η Cementir και η Nuova Terni Industrie Chimiche κατ' εφαρμογήν του άρθρου 11, παράγραφος 11, του νόμου 80/05 και που αφορούν το διάστημα από 1ης Ιανουαρίου 2005 έπρεπε να αναζητηθούν εντόκως (αιτιολογική σκέψη 160 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

225 Στις αιτιολογικές σκέψεις 161 και 162 της προσβαλλομένης αποφάσεως η Επιτροπή διευκρίνισε ακόμη τα ακόλουθα:

«(161) Υπενθυμίζεται ότι στόχος της ανάκτησης είναι η επαναφορά της ανταγωνιστικής θέσης του δικαιούχου στην κατάσταση στην οποία βρισκόταν πριν από την παροχή της ασύμβατης ενίσχυσης. Προκειμένου να προσδιοριστεί

η ανταγωνιστική θέση των εταιριών Terni πριν από την έναρξη ισχύος του νόμου 80/2005, πρέπει να συνεκτιμηθεί η ύπαρξη του υφιστάμενου μέτρου ενίσχυσης βάσει του νόμου 9/1991, που εγκρίθηκε βάσει των διατάξεων περί κρατικών ενισχύσεων έως το 2007.

(162) Συνεπώς, η Επιτροπή θεωρεί ότι το υπόλοιπο της ενίσχυσης που θα είχαν δικαίωμα να λάβουν οι δικαιούχοι βάσει του νόμου 9/1991 κατά τα έτη 2005, 2006 και 2007 εάν δεν είχε εφαρμοστεί ο νόμος 80/2005 μπορεί να αφαιρεθεί από τα προς ανάκτηση ποσά, εφόσον η Ιταλία θεωρεί ότι οι δικαιούχοι τα δικαιούνται βάσει της εθνικής νομοθεσίας.»

226 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, όταν δεν υφίσταται ουσιαστική εκτέλεση του οικείου μέτρου υπό την έννοια του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ, δεν συντρέχουν οι ουσιώδεις προϋποθέσεις για να μπορεί να κηρυχθεί παράνομη μια ενίσχυση και να επιβληθεί σε κράτος μέλος η υποχρέωση αναζητήσεώς της. Όμως, η προσφεύγουσα δεν έλαβε κανένα ποσό βάσει του τιμολογιακού στοιχείου το οποίο είχε παραταθεί με το επίμαχο μέτρο, καθόσον οι μέχρι το 2007 σχετικές πληρωμές είχαν διενεργηθεί αποκλειστικά ως προκαταβολή για τα ποσά που οφείλονταν κατ' εκτέλεση του νόμου 9/91, που είχε εγκρίνει η Επιτροπή. Ελλείψει παραβάσεως της υποχρεώσεως προηγούμενης κοινοποιήσεως και μη υπάρχοντος κάποιου ποσού προς αναζήτηση, η Επιτροπή παρέβη το άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ κηρύσσουσα την ενίσχυση παράνομη και διατάσσοντας, κατά συνέπεια, την αναζήτησή της.

227 Η ως άνω επιχειρηματολογία δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

228 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, όσον αφορά τις νέες ενισχύσεις τις οποίες τα κράτη μέλη έχουν την πρόθεση να θεσπίσουν, προβλέπεται μια διαδικασία προηγουμένου ελέγχου χωρίς την οποία καμία ενίσχυση δεν μπορεί να λογίζεται ως νομοτύπως προβλεφθείσα (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 9ης Αυγούστου 1994, C-44/93, Namur-Les assurances du crédit, Συλλογή 1994, σ. I-3829, σκέψη 12, και Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, σκέψη 162 ανωτέρω, σκέψη 35).

229 Κατά το άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ και τα άρθρα 2 και 3 του κανονισμού 659/1999, όλα τα σχέδια προς θέσπιση ή τροποποίηση ενισχύσεων πρέπει να κοινοποιούνται στην Επιτροπή και δεν μπορούν να εκτελούνται προτού δοθεί η ρητή ή σιωπηρή έγκρισή της.

230 Έτσι, τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν δύο υποχρεώσεις, στενά συνδεδεμένες μεταξύ τους, ήτοι εκείνη της προηγουμένης κοινοποιήσεως των σχεδίων ενισχύσεων και εκείνη που συνίσταται στην αναβολή της εκτελέσεως των οικείων σχεδίων μέχρις ότου η Επιτροπή αποφανθεί επί της συμφωνίας του μέτρου προς την κοινή αγορά.

231 Κατά το άρθρο 1, στοιχείο στ΄, του κανονισμού 659/1999, είναι παράνομη η «νέα ενίσχυση η οποία εφαρμόζεται κατά παράβαση του άρθρου [88], παράγραφος 3, της Συνθήκης», δηλαδή αυτή που χορηγείται χωρίς να έχει κοινοποιηθεί προηγουμένως στην Επιτροπή ή, όταν έχει κοινοποιηθεί, που χορηγείται πριν η Επιτροπή αποφανθεί επ' αυτής εντός των τασσομένων προθεσμιών.

232 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι η δεύτερη παράταση του τιμολογίου Terni περιλαμβάνεται όχι σε σχέδιο νόμου, αλλά στο άρθρο 11, παράγραφος 11, του νόμου 80/05 και ότι οι ιταλικές αρχές δεν προέβησαν σε καμία σχετική κοινοποίηση στην Επιτροπή, κατάσταση που συνιστά παράβαση του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ.

233 Συναφώς, είναι άνευ σημασίας ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας όσον αφορά την έλλειψη καταβολής οποιουδήποτε ποσού βάσει του τιμολογιακού στοιχείου το οποίο είχε παραταθεί με το επίμαχο μέτρο.

234 Πράγματι, από τη νομολογία προκύπτει ότι μια ενίσχυση μπορεί να λογίζεται χορηγηθείσα ακόμα και αν τα οικεία ποσά δεν έχουν ακόμη καταβληθεί στον δικαιούχο.

235 Έτσι, το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι ένα κράτος μέλος παραβαίνει τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ κοινοποιώντας μέτρα περί θεσπίσεως καθεστώτος ενισχύσεων μόνο μετά την έκδοση του νόμου που τα προέβλεπε (απόφαση του Δικαστηρίου της 27ης Μαρτίου 1984, 169/82, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1984, σ. 1603, σκέψη 11). Στηριζόμενο στο γράμμα της εν λόγω διατάξεως, το Πρωτοδικείο, έκρινε ότι τα μέτρα ενισχύσεως πρέπει να κοινοποιούνται στην Επιτροπή όταν ευρίσκονται ακόμη στο στάδιο του σχεδίου, δηλαδή πριν από την εκτέλεσή τους και ενώ μπορούν ακόμη να τροποποιηθούν σε συνάρτηση με τις ενδεχόμενες παρατηρήσεις της Επιτροπής (απόφαση του Πρωτοδικείου της 16ης Σεπτεμβρίου 1998, Τ-188/95, Waterleiding Maatschappij κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-3713, σκέψη 118).

236 Η ερμηνεία αυτή του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ είναι σύμφωνη τόσο προς το γράμμα όσο και προς τους σκοπούς που επιδιώκει η ρύθμιση στην οποία εντάσσεται η διάταξη αυτή, ήτοι να παράσχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα ασκήσεως, εγκαίρως και προς το γενικό συμφέρον, τον έλεγχό της επί κάθε σχεδίου θεσπίσεως ή τροποποιήσεως ενισχύσεων, εξασφαλίζοντας με τον τρόπο αυτόν μια προληπτική εξέταση (βλ., επ' αυτού, απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 1990, Γαλλία κατά Επιτροπής, σκέψη 189 ανωτέρω, σκέψη 17). Θα ήταν αντίθετο προς τη λογική του συστήματος προηγουμένου ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων να γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή μπορεί να διαπιστώνει παράβαση του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ μόνον αφού εξακριβώσει ότι κάθε δικαιούχος επωφελείται όντως των παρεχομένων με το οικείο μέτρο πλεονεκτημάτων.

237 Επομένως, ορθώς η Επιτροπή χαρακτήρισε ως παράνομη ενίσχυση το επίμαχο μέτρο.

238 Στην αιτιολογική σκέψη 147 της προσβαλλομένης αποφάσεως η Επιτροπή συνάγει επίσης ότι η δεύτερη παράταση του τιμολογίου Terni είναι ασύμβατη προς την κοινή αγορά, καθόσον η εν λόγω ενίσχυση δεν μπορεί να υπαχθεί σε καμία από τις παρεκκλίσεις που προβλέπει το άρθρο 87 ΕΚ.

239 Όμως, κατά το άρθρο 14 του κανονισμού 659/1999, «[σ]ε περίπτωση αρνητικής απόφασης για υπόθεση παράνομων ενισχύσεων, η Επιτροπή αποφασίζει την εκ μέρους του οικείου κράτους μέλους λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων για την ανάκτηση της ενίσχυσης από τον δικαιούχο». Η ως άνω διάταξη αποτελεί έκφραση του συστηματικού χαρακτήρα της αναζητήσεως. Έτσι, η προσβαλλόμενη απόφαση προβλέπει ότι η κρατική ενίσχυση την οποία χορήγησε η Ιταλική Δημοκρατία υπέρ της προσφεύγουσας, της Cementir και της Nuova Terni Industrie Chimiche είναι ασυμβίβαστη προς την κοινή αγορά (άρθρο 1) και ότι η Ιταλική Δημοκρατία προβαίνει στην αναζήτηση της εν λόγω ενισχύσεως από τους δικαιούχους (άρθρο 2).

240 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί το κύρος της εντολής προς αναζήτηση της ενισχύσεως, ισχυριζόμενη ότι τα σχετικά ποσά που έλαβε μέχρι το 2007 της είχαν καταβληθεί αποκλειστικά και μόνον ως προκαταβολή έναντι των ποσών που της οφείλονταν σε εκτέλεση του νόμου 9/91, πράγμα το οποίο η Επιτροπή εγνώριζε, ως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 33 έως 35 και 162 της προσβαλλομένης αποφάσεως.

241 Καταρχάς, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η ενημέρωση της Επιτροπής κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας περί του ότι οι αμφισβητούμενες ενισχύσεις δεν είχαν ακόμη καταβληθεί στους δικαιούχους δεν βεβαιώνει τη μη καταβολή τους στη συνέχεια, ειδικά μεταξύ του χρόνου γνωστοποιήσεως της πληροφορίας αυτής και εκείνου της κοινοποιήσεως της τελικής αποφάσεως. Εν πάση περιπτώσει, δεν μπορεί να προσάπτεται στην Επιτροπή το γεγονός ότι για λόγους ασφάλειας δικαίου εξέθεσε σαφώς τις συγκεκριμένες συνέπειες της αποφάσεώς της (βλ., επ' αυτού, απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Απριλίου 1993, C-64/90, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-2097, σκέψεις 48 και 49), πράγμα το οποίο έπραξε η Επιτροπή με τις αιτιολογικές σκέψεις 160 έως 162 της προσβαλλομένης αποφάσεως.

242 Στη συνέχεια, πρέπει να σημειωθεί ότι από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι, μετά την κίνηση της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως, η AEEG, με την απόφαση 190/06, εξάρτησε τις σχετικές πληρωμές βάσει του νόμου 80/05 από την εκ μέρους των εταιριών διαδόχων της Terni σύσταση εγγυήσεως προς κάλυψη του κινδύνου αναζητήσεως της ενισχύσεως (αιτιολογική σκέψη 33 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

243 Με την ίδια απόφαση, η AEEG προέβλεπε επίσης, ως εναλλακτική λύση, τη δυνατότητα να καταβάλει, ως προκαταβολή το 2006, τα ποσά της ενισχύσεως που οφείλονταν μέχρι τη λήξη του προηγουμένου καθεστώτος (2007) δυνάμει του νόμου 9/91. Δεν απαιτούσε κάποια εγγύηση για τα εν λόγω ποσά. Πρόκειται για τη λύση που προτίμησαν οι εταιρίες διάδοχοι της Terni και την οποία ακολούθησε η AEEG (αιτιολογική σκέψη 34 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

244 Η Επιτροπή εκθέτει περαιτέρω ότι, με εξαίρεση τις προκαταβολές περί των οποίων γίνεται λόγος στην προηγούμενη σκέψη, «για όλα τα ποσά που είχε καταβάλει η Cassa Conguaglio [per il settore elettrico (“ταμείο δίκαιης κατανομής βαρών στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας”)] στις εν λόγω εταιρίες δυνάμει του νόμου 80/05 έπρεπε να συσταθεί σχετική εγγύηση» (αιτιολογική σκέψη 34 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

245 Έτσι, προκύπτει ότι η Επιτροπή έκρινε, λαμβανομένων υπόψη των πληροφοριακών στοιχείων που διέθετε κατά τη διοικητική διαδικασία, ότι η προσφεύγουσα είχε λάβει ποσά ενισχύσεως τόσο ως προκαταβολή δυνάμει του νόμου 9/91, το 2006, όσο και δυνάμει του στο πλαίσιο του νόμου 80/05. Τούτο εξηγεί το γεγονός ότι η Επιτροπή απαίτησε την αναζήτηση της καταβληθείσας ενισχύσεως, διευκρινίζοντας παράλληλα ότι τα ποσά της εναπομένουσας ενισχύσεως που θα είχαν δικαίωμα να λάβουν οι δικαιούχοι δυνάμει του νόμου 9/91, «αν δεν είχε εφαρμοστεί ο νόμος 80/05», μπορούν να αφαιρούνται από το συνολικό προς αναζήτηση ποσό (αιτιολογική σκέψη 162 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

246 Με τα υπομνήματά της η Επιτροπή υπογράμμισε το γεγονός ότι, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, ούτε οι ιταλικές αρχές ούτε η προσφεύγουσα υποστήριξαν ότι, παρά την έναρξη της ισχύος του επίμαχου μέτρου, οι εταιρίες διάδοχοι της Terni δεν είχαν επωφεληθεί των πλεονεκτημάτων που συνδέονται με το μέτρο αυτό. Τα υπομνήματα της προσφεύγουσας δεν περιλαμβάνουν κανένα στοιχείο που να παρέχει τη δυνατότητα διαψεύσεως της ως άνω δηλώσεως της Επιτροπής.

247 Αντιθέτως, η δήλωση αυτή επιρρωννύεται από το περιεχόμενο του δικογράφου της προσφυγής, με το οποίο η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι παρέλειψε να προβεί σε σχετική έρευνα, από την οποία θα διαπίστωνε την ανυπαρξία οποιουδήποτε ποσού προς αναζήτηση. Έτσι, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν μερίμνησε ώστε να «εξακριβώσει αν, συγκεκριμένα, [η Ιταλική Δημοκρατία] είχε πράγματι εκτελέσει το νέο μέτρο όσον αφορά το μέρος του εκείνο που υπερβαίνει τα ποσά που βασίμως μπορούσε να λάβει στο πλαίσιο του νόμου 9/91 (ενδεχομένως κατόπιν συστάσεως εγγυήσεως)».

248 Στο στάδιο αυτό πρέπει να υπομνησθεί η πάγια νομολογία κατά την οποία το κύρος μιας αποφάσεως στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων πρέπει να εκτιμάται σε συνάρτηση με τα πληροφοριακά στοιχεία που διέθετε η Επιτροπή τον χρόνο κατά τον οποίο την έλαβε (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 13ης Ιουνίου 2002, C-82/99, Κάτω Χώρες κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-5163, σκέψη 49, και Ισπανία κατά Επιτροπής, σκέψη 57 ανωτέρω, σκέψη 31).

249 Όμως, δεν αποδείχθηκε ότι η Επιτροπή, κατά τον χρόνο της εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, είχε γνώση του γεγονότος ότι τα ποσά που κατέβαλε στην προσφεύγουσα το ταμείο δίκαιης κατανομής βαρών στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας χορηγήθηκαν μόνον κατ' εφαρμογήν του νόμου 9/91.

250 Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι η υποχρέωση κράτους μέλους να υπολογίζει το ακριβές ποσό των προς αναζήτηση ενισχύσεων, ειδικά όταν ο υπολογισμός αυτός εξαρτάται από πληροφοριακά στοιχεία που αυτό δεν είχε κοινοποιήσει στην Επιτροπή, εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της αγαστής συνεργασίας που πρέπει να επιδεικνύουν αμοιβαία η Επιτροπή και τα κράτη μέλη κατά την εφαρμογή των κανόνων της Συνθήκης στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων (απόφαση Κάτω Χώρες κατά Επιτροπής, σκέψη 248 ανωτέρω, σκέψη 91). Δεν μπορεί να προσάπτεται στην Επιτροπή ότι δεν έλαβε υπόψη ενδεχόμενα πραγματικά ή νομικά στοιχεία που θα μπορούσαν να της υποβληθούν κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, αλλά που δεν της υποβλήθηκαν, διότι η Επιτροπή δεν υποχρεούται να εξετάζει αυτεπαγγέλτως και προτρέχοντας τα στοιχεία που ενδέχεται να της υποβληθούν (απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Ιανουαρίου 2004, T-109/01, Fleuren Compost κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-127, σκέψη 49).

251 Κατά συνέπεια, ακόμα και αν υποτεθεί ότι αληθεύει ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας που υπενθυμίζεται στη σκέψη 249 ανωτέρω, αυτό δεν μπορεί να επηρεάσει το κύρος της προσβαλλομένης αποφάσεως, αλλά μόνον τις ειδικότερες λεπτομέρειες της αναζητήσεως της ενισχύσεως [απόφαση του Πρωτοδικείου της 31ης Μαΐου 2006, T-354/99, Kuwait Petroleum (Nederland) κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-1475, σκέψη 68]. Η αναζήτηση της ενισχύσεως πρέπει να διενεργείται, καταρχήν, σύμφωνα με τις εφαρμοστέες διατάξεις του εθνικού δικαίου, με την επιφύλαξη ωστόσο ότι οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται κατά τρόπον ώστε να μην καθίσταται πρακτικώς αδύνατη η αναζήτηση την οποία επιτάσσει το κοινοτικό δίκαιο (αποφάσεις του Δικαστηρίου Tubemeuse, σκέψη 55 ανωτέρω, σκέψη 61, και της 20ής Σεπτεμβρίου 1990, C-5/89, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 1990, σ. I-3437, σκέψη 12), ενώ οι ένδικες διαφορές που αφορούν την εκτέλεση αυτή υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του εθνικού δικαστηρίου [απόφαση Kuwait Petroleum (Nederland) κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα, σκέψη 68].

252 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι ο λόγος που αντλείται από παράβαση του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ πρέπει να απορριφθεί.

Επί του λόγου που αντλείται από παράβαση του άρθρου 14, παράγραφος 1, του κανονισμού 659/1999 και από προσβολή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

Επιχειρήματα των διαδίκων

253 Η προσφεύγουσα σημειώνει ότι, κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, του κανονισμού 659/1999, «η Επιτροπή δεν απαιτεί ανάκτηση της ενίσχυσης εάν αυτό αντίκειται σε κάποια γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου». Όμως, εν προκειμένω, η εντολή αναζητήσεως που περιλαμβάνει η προσβαλλόμενη απόφαση συνιστά προσβολή της αρχής

της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, αρχή η οποία, ερμηνευόμενη συσταλτικά στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, μπορεί να προβάλλεται όταν συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις ικανές να στηρίξουν την εμπιστοσύνη των ενδιαφερομένων σε μια φαινομενικώς σύννομη κατάσταση.

254 Η Επιτροπή δεν μπορεί να συναγάγει από μια νομολογιακή περίπτωση, υπαγόμενη σε διαφορετικό πλαίσιο σε σχέση με την υπό κρίση υπόθεση, έναν απόλυτο και καθολικό κανόνα περιορίζοντα την προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης μόνο στις περιπτώσεις στις οποίες η διοίκηση έχει παράσχει στον ενδιαφερόμενο «συγκεκριμένες διαβεβαιώσεις» όσον αφορά την ως άνω φαινομενικώς σύννομη κατάσταση.

255 Η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη της προσφεύγουσας σχετικά με το καθεστώς Terni δημιουργήθηκε από ένα σύνολο πράξεων και ενεργειών, που είναι νομικά σημαντικές, εξακριβώσιμες και δεν δίδουν λαβή για αμφιβολίες.

256 Η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι οι ιταλικές αρχές παρέτειναν μια πρώτη φορά το τιμολόγιο Terni με το άρθρο 20, παράγραφος 4, του νόμου 9/91, λόγω της παράλληλης παρατάσεως των αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών των παραγωγών προς αυτοκατανάλωση που «διέφυγαν» την εθνικοποίηση του τομέα ηλεκτρικής ενέργειας το 1962, στη συνέχεια δε κοινοποίησαν στην Επιτροπή τον εν λόγω νόμο για να εξεταστεί υπό το πρίσμα κανονιστικής ρυθμίσεως στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων.

257 Με την απόφαση της 6ης Αυγούστου 1991 η Επιτροπή ενέκρινε, στο σύνολό του και χωρίς να διατυπώσει αντιρρήσεις, τον νόμο 9/91. Η απόφαση αυτή δεν περιλαμβάνει κανένα σημείο που να χαρακτηρίζει ως «ενίσχυση σύμφωνη προς την κοινή αγορά» την παράταση του τιμολογίου Terni που προέβλεπε το άρθρο 20, παράγραφος 4, του νόμου 9/91. Αντιθέτως, η Επιτροπή τόνισε με την απόφαση αυτή ότι είχε αποφασίσει να μην προβάλει αντιρρήσεις στην εφαρμογή των διατάξεων του εν λόγω νόμου. Η Επιτροπή δεν αποδεικνύει τους ισχυρισμούς της ότι η απόφαση της 6ης Αυγούστου

1991 όχι μόνο δεν διευκρίνισε ότι το προβλεπόμενο από τον νόμο 9/91 καθεστώς δεν είχε τη φύση ενισχύσεως αλλά το χαρακτήρισε σύμφωνο προς την κοινή αγορά.

258 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, μετά την έκδοση της αποφάσεως της 6ης Αυγούστου 1991, ακολούθησε ένα στάδιο διαλόγου μεταξύ των ιταλικών αρχών και της Επιτροπής, κατόπιν αιτήματος της τελευταίας προς παροχή πληροφοριών όσον αφορά την παράταση του τιμολογίου Terni που προέβλεπε ο νόμος 9/91, πράγμα το οποίο βεβαιώνεται με το έγγραφο της 19ης Σεπτεμβρίου 1991, το οποίο απέστειλε το ιταλικό Υπουργείο Βιομηχανίας, Εμπορίου και Βιοτεχνίας στο ιταλικό Υπουργείο Κρατικών Συμμετοχών και με τηλεομοιοτυπία που απέστειλε τον Νοέμβριο 1991 το γραφείο του Ιταλού Πρωθυπουργού στη μόνιμη αντιπροσωπεία της Ιταλικής Δημοκρατίας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Με την ως άνω ανταλλαγή εγγράφων, οι ιταλικές αρχές αμφισβήτησαν ότι η παράταση του τιμολογίου Terni μπορεί να θεωρηθεί κρατική ενίσχυση. Η Επιτροπή, όμως, δεν διατύπωσε καμία αντίρρηση έναντι των συμπερασμάτων των εν λόγω αρχών, δεχόμενη με τον τρόπο αυτόν σιωπηρώς τη βασιμότητά τους.

259 Η εν λόγω ανταλλαγή εγγράφων, που είναι μεταγενέστερη της αποφάσεως της 6ης Αυγούστου 1991, διαψεύδει την άποψη της Επιτροπής ότι η απόφαση αυτή αφορούσε την έγκριση της παρατάσεως του τιμολογίου Terni, εκτιμώντας την ως ενίσχυση σύμφωνη προς το κοινοτικό δίκαιο. Η Επιτροπή περιορίζεται στον ισχυρισμό ότι αδυνατεί να βρει το έγγραφο και την τηλεομοιοτυπία που προαναφέρθηκαν στον φάκελο της διαδικασίας που κατέληξε στην έκδοση της αποφάσεως της 6ης Αυγούστου 1991, το δε Γενικό Δικαστήριο θα πρέπει να την καλέσει να προσκομίσει τα αφορώντα την παράταση του τιμολογίου Terni έγγραφα που είχαν αποσταλεί στην Ιταλική Δημοκρατία, κατά πάσα πιθανότητα τον Σεπτέμβριο του 1991.

260 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η απόφαση της 6ης Αυγούστου 1991, η ανταλλαγή εγγράφων που την ακολούθησε καθώς και η συνακόλουθη καταφατική στάση της Επιτροπής είναι στοιχεία ικανά να δημιουργήσουν μια «φαινομενικώς σύννομη κατάσταση». Η τελευταία αυτή κατάσταση της προκάλεσε δικαιολογημένη εμπιστοσύνη όσον αφορά το ότι το καθεστώς Terni θα εξακολουθούσε να εκτιμάται ως έχον

τον χαρακτήρα αποζημιώσεως ακόμα και μετά την επανεξέτασή του ex post, αποζημίωση η οποία έπρεπε να κριθεί σύννομη. Οι παρατηρήσεις αυτές αποκλείουν τον χαρακτηρισμό του εν λόγω καθεστώτος ως κρατικής ενισχύσεως. Από τα εν λόγω στοιχεία αποδεικνύεται η ύπαρξη εξαιρετικών περιστάσεων που οδήγησαν την προσφεύγουσα, όπως και τις ιταλικές αρχές, να λάβουν ως βάση ότι το καθεστώς Terni θα εξακολουθούσε να έχει τον χαρακτήρα αποζημιώσεως ακόμα και μετά από μια παράταση του τιμολογίου Terni, τηρουμένου του αποφασισθέντος αρχικά παραλληλισμού μεταξύ «εικονικών» παραγωγών προς αυτοκατανάλωση και παραγωγών προς αυτοκατανάλωση που διέθεταν άδειες λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών.

261 Η διαπίστωση της Επιτροπής στην αιτιολογική σκέψη 123 της προσβαλλομένης αποφάσεως κατά την οποία το επίμαχο μέτρο τροποποίησε τη μέθοδο υπολογισμού του τιμολογίου Terni δεν είναι ικανή να κλονίσει το συμπέρασμα που παρατίθεται στην προηγούμενη σκέψη. Κατά την προσφεύγουσα, το σύνολο των στοιχείων που προκάλεσαν τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη της δεν απορρέει από την ταυτότητα μεταξύ των μεθόδων υπολογισμού που ακολουθήθηκαν προς προσδιορισμό του τιμολογίου αυτού το 1991 και, στη συνέχεια, το 2005, αλλά από το γεγονός ότι, και στις δύο περιπτώσεις, η αποζημίωση υπέρ της Terni (και των εξ αυτής αντλούντων δικαιώματα) νομίμως αναπροσδιορίστηκε ex post, σύμφωνα με τον αρχικό λόγο υπάρξεώς της, και ότι, επίσης και στις δύο περιπτώσεις, ο αναπροσδιορισμός ex post του ως άνω έχοντος τον χαρακτήρα αποζημιώσεως μέτρου δεν δικαιολογούσε, αυτός καθαυτός, τον χαρακτηρισμό του ως άνω μέτρου ως ενισχύσεως. Η Επιτροπή παραλείπει να λάβει υπόψη το γεγονός ότι η μέθοδος αυτή αναθεωρήσεως έχει δυσμενέστερα αποτελέσματα έναντι των δικαιούχων επιχειρήσεων σε σχέση με αυτό που θα συνέβαινε υπό το κράτος του διατάγματος 1165/63 και έχει ως μόνο σκοπό να μετακυλίσει, εντός ορισμένου ορίου, τις σημειωνόμενες μεταβολές της τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας στις αγορές, πράγμα το οποίο θα ήταν προδήλως αδύνατο το 1963.

262 Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι καλοπίστως βασίστηκε στην καταφατική απάντηση που έδωσε τελικά η Επιτροπή όσον αφορά το ότι η παράταση που αποφασίστηκε το 1991 είχε τον χαρακτήρα αποζημιώσεως, ώστε να προχωρήσει στη συνέχεια στην πραγματοποίηση σημαντικών επενδύσεων στον τομέα της σιδηρουργίας, βάσει ενός πρωτοκόλλου συμφωνίας με τις ιταλικές αρχές, στο πλαίσιο του οποίου η παράταση του έχοντος τον χαρακτήρα αποζημιώσεως μέτρου αποτελούσε την κυριότερη δέσμευση έναντι των σημαντικών αποφάσεων που έλαβε η ίδια όσον αφορά την πραγματοποίηση επενδύσεων και τη διατήρηση θέσεων εργασίας.

263 Διατείνεται, τέλος, ότι η ενδεχόμενη αναζήτηση των ποσών που συνδέονται με την προνομιακή τιμή που της είχε παραχωρηθεί είναι επίσης αντίθετη προς την αρχή non venire contra factum proprium, που απαγορεύει στην Επιτροπή να επιδεικνύει ουσιωδώς αντιφατική συμπεριφορά επί του ιδίου ζητήματος, ιδίως όταν η συμπεριφορά της αυτή δημιουργεί στους αποδέκτες πεποίθηση περί της υπάρξεως μιας συγκεκριμένης νομικής καταστάσεως. Η εν λόγω πτυχή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης απαγορεύει στην Επιτροπή να αναθεωρήσει, εν προκειμένω, την εκτίμησή της όσον αφορά τον χαρακτήρα αποζημιώσεως που είχε η ως άνω προνομιακή τιμή.

264 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η νομολογία δέχεται σαφώς και παγίως ότι επίκληση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης μπορεί να γίνεται μόνον όταν έχουν δοθεί «συγκεκριμένες διαβεβαιώσεις» από τη διοίκηση και όχι όταν, όπως εν προκειμένω, υφίστανται μόνον ορισμένες ασαφείς περιστάσεις οι οποίες υποτίθεται ότι δημιουργούν μια «φαινομενικώς σύννομη κατάσταση» που δεν προσδιορίζεται ειδικότερα.

265 Η προσφεύγουσα δεν μπορεί να στηρίξει τον λόγο ακυρώσεως απλώς και μόνο σε μια ανταλλαγή εγγράφων μεταξύ διαφόρων ιταλικών διοικητικών αρχών. Είναι πρόδηλο ότι, ακόμα και αν υποτεθεί ότι υπήρξαν όντως επαφές μεταξύ Επιτροπής και ιταλικών αρχών, εν πάση περιπτώσει δεν είναι δυνατό να γίνει δεκτό ότι αυτές δημιούργησαν τη φαινομενικώς σύννομη κατάσταση που επικαλείται η προσφεύγουσα χωρίς να είναι γνωστό το περιεχόμενο των ενδεχόμενων ανακοινώσεων της Επιτροπής, για τις οποίες δεν υφίσταται κανένα ίχνος.

266 Αυτό το οποίο προκύπτει, κατά τα φαινόμενα, από το έγγραφο της 19ης Σεπτεμβρίου 1991 που μνημονεύει η προσφεύγουσα είναι ότι η Επιτροπή είχε ζητήσει πληροφορίες από τις ιταλικές αρχές περί της παρατάσεως του τιμολογίου Terni την οποία προέβλεπε ο νόμος 9/91. Το εν λόγω στοιχείο, κάθε άλλο παρά επιβεβαιώνει την άποψη της προσφεύγουσας, ενώ, αντιθέτως, δημιουργεί την εντύπωση ότι, με την απόφαση της 6ης Αυγούστου 1991, η Επιτροπή δεν έλαβε ειδικά θέση επί της παρατάσεως του τιμολογίου Terni, διότι, διαφορετικά, το αίτημα παροχής εξηγήσεων δεν θα είχε νόημα.

267 Εν πάση περιπτώσει, κανένα στοιχείο σχετικό με την απόφαση της 6ης Αυγούστου 1991 δεν μπορούσε να δώσει λαβή στις ιταλικές αρχές ή στις εταιρίες διαδόχους της Terni να συναγάγουν ότι η Επιτροπή δεν εκτιμούσε την παράταση του τιμολογίου Terni ως κρατική ενίσχυση. Η Επιτροπή προσθέτει ότι το επίμαχο μέτρο όχι μόνον επεξέτεινε τη διάρκεια της προνομιακής τιμής, αλλά επίσης τροποποίησε εντελώς τη μέθοδο που είχε προβλεφθεί για τον υπολογισμό του εν λόγω τιμολογίου, συνάγοντας εξ αυτού ότι, επομένως, οι εταιρίες διάδοχοι της Terni, ακόμα και με βάση αυτήν τη σημαντική τροποποίηση, δεν μπορούσαν, να πιστέψουν ότι το επίμαχο μέτρο καλυπτόταν εμμέσως από την απόφαση της 6ης Αυγούστου 1991, που μνημόνευε τον νόμο 9/91.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

268 Πρέπει να υπομνησθεί ότι το επίμαχο μέτρο θεσπίστηκε χωρίς προηγουμένη κοινοποίηση, κατά παράβαση του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ.

269 Λαμβανομένου υπόψη, όμως, του επιτακτικού χαρακτήρα του εκ μέρους της Επιτροπής ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων βάσει του άρθρου 88 ΕΚ, οι επιχειρήσεις, καταρχήν, δεν μπορούν να έχουν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στο σύννομο μιας ενισχύσεως που λαμβάνουν παρά μόνον αν αυτή έχει χορηγηθεί τηρουμένης της διαδικασίας που προβλέπει το εν λόγω άρθρο. Πράγματι, ένας επιμελής επιχειρηματίας πρέπει κανονικά να είναι σε θέση να βεβαιώνεται ότι έχει τηρηθεί η διαδικασία αυτή (αποφάσεις του Δικαστηρίου Επιτροπή κατά Γερμανίας, σκέψη 251 ανωτέρω, σκέψη 14, και της 14ης Ιανουαρίου 1997, C-69/95, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. I-135, σκέψη 51· απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Μαρτίου 2002, Τ-127/99, Τ-129/99 και Τ-148/99, Diputación Foral de Álava κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-1275, σκέψη 236).

270 Ειδικότερα, όταν η ενίσχυση χορηγείται χωρίς προηγουμένη κοινοποίηση στην Επιτροπή, πράγμα που την καθιστά παράνομη έναντι του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ, τότε ο δικαιούχος της ενισχύσεως δεν μπορεί να έχει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στη νομιμότητα της χορηγήσεως της ενισχύσεως αυτής (απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Νοεμβρίου 2004, C-183/02 P και C-187/02 P, Demesa και Territorio Histórico de Álava κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. I-10609, σκέψη 45).

271 Ωστόσο, η νομολογία δεν αποκλείει τη δυνατότητα των δικαιούχων μιας παράνομης ενισχύσεως να επικαλούνται εξαιρετικές περιστάσεις οι οποίες τους δημιούργησαν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στη νομιμότητα της ενισχύσεως αυτής για να αντιταχθούν στην επιστροφή της (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 10ης Ιουνίου 1993, C-183/91, Επιτροπή κατά Ελλάδας, Συλλογή 1993, σ. I-3131, σκέψη 18, και Demesa και Territorio Histórico de Álava κατά Επιτροπής, σκέψη 270 ανωτέρω, σκέψη 51· απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Σεπτεμβρίου 1998, T-126/96 και T-127/96, BFM και EFIM κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-3437, σκέψη 69).

272 Πρέπει να σημειωθεί ειδικότερα ότι οι δικαιούχοι μιας παράνομης ενισχύσεως παραδεκτώς μπορούν να επικαλούνται τέτοιες περιστάσεις, όπως προκύπτει από την απόφαση του Δικαστηρίου της 24ης Νοεμβρίου 1987, 223/85, RSV κατά Επιτροπής (Συλλογή 1987, σ. 4617, σκέψη 17).

273 Με την απόφαση αυτή, το Δικαστήριο έκρινε ότι η καθυστέρηση με την οποία η Επιτροπή αποφάσισε ότι μια ενίσχυση ήταν παράνομη, ότι έπρεπε να καταργηθεί και ότι το κράτος μέλος έπρεπε να την αναζητήσει, σε ορισμένες περιπτώσεις μπορούσε να δημιουργήσει στους δικαιούχους της εν λόγω ενισχύσεως δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ικανή να εμποδίσει την Επιτροπή να επιβάλει στο εν λόγω κράτος μέλος να διατάξει την επιστροφή της ενισχύσεως αυτής.

274 Επομένως, η ύπαρξη εξαιρετικών περιστάσεων μπορεί να δικαιολογεί την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής αν αυτή παραλείπει να τις λάβει υπόψη και ότι ο δικαιούχος της ενισχύσεως μπορεί να προβάλλει το επιχείρημα της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ενώπιον του κοινοτικού δικαστή.

275 Πρέπει επίσης να τονιστεί ότι η έκδοση του κανονισμού 659/1999 δημιούργησε μια νέα κατάσταση όσον αφορά την αναζήτηση των ασύμβατων προς την κοινή αγορά ενισχύσεων, κατάσταση από την οποία πρέπει να συνάγονται όλες οι επιβαλλόμενες έννομες συνέπειες. Το άρθρο 14, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού επιβεβαιώνει τον συστηματικό χαρακτήρα της αναζητήσεως (πρώτη περίοδος), προβλέποντας παράλληλα μιαν εξαίρεση (δεύτερη περίοδος) όταν η αναζήτηση αντιβαίνει προς κάποια γενική αρχή του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

276 Επομένως, υφίσταται διάταξη του παραγώγου δικαίου την οποία η Επιτροπή πρέπει να λαμβάνει υπόψη κατά την έκδοση των αποφάσεών της και η οποία μπορεί να την οδηγήσει, ενδεχομένως, να μην απαιτήσει την αναζήτηση των ασύμβατων προς την κοινή αγορά ενισχύσεων. Είναι αναμφισβήτητο ότι μπορεί να γίνεται επίκληση της παραβάσεως μιας τέτοιας διατάξεως προς στήριξη αιτήματος ακυρώσεως του τμήματος της αποφάσεως που επιτάσσει την επιστροφή.

277 Αυτό συμβαίνει εν προκειμένω, καθόσον η Επιτροπή, με τις αιτιολογικές σκέψεις 149 έως 159 της προσβαλλομένης αποφάσεως, εξέτασε την ύπαρξη εξαιρετικών περιστάσεων ικανών να δημιουργήσουν στις εταιρίες διαδόχους της Terni δικαιολογημένη εμπιστοσύνη όσον αφορά τη νομιμότητα του αμφισβητούμενου μέτρου και συνήγαγε ότι δεν υπήρχαν τέτοιες περιστάσεις, πράγμα το οποίο αμφισβητεί η προσφεύγουσα επικαλούμενη ακριβώς παράβαση του άρθρου 14 του κανονισμού 659/1999 και προσβολή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

278 Όσον αφορά το βάσιμο του λόγου αυτού, η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας δεν θεμελιώνει την ύπαρξη εξαιρετικών περιστάσεων ικανών να στηρίξουν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στη νομιμότητα της επίμαχης ενισχύσεως ή, όπως διατείνεται η προσφεύγουσα, στο γεγονός ότι το επίμαχο μέτρο δεν αποτελούσε κρατική ενίσχυση.

279 Πράγματι, δεν αμφισβητείται ότι η απόφαση της Επιτροπής της 6ης Αυγούστου 1991 να μην προβάλει αντιρρήσεις αντιστοιχεί, κατά τον ορισμό που δίδει το άρθρο 4, παράγραφος 3, του κανονισμού 659/1999, στην κατάσταση στην οποία η Επιτροπή,

μετά από μια προκαταρκτική εξέταση, διαπιστώνει ότι το κοινοποιηθέν μέτρο, υπό την προϋπόθεση ότι εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, δεν δημιουργεί αμφιβολίες όσον αφορά τη συμφωνία του προς την κοινή αγορά και αποφασίζει, κατά συνέπεια, ότι το μέτρο αυτό είναι σύμφωνο προς την εν λόγω αγορά. Το γράμμα της εν λόγω αποφάσεως επιρρωννύει τη δήλωση της Επιτροπής κατά την οποία το μέτρο της παρατάσεως του τιμολογίου Terni που περιλάμβανε ο νόμος 9/91 χαρακτηρίστηκε στο πλαίσιο της αποφάσεως αυτής ως ενίσχυση σύμφωνη προς την κοινή αγορά (βλ. σκέψη 113 ανωτέρω).

280 Δεν είναι ικανό να κλονίσει το ως άνω συμπέρασμα το γεγονός που προκύπτει από το έγγραφο που απέστειλε στις 19 Σεπτεμβρίου 1991 το ιταλικό Υπουργείο Βιομηχανίας, Εμπορίου και Βιοτεχνίας στο ιταλικό Υπουργείο Κρατικών Συμμετοχών ότι, μετά την έκδοση της αποφάσεως της 6ης Αυγούστου 1991, η Επιτροπή ζήτησε πληροφορίες από τις ιταλικές αρχές σχετικά με την παράταση του τιμολογίου Terni που είχε προβλεφθεί με τον νόμο 9/91.

281 Το γεγονός αυτό τείνει περισσότερο να αποδείξει, όπως εκθέτει η Επιτροπή στις αιτιολογικές σκέψεις 134 και 135 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι τα έγγραφα βάσει των οποίων εξέδωσε την απόφαση της 6ης Αυγούστου 1991 περιείχαν απλώς συνοπτική περιγραφή και σύντομη εκτίμηση των άρθρων του νόμου 9/91 που είχαν κάποιο ενδιαφέρον όσον αφορά τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων και ότι δεν έγινε λόγος περί του άρθρου 20, παράγραφος 4, του νόμου, που παρέτεινε το τιμολόγιο Terni, πράγμα το οποίο δεν παρέχει τη δυνατότητα να προσδιοριστεί με βεβαιότητα αν είχε εξεταστεί το τιμολόγιο Terni και αν υπήρχε πρόθεση εγκρίσεώς του.

282 Παρά ταύτα, απλώς και μόνον το αίτημα της Επιτροπής προς παροχή πληροφοριών και η σιωπή που αυτή τήρησε κατόπιν της απαντήσεως των ιταλικών αρχών, αν υποτεθεί ότι η απάντηση αυτή όντως διαβιβάστηκε και περιήλθε στην Επιτροπή, δεν μπορούν να στηρίξουν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη της προσφεύγουσας.

283 Η συμπεριφορά της Επιτροπής από τον Αύγουστο μέχρι τον Νοέμβριο του 1991 μπορούσε, το πολύ, να δημιουργήσει την εντύπωση συγχύσεως και να προκαλέσει αμφιβολίες στην προσφεύγουσα. Όμως, απλώς και μόνον το γεγονός ότι ο χαρακτηρισμός του μέτρου της παρατάσεως του τιμολογίου Terni που είχε προβλεφθεί με τον νόμο 9/91 ως κρατικής ενισχύσεως μπορούσε να φανεί αμφίβολος στον δικαιούχο προφανέστατα δεν αρκεί για να δικαιολογήσει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη εκ μέρους του όσον αφορά τη νομιμότητα της ενισχύσεως ή όσον αφορά το ότι το επίμαχο μέτρο δεν αποτελούσε κρατική ενίσχυση (βλ., επ' αυτού, απόφαση του Πρωτοδικείου της 29ης Σεπτεμβρίου 2000, T-55/99, CETM κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-3207, σκέψη 128).

284 Τέλος, όπως παρατηρεί η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 154 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η απόφαση της 6ης Αυγούστου 1991 δεν καλύπτει παρά μόνον το μέτρο που είχε προβλεφθεί με τον νόμο 9/91 και, επομένως, η έγκριση του μέτρου αυτού δεν μπορεί να δημιουργεί δικαιολογημένη εμπιστοσύνη όσον αφορά τη νομιμότητα του νέου μέτρου ενισχύσεως που προέβλεψε ο νόμος 80/05 ή το γεγονός ότι η παράταση του τιμολογίου Terni που περιελάμβανε ο νόμος αυτός δεν αποτελούσε ενίσχυση.

285 Πρέπει να υπομνησθεί, συναφώς, ότι ο νόμος 9/91 είχε διττό αντικείμενο, την παράλληλη παράταση της διάρκειας του τιμολογίου Terni και των αδειών λειτουργίας υδροηλεκτρικών σταθμών των παραγωγών προς αυτοκατανάλωση μέχρι το 2001, αλλά και τη λήξη της ισχύος του εν λόγω τιμολογίου το έτος 2007.

286 Δεν αμφισβητείται ότι το επίμαχο μέτρο, αφενός, σταμάτησε τη διαδικασία προοδευτικής εξαφανίσεως του τιμολογίου Terni προβλέποντας την εφαρμογή του τουλάχιστον μέχρι το 2010 και, αφετέρου, τροποποίησε ολοκληρωτικά τη μέθοδο που προβλεπόταν για τον υπολογισμό του ως άνω τιμολογίου, όπως τούτο προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 123 και 124 της προσβαλλομένης αποφάσεως.

287 Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή χαρακτήρισε το επίμαχο μέτρο ως νέα ενίσχυση, χαρακτηρισμό τον οποίο δεν αμφισβητεί η προσφεύγουσα. Το εν λόγω μέτρο έπρεπε να κοινοποιηθεί στην Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ, πράγμα το οποίο δεν έγινε.

288 Επομένως, η προσφεύγουσα δεν μπορούσε να συναγάγει από την απόφαση της 6ης Αυγούστου 1991 και τις συνακόλουθες ενέργειες της Επιτροπής ότι το νέο μέτρο παρατάσεως που προέβλεψε ο νόμος 80/05 δεν μπορούσε να χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 87 ΕΚ.

289 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να απορριφθεί ο λόγος που αντλείται από παράβαση του άρθρου 14, παράγραφος 1, του κανονισμού 659/1999 και από προσβολή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

290 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων, και χωρίς να απαιτείται να διαταχθούν τα μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας που ζήτησε η προσφεύγουσα, προκύπτει ότι η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

291 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Επειδή η προσφεύγουσα ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με τα αιτήματα της Επιτροπής.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) **Απορρίπτει την προσφυγή.**

2) **Καταδικάζει την ThyssenKrupp Acciai Speciali Terni SpA στα δικαστικά έξοδα.**

Βηλαράς Prek Ciucă

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο την 1η Ιουλίου 2010.

(υπογραφές)

Περιεχόμενα

Ιστορικό της διαφοράς ..... II - 3237

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων ..... II - 3243

Σκεπτικό ..... II - 3245

Επί του λόγου που αντλείται από παράβαση του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ ..... II - 3246

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 3246

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 3255

Επί του λόγου που αντλείται από παράβαση ουσιώδους τύπου και από παράβαση των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ λόγω πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως της οικονομικής μελέτης που υπέβαλαν οι ιταλικές αρχές ..... II - 3279

Επί της παραβάσεως ουσιώδους τύπου ..... II - 3279

— Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 3279

— Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 3283

Επί της πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως της οικονομικής μελέτης που προσκόμισαν οι ιταλικές αρχές ..... II - 3294

— Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 3294

— Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 3297

Επί του λόγου που αντλείται από παράβαση του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ ..... II - 3298

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 3298

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 3302

Επί του λόγου που αντλείται από παράβαση του άρθρου 14, παράγραφος 1, του κανονισμού 659/1999 και από προσβολή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ..... II - 3309

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 3309

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 3314

Επί των δικαστικών εξόδων ..... II - 3319